

T.C.
DICLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN
KURUMSAL ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN
ÖĞRETİM ÜYESİ GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
Dicle Üniversitesi Örneği

HAZIRLAYAN
Yavuz ÖZFİDAN

DANIŞMAN
Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ

DİYARBAKIR - 2008

ÖZET

Araştırmanın genel amacı; Atatürk Araştırma Merkezlerinin (ATAM) amaca bağlı olarak, öncelikle omurgasında laiklik ve ulusallığın yer aldığı Cumhuriyetin kuruluş felsefesi olarak Atatürk bilinci ve ATAM'ne benzer paydaş kuruluşlar, ATAM'nin üniversite sistemi içinde kuruluş ve evrim öyküsü, güncelde ATAM'nin araştırma, öğretim ve sürekli eğitim işlevleri teorik olarak çözümlenmiş; akabinde bu işlevler temelinde ATAM'nin kurumsal etkililiği Dicle Üniversitesi örneğinde öğretim üye görüşleri bağlamında üç alt bölüm halinde bir bakıma hipotez testine tabi tutulmuştur.

Araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim döneminde Dicle Üniversitesine bağlı değişik birimlerde çalışan öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise aynı popülasyondan rastgele yöntemle seçilen 103 öğretim üyesinden oluşmuştur.

Araştırma betimleme yöntemi ile yapılmış bir alan taraması niteliğinde olup; ATAM'nin kurumsal etkililiğine ilişkin öğretim üyesi görüşleri ortaya konmuştur. Teorik konular, kaynak taramasıyla ve ATAM ziyaretlerinde yapılan ikili görüşmeler sonucunda, ATAM'nin kurumsal etkililiğine ilişkin öğretim üyesi görüşleri, Dicle Üniversitesi öğretim üyelerine uygulanan anket ve bunların SPSS 12.0 programında değerlendirilmesi sonucunda belirlenmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sonucunda öğretim üyelerinin ATAM'nin kurumsal etkililiğine ait görüşlerinin $x= 3,43$ ile “katılıyorum” seviyesinde olduğu sonucuna varılmıştır. ATAM'nin kurumsal etkililiğine ilişkin öğretim üyesi görüşleri cinsiyet, kıdem, ünvan ve fakülte değişkenleri açısından değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Varılan ortak sonuç; öğretim üyelerinin ATAM'nin kurumsal etkililiğine ait görüşleri her ne kadar $x= 3,43$ ile “katılıyorum” seviyesinde tespit edilmiş ise de, “ATAM'nin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.” önermesine katılımlarının $x=3,66$ ile “Katılıyorum” seviyesinde olması, Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiklerini gerçekleştirme çabalarının tüm faaliyet alanlarını kapsayacak şekilde tüm iç ve dış paydaşlar tarafından akademik, hukuksal ve finansal yönlerden desteklenmesi gerektiğidir.

Anahtar kelimeler: Atatürk Araştırma Merkezi, eğitim, etkililik.

ABSTRACT

The general aim of this study is discussing ideas about administrative effectiveness of Atatürk Study's Center (ASC) by academic staff. In accordance to the main aim, the ideas of faculty members of ASC over administrative effectiveness are evaluated by means of research, teaching and life long education.

Sampling space of the study is faculty staffs who are working in Dicle University on 2006-2007 teaching semester. In addition to that, sampling group consists of 103 faculty members, which are selected randomly from the same group.

Study is an area research, which is done by descriptive methods, that reveals the subjective thoughts of academic staffs of ASC's administrative effectiveness. Theoretical content is determined by resource study and direct interviews during visits to ASC, whereas, thoughts of faculty members about administrative effectiveness of ASC is tried to be understood by a survey to Dicle University academic staff and analyzing the survey results by SPSS 12.0 software.

By the analysis of data, it is concluded that, "x=3,43" percentage of academic staff gives "agreed" answers on the full administrative effectiveness of ASC, answer in the survey. After the segregation and subgrouping the poll members in to groups, namely sex, science branch, seniority and departments, it is decided that results are independent and unbiased from above factors.

Common reasoning of the study are; although the "agreed" portion of the academic staff on the full administrative effectiveness is determined as "x=3,43" percent, "ability of transforming in student mind" capability of ASC is perceived as "partially agreed" by the majority with "x=3,66" percent. Also it is finalized that, efforts of realizing full administrative effectiveness of ASC over whole working range has to be supported by entire shareholders in academic, legal and financial ways in order to put "ability of transforming in student mind" on to the highest level by taking into consideration of the educational steps of our youth which we consider as the future of our society.

Key words: Atatürk Research Center, education, effectivinity.

ÖNSÖZ

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN : Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ

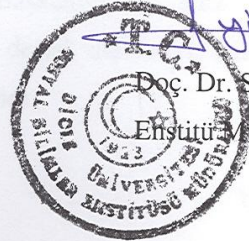
ÜYE : Yrd. Doç. Dr. M. Salih ERPOLAT

ÜYE : Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarm.

...../...../2008

Doç. Dr. Sabri EYİGÜN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Devlet ve toplum hayatında Atatürk ilke ve inkılâplarını egemen kılmak için; Atatürkçü düşünceyi bilimsel yoldan araştırmayı, yaymayı ve bu konularda yayınlar yapmayı, elde edilen sonuçları eğitimde kullanılabilir hâle getirmeyi amaçlayan, ulusal ve uluslararası alanda Atatürkçü düşünce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları konularında belirleyici, güvenilir ve referans bir kurum olarak kabul gören Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiği eğitim gücümüzün gelişim göstergeleri arasında ayrıca değerlendirilmesi gereken bir süreçtir.

Ülke çıkarlarını korumayı, etik değerlere bağlı kalarak değişim ve gelişime açık olmayı, sorumluluk bilincinden ayrılmadan Türkiye'nin sorunlarına duyarlılık göstermeyi, kaynakları etkin ve verimli kullanarak tutarlı, katılımcı ve modern bir anlayışla Atatürk, Atatürk İlke ve İnkılâpları hakkında bilimsel yayınlar yapmayı ve faaliyetler düzenlemeyi ilke edinen Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiğinin bir yansıması olan toplumsal ve eğitim alanındaki göstergeler ülke gündemindeki yerini çeşitli yansımalarla ön planda tutmaktadır. Toplumumuzun geleceğini şekillendiren eğitim sistemimizle ilişkisi dikkate alınarak bu araştırma, Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiğine ait öğretim üyesi görüşlerinin ve Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiğinin ölçülerek görünür hale getirilmesinin önemli olduğu, sorun sahalarının tespiti ve sorunların büyümeden çözümlenmesine katkı sağlayabileceği değerlendirilerek gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile Atatürk Araştırma Merkezlerinin kurumsal etkililiği hakkında kanaat oluşturulabileceği değerlendirilmiştir.

Araştırmamı yapma imkanı sağlayan Dicle Üniversitesine ve ölçüm aracına verdikleri cevaplarla araştırmamın veri tabanına katkı sağlayan tüm öğretim üyelerine, zaman mefhumu gözetmeden desteğini her an yanımda hissettiğim ve geliştirdiği ölçme aracını kullandığım, bana ilham ve yön veren danışmanım D.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ'e, birikimlerini ve zamanlarını gelişmem için kullanan değerli hocalarım, Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI, Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞENTÜRK, Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU, Dr. Suat PEKER, Arş. Gör. Yunus AVANOĞLU'na, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Merkez Sekreteri Mustafa CÖHCE'ye ve varlıkları ile bana daima güç veren, destek olan eşim Dileğim'e ve kızlarım İrem Elif ve Merve Tuğba'ya teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ONAY	v
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR ve KISALTMALAR LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1
Konunun Sunumu	1
Amaçlar	11
Araştırmanın Önemi	12
Varsayımlar	13
Sınırlılıklar.....	13
Tanımlar	14
Yöntem	15
Araştırmanın Modeli	15
Evren ve Örneklem	15
Verilerin Toplanması	16
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu	16
1. ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ İÇİNDE OLUŞUMU VE EVRİMLEŞMESİ	18
1.1 Atatürkçü Düşünceyi Yeniden Üretme ve Kolektif Bilince Aşılamaı Amaçlayan Resmi ve Sivil Kurumların Güncel Görünümü	18
1.2 Akademik Bir Kurum Olarak Atatürk Araştırma Merkezlerinin Kuruluşu ve Evrimleşmesi	41
1.3 Atatürk Araştırma Merkezlerinin Kurumsal Etkililiği:	60
Araştırma-Öğretim-Sürekli Eğitim.....	60
2. ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN KURUMSAL ETKİLİLİĞİNE İLŞKİN ÖĞRETİM ÜYESİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	84
Dicle Üniversitesi Örneği	84
2.1 Öğretim Üyelerinin Kişisel Durum Bilgileri	84
2.2 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri	86
2.3 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri	89
2.4 Öğretim Üyelerinin Dicle Üniversitesi ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri.....	101
2.5 Öğretim Üyelerinin Dicle Üniversitesi ATAM'nin Kurumsal Etkililiğini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri.....	105
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	112
KAYNAKLAR	125
EKLER	130
TUTANAK	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLOLAR ve KISALTMALAR LİSTESİ

Tablolar Listesi

Tablo 1 Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi Durumu (2006-2007).....	15
Tablo 2 Araştırmanın Örnekleme.....	16
Tablo 3 ATAM Başkanlığı Bilimsel Faaliyet ve Toplantıları (1984-2006).....	74
Tablo 4 ATAM Başkanlığı Uluslararası Sempozyumları (1987-2006).....	75
Tablo 5 Öğretim Üyelerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	84
Tablo 6 Öğretim Üyelerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	84
Tablo 7 Öğretim Üyelerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	85
Tablo 8 Öğretim Üyelerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	85
Tablo 9 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	86
Tablo 10 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	87
Tablo 11 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	88
Tablo 12 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	88
Tablo 13 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	89
Tablo 14 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	90
Tablo 15 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	99
Tablo 16 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	100
Tablo 17 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	100
Tablo 18 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	101
Tablo 19 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	101
Tablo 20 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	103
Tablo 21 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	103
Tablo 22 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	104
Tablo 23 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	104
Tablo 24 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	106
Tablo 25 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	109
Tablo 26 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	110
Tablo 27 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	110
Tablo 28 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	111

Kısaltmalar Listesi

a.g.e.	Adı Geçen Eser
ATAM	Atatürk Araştırma Merkezleri
TCİTA	Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi

GİRİŞ

Konunun Sunumu

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi, Türkiye Devleti'nin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünün korunmasını hedeflemiştir. Bu kuruluş felsefesinin temel unsurlarını ise ulus devlet, üniter devlet ve laik devlet oluşturmaktadır. "Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesinin temel unsurlarını oluşturan ulus devlet, üniter devlet ve laik devlete yönelik tehdit ve riskler günümüzde varlığını halen sürdürmektedir.

Türk ulusunun bugünkü varlığını borçlu olduğu ve onun kişisel özellikleri ile bütünleştiği Atatürk'ün, yüksek şahsiyetinin ve inkılâplarının akıl ve ilim rehberliğinde anlaşılabilmesi, ilerleyen zaman içinde sinsice içimize sızan ve sızma çabası içinde olan dış mihrakların yıpratıcı etkisinden korunması ihtiyacı; Atatürk'ün ve yaptıklarının toplumumuzun her kesimine, özellikle dinamik gücümüzü oluşturan gençliğimize anlatılmasını, anlaşılmasını ve yaşatılmasını zorunlu kılmıştır.

Atatürk'ü anlamak, sevmek, değerlendirmek ve tanımak bir bilgi aktarım işi değildir. Akıl yoluyla inceleme, düşünme ve yaptıklarının derinlerine inme sürecidir. Stratejik bir plan çerçevesinde, sistematik, bilimsel bir aktivasyon sürecini gerektirir. Atatürk'ü anlamak ve sevmek, bir düşünceyi anlamak ve sevmek demektir. Türk tarihinde Atatürk'ün kişiliğinde beliren, yalın bir gerçekçilikle açığa vurulan bu düşünce, çağdaş uygarlık düşüncesidir. Çağdaş uygarlık deyiminden anlaşılması gereken, bilim ve bilimin gücüne inanmak, insan haklarına saygılı olmak, çalışmanın değerlendirilmesi, ileriye yönelmek ve erdemli olmaktır. Bu özelliklerin toplumsal seviyede içselleştirilebilmesi uzun ve istikrarlı, bir o kadar da koordineli eğitim faaliyetlerini gerektirmektedir. Ulu Önderimizin 1923 yılındaki bir konuşmasında ifade ettiği gibi;

“Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirmek için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin geleceğini yoğuran kültür ordusudur. Bir millet irfan ordusuna sahip olmadıkça, muharebe meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuna bağlıdır.”¹

Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, değerlerini geliştirerek koruyabilmeleri için tarihin her döneminde doğru bilgi kaynaklarını koruyacak, geliştirecek, toplumsal varlıklarını

¹ Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Millî Eğitim Bakanlarının Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri, Millî Eğitim Basımevi, 1946, Ankara, Cilt-I, s.17.

güçlendirecek kurumlara ve bu kurumlar tarafından geliştirilen eğitim politikalarına, eğitim kurumlarına ve faaliyetlerine ihtiyaçları olmuştur. Atatürk, Türk toplumunda bireysel ve toplumsal varoluşu derinden etkilemeye devam eden organik bir enerjidir. Bu bilinçten ışılan enerji hakkında farkındalık yaratmak için oluşan resmi ve sivil toplum kuruluşları arasında ATAM akademik ve bilimsel bir kuruluş olmak ashabıyla ayrıcalıklı bir yere sahiptir. ATAM değişik yapılarda ve değişik isimlerle bu ihtiyacın ürünü akademik kurumlar olarak eğitim camiasındaki yerlerini almışlardır. Araştırmamızı yürütürken ATAM'nin tüm üniversitelerin bünyesinde aynı isimle bulunmadığı, bazı üniversitelerde “merkez” düzeyinde; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi vb. isimlerle kurulduğu, bazı üniversitelerde ise aynı ortak amaca hizmet eden “enstitü” düzeyinde “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü” adı altında kurumlar şeklinde yer aldıkları görülmüştür.

Uygarlığın gelişmesiyle, beklentilerin gerçekleşmesi karmaşık birçok faktörün ortak olarak işe koşulması ile mümkündür. Bu faktörlerden en etkilisi, insanlık tarihi ile başlayan bilgiyi öğrenme ve uygulama olarak ifade edilen eğitimidir. Bir kaynakta eğitimin tanımı şöyle ifade edilmektedir:

“...İnsanın benlik sisteminde doğuştan getirilen yeteneklerin açılmasına matuf entegre bir faaliyet olarak eğitim; bu kabil psiko-sosyal karakterli süreçlerin başta gelenidir. Bu meyanda değişik araçların işe koşulduğu bilgi alışverişi, eğitim tasarrufunun oldukça rutin ve kabuk mesafesindeki dış yüzünü teşkil eder. Çünkü eğitim etkileşiminin asıl devreleri, öğretim yoluyla şahsiyet sistemine giren ve kalıcı psikomotor/zihni/kalbi davranışların dönüşümünü sağlayan istatistik dışı ruhsal ve enerjistik öğelerdir...”²

Çağımız araçsal gelişmenin ileri boyutlara ulaştığı, bu nedenle insan-doğa, insan-insan iletişiminde araçlar etrafında yoğun yüceltme kültürünün oluştuğu bir zaman dilimidir.³

Bilgi çağı olarak adlandırılan bu yeni yüzyıl bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelere paralel olarak yaşamda da birçok gelişmeleri beraberinde getirmiş, toplumsal süreklilik için bilgi üreten, paylaşan, rekabet edebilen, demokratik değerli içselleştirilmiş, nitelikli insan gücünü zorunlu kılmıştır.⁴

Eğitimin amaçları da bu gelişmelere ayak uydurmuştur. Bugün eğitim “bireyin davranışlarında istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci” olarak ifade edilmektedir.

2 Akgündüz, H., (1998), Türk Eğitim Tarihi, Zafer Matbaası, Diyarbakır, s.12.

3 Akgündüz, a.g.e, s.11.

4 Başaran, S. ve Tican-Aksu, M., (2005), “Temel Amaçlarına Hizmet Etme Bakımından Anadolu Öğretmen Liselerinin Etkinliği”, Eğitim Araştırmaları, Anı Yayıncılık, Sayı 19, Ankara, s.137.

Bilginin temel güç olarak görüldüğü bu çağda bireysel, toplumsal ve evrensel gelişimin motorunu eğitim oluşturmaktadır.⁵

Eğitim bireye kişilik, değer, yetenek kazandırdığı için bireysel, bireyi toplumsallaştırma, toplumsal değerleri koruma, değiştirme ve yenileme işlevi gördüğü için toplumsal, ulusallaşmanın en etkili aracı olduğu için de evrensel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim; ister bireysel, ister toplumsal ve hatta nihai aşamada isterse evrensel planda ele alınmış olsun asli olarak tespit edilen “insan modeli” çerçevesinde organize edilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde, bir ülkenin gelişim sürecinde eğitim, teknolojik ve ekonomik gelişimin koşulsuz ön koşulu olarak yerini tüm zamanlarda hassasiyetle korumaktır.

(Akgündüz,2007) bu konuya şu şekilde açıklık kazandırmıştır:

“..Eğitim, yaşam enerjisinin korkudan sevgiye dönüştürülmesi için devreye giren ve insanın proaktif bilincinde var olan bir kalitenin yarattığı bireysel/toplumsal dinamiktir. Eğitim yoluyla nitelik yüklenmemekte, sadece var olan nitelik karşıya yansıtılarak deneyimlenmiş olmaktadır. Böylece hem öğrenen hem öğreten pozisyonu, karşılaşan partnerlerin her biri için geçerliliğini korumaktadır. Bu bağlamda öğretmen, karşı tarafa ruhunda var olan kaliteleri hatırlatmış olmaktadır... Beşeri varoluşun görgü planındaki evrim oyununda toplumlar kolektif bir enerji ve bilinç alanı olarak bireysel ve özgün yani yerel unsurları teşkil eder. Her toplum kendi olabildiği ölçüde evrensel olma yani total bilince akortlanma başarısı gösterebilir. Eğitim ulusal ve yerelliğin hem sebebi hem sonucu olan bir dinamiktir. Çünkü ulusallığı temsil eden bilinç programlaması ulusal eğitimin ürünüdür. Ulusal eğitimde ortak değerleri paylaşan kolektif bir bilincin yarattığı bir araçtır. Eğitim bu ideolojik ilişki içinde ulusallığı üretme ve ulusallıkla evrenselliği bağdaştırarak evrimleşmeyi kılavuzlaştıran bir faktör olarak karşımıza çıkar. Bu durumda bir toplumun eğitim duruşunun şifreleri ve kodları çevrede değil merkez konumdaki ulusal tarihte şifrelenmiştir...”⁶

Atatürk’ün Türk tarihi üzerinde özellikle durmasının nedeni, kuşkusuz tarihin, millî bilinci kuvvetlendirmedeki gerçeklere dayanan rolüdür. Türk tarihi zengin bir tarihtir ve genç nesillere her konuda en iyi ilham ve güç verecek örneklerle doludur. Atatürk;

“Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki, başarıları meydana çıktıkça, bütün Türk çocukları kendileri için lazım olan atılım kaynağını tarihte bulabileceklerdir. Türk çocukları bu tarihten bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.”⁷

5 Arslan, M. ve Erarslan, L, (2003), “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 160, s.90.

6 Akgündüz, H., (2007), Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler, Diyarbakır.

7 Atatürkçülük (Birinci Kitap), Genelkurmay Yayınları, (1984), Ankara, s.359.

Elde edilen tecrübeler neticesinde, 2876 sayılı Kanununun 17.maddesi ile 11.8.1983 tarihinde Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun kuruluşuna dâhil, tüzel kişiliğe sahip, bilimsel hizmet ve faaliyetlerde bulunmak üzere **Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı** kurulmuştur.⁸

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı; üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin paydaşı olup, Atatürk bilincini araştıran ve toplumsal farkındalık yaratma hedefi güden, gerçekleştirdiği kurumsal faaliyetleri ile mevcut tüm ATAM'nin destek alabileceği ulusal ölçekli resmi bir kuruluştur.

“..Tarihin akışı içinde varlık alanına çıkan ve uzun soluklu devlet oluşumlarının ardında bu devleti yeniden üreten ve halkla yönetim arasında hakem statüde çalışan bir düşünce ve eğitim kurumu aramak gerekir. Yoksa ait olduğu toplum sisteminde kendini yeniden üretecek böyle bir alt sistemi olmayan veya var olan böyle bir sistemle düşünce ve eğitimin doğasına uygun bütünleşme kuramayan devlet sistemleri, zamanın aşındırıcılığı ve eskiticiliğinden kurtulamamaktadır. Düşünce ve eğitim kurumları insan ağırlıklı yapıları ve karmaşık örgütsel iklimleri nedeniyle tarihin her döneminde sosyal iletkenliği en yüksek toplumsal birimler oluşturmuştur. Bu karakteristiğinin açılımı; herhangi bir toplumsal çerçevede sosyal yapı ve değişimlerle eğitim kurumlarının birbirlerine karşı ileri düzeyde duyarlılığa sahip olmasıdır. ..Bir toplum eğitim geleneğini bugünkü deneyimine dönüştürücü çark olarak kullanmak istiyorsa önce eğitimini ulusallaştırmak zorundadır. Bunun için de aynı toplumun zaman uzayında eğitim duruşundaki farklı değer alışları eğitime tarihsel projeksiyonlar uygulayarak çıkarması yani önce ulusal eğitim karmasını deşifre etmesi buradan çıkan şifrelere göre güncel ve evrensel yaratıcılıklardan kültür aşılavıcı etkileşimle yararlanma yoluna gitmelidir...”⁹

Bu ifadeden yola çıkılarak üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal etkililiklerini değerlendirebilmek amacıyla kurumsal hedeflerini incelediğimizde tüm hedeflerin eğitimle iç içe olduğu görülmektedir. Bu incelemeyi yaparken ATAM'nin paydaş ilişkileri açısından ulusal politikalarımız çerçevesinde bütünsel bir faaliyet alanı olduğu değerlendirilerek, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı da üniversiteler bünyesindeki ATAM ile birlikte inceleme kapsamında yer almıştır.

Eğitim; bağımsız bir toplum ve ulusu oluşturacak, bireysel moral düzeyi yüksek, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesiyle hem bireysel hem de evrensel bir kültüre sahip, zengin bir toplumu yetiştirmeyi amaçlar. Eğitimdeki tüm yenileşme ve gelişme girişimleri, toplumun her kesiminin ilgi alanına girmektedir. Eğitim uygulamaya dayalı bir süreç olduğundan hizmet sektöründeki tüm süreçler gibi ilk seferinde doğru uygulanma zorunluluğuna sahip, hata kabul etmeyen bir hizmet alanıdır. Eğitim, toplumda değişimlerden sorumlu olması ve sonuçlarının

⁸ Atatürk Araştırma Merkezi'nin 15 Yılı, (1999), Divan Yayıncılık, Ankara,s.1,2.

⁹ Akgündüz, H., (1997), Klâsik Dönem Osmanlı Medrese Sistemi (Amaç-Yapı-İşleyiş), Ulusal Yayınları, s:46-500, İstanbul.

uzun süreler sonra görülebilmesi nedeniyle değişime diğer sistemlerden önce uyum sağlamak durumundadır.

Bir ülkenin geleceği, refah ve mutluluğu; o ülke insanların nitelikli ve sürekli bir eğitim almaları ve bununla kazandıkları bilgi, beceri ile ekonomik büyümeye sağlayacakları değerlerin katılım büyüklüğüne bağlıdır. Bunun için, sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü ve verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun eğitim düzeyidir.¹⁰

Bu açıdan eğitim bir ulusun bilincidir, bilinci oluşturan eylemler bütünüdür. Ülkemizde Atatürk bilincini koruma ve geliştirme sorumluluğu kurumsal düzeyde ATAM'ne verilmiştir.

Eğitim, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğunu taşır. Çağdaş eğitimin amacı dünü koruyarak yarını güven altına almaktır. Bu durumda eğitimin geçmişe, bugüne ve geleceğe dönük olmak üzere üç temel yönü var demektir. Kısacası eğitimden beklenen üç esas, **dünü tanıtmak, bugünü kavratma ve yarına hazırlamaktır.**¹¹

ATAM faaliyetlerini bu üç temel yönde yoğunlaştırmıştır. İnsan geçmişi bilmek zorundadır, şimdi yaşar ve geleceği düşünür, geçmişi olmayan bir canlı için eğitim söz konusu olamaz. Her toplumda devlet yönetimini üstlenen siyasi kurumlar, eğitim yoluyla toplumdaki bireylere kendi siyasi ideolojilerini benimseterek mevcut düzeni koruyan ve millî bütünleşmeye katkıda bulunan vatandaşlar yetiştirmeye çalışır. Bunu sağlamak için de büyük ölçüde eğitim kurumlarından yararlanırlar. Gelecek nesillerin Atatürkçülük ve Atatürk İlkelerini içselleştirmelerini hedefleyen ATAM ile ilgili detaylara girmeden önce inkılâp, Atatürkçülük ve Atatürk ilkelerinin tanımlanmasına ihtiyaç duyulmuş olup açıklamalar çeşitli kaynaklara göre şu şekildedir:

Genel olarak köklü bir kuvvet yolu ile ani bir değişim olarak tanımlanan inkılâp, Atatürk'e göre mevcut müesseseleri zorla değiştirmek demektir. Türk Milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine, milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymak demektir. Yönü çağdaş uygarlıktır.¹²

Atatürkçülük, Türk toplumunu bütün varlığı ile derinden değiştirerek çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmayı amaçlayan ulusumuzla birlikte sonsuza kadar yaşayacak olan sürekli bir atılım, ilerleme yoludur.¹³

¹⁰ Ereş, F., (2005), "Eğitimin Sosyal Faydaları: Türkiye-AB Karşılaştırması", Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 167, s.90.

¹¹ Kavcar, C., (1999), Edebiyat ve Eğitim, Engin Yayınevi, Ankara, s.1.

¹² Tosun, H., (2000), Atatürk ve İnkılâpçılık, Atatürk Konferansları, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, s.222.

¹³ Sarıyüce, H. L., (1981), Atatürk'ün Hayatı, İlkleri, Devrimleri, Serhat Dağıtım, İstanbul, s.89.

Atatürk İlkeleri, Atatürk inkılâplarına temel teşkil eden düşüncelerdir. Atatürk ilkeleri başlangıcından itibaren Türk İnkılâbı'nın içinden doğmuş onun uygulamalarına yön vermiş olduğundan Atatürkçülüğün ideolojisini oluşturmaktadır. Bağımsızlık, millî egemenlik, cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik, inkılâpçılık, barışçılık ve akılcılık Atatürkçülüğün temel ilkeleridir.¹⁴

Türkiye Cumhuriyetinin toplumsal yapısı içerisinde düzenlenen eğitimin hedeflediği insan modeli, yine Türk Ulusunun sahip olduğu kültürel değerler istikametinde şekillenmektedir. Bu açıdan yaklaşıldığında eğitimi, kültürel kimlik merkezli değerlendirmek mümkündür. Toplumsal düzeyde kimlik, kollektif hafızada kök salan değerler yekûnunun ortaya koyduğu bütüncül bir yapıdır ki geçmiş, burada tespit ve tayin edici bir rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında da ATAM'nin Atatürkçü düşüncüyü ve İnkılâplarını korumayı, yaymayı ve geliştirmeyi amaçlayan ATAM kurumsal etkililikleri, eğitimin tüm evrelerinde toplumsal açıdan hayati önem arz etmektedir.

Tüm siyasi ideolojilerin üstünde yer alan Atatürkçülük, komünist, teokratik, faşist ideolojilerle hiçbir şekilde bağdaşmaz. Atatürkçü düşünce sistemi açıktır, kapsamlıdır ve kendi içinde tutarlıdır; bu tutarlı ve kapsamlı düşünce sistemi, tarihe ve topluma bakış açısıyla, milletlerarası ilişkilerden devletin iç yönetimine, eğitimden kadının statüsüne ve haklarına, gerçeği arama yönteminden dinin toplum içindeki yerine kadar, pek çok soruna ışık tutar.¹⁵

Atatürk “akıl, bilimin ve tekniğin” önderliğine ve egemenliğine inanmış, öğretisine bunları esas yapmıştır. Atatürkçülüğün fikir yanı, yani öğretisi, akıl dediği ve bilimin metinleridir. Atatürk bütün yaşamı boyunca ilke ve ülkülerini gerçekleştirmek için, fikir ve yöntemlerini söylemiş ve anlatagelmiştir. Klasik ve dogmatik ideolojilerin, doğa kanunlarına ve insan tabiatına uymayan kuramlarını sıralayan bir takım kitabi metinler ve derlemeler ortaya koymamış olması milletin özlemini çektiği devrim ve kalkınmanın gecikme korkusundan, donmaktan ve dondurulmaktan korkmasındandır. Atatürk “biz bize benzeriz” derken, çağın ve milletin gerçeklerine uygun olarak kendi yöntem ve felsefesini billurlaştırıran ve onu bilimin ışığıyla parlatan çağdaş bir ideolog olmuştur.¹⁶

Atatürkçülük, (Tongas, 1937) tarafından şöyle açıklanmıştır;

“Dünyanın bu sosyal bunalımı içinde Atatürk'ün felsefesi, Komünizm ile eski sosyal rejimler arasında uzlaştırıcı bir rol oynadı. Atatürkçülük, diğer bütün felsefeler arasında pratik ve halkçı hareketler üstünlüğü ile seçkinleşmiştir. Onun felsefesi üstün

¹⁴ Kocatürk, U., (1987), Atatürk, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, s.5.

¹⁵ Dankwart, A. R., (1985), Kemalism, Südosteuropa Handbuch, Gottingen.

¹⁶ Atatürk, M. K., (1938), Nutuk, Kültür Bakanlığının Cumhuriyetin XV nci yıldönümü armağanı, s.515-516.

uygulama yeteneğine sahipti. Çünkü onun ilkeleri sadece kuramsal olmayıp, hemen uygulamaya elverişliydi. Atatürkçülük, halk bilincinde, uygar anlamda serbest fikirli, bağımsız bir hayat görüşü benimsetmiştir. Başka bir deyişle o, körü körüne politik, sosyal ve dini bir dünya yaşamını öğretmez. Atatürkçülüğün esas ilkesi ulus için bağımsız bir hayattır. O, çok büyük bir yurtseverlik ve milliyetçilik şeklini teşvik eder. Bu vatanseverlik ve milliyetçilik uluslararası uzlaşmayı bozmez. Her ulus için Halkçı felsefeyi ve diğer ulusların bağımsızlıklarına saygıyı, kapitalist sınıfların bencilliklerini ve milletin uluslararası uyuşmazlıklarının çözümlenmesini kabul eder. Atatürkçülük insanlık için denenmiş bir çağdaş felsefedir. Türkiye'nin siyasi hayatı temel ilkelere sahiptir. Bunlar Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik, Devrimcilik şeklinde belirtilmiştir. Bu ilkeler, Türk siyasi yaşamının uygun bir açıklanışdır ve bu altı prensipten her biri, Ankara Kalesi'nin ardından doğan güneş ışınları gibi Kemalist bayrağı çizilmiştir.”¹⁷

Diğer bilim adamlarının ve düşünürlerin görüş ve değerlendirmelerine de değinmekte yarar vardır. “Atatürkçülük, yalnız fikir ve ideallerden meydana gelmiş bir doktrin olmakla kalmayıp, aynı zaman da bir hareket programıdır. İdealizm ve Realizm unsurlarını içine alan bir doktrindir. Atatürkçülük, aşırı sağ ve aşırı sol bir doktrin değildir. Komünizmin aleyhinde olduğu gibi, faşizmin de aleyhindedir. Özellikle kişi haysiyetine dayanan akılcı ve insani bir doktrindir.”¹⁸

Türk devriminin temelinde sistemleştirilmiş olan pozitif espri, her türlü teolojik, metafizik ve dogmatik dünya görüşüne karşı, bir bilim zihniyeti olarak benimsenen Atatürkçülüğü ideolojik bağımsızlığa kavuşturur.¹⁹

Atatürkçülüğün esas önemli gördüğümüz yanı ve felsefi temelini teşkil eden yanı Atatürk'ün toplumsal tahlilidir. Atatürk rejiminin otoriter niteliğini tartışmak gerekir. Ancak, önemli olan husus, bu otoritenin sürekli olarak halk egemenliği ilkesine dayanan bir anayasa ve bu anayasaya göre kurulmuş bir meclis vasıtasıyla uygulanmasıdır.²⁰

Bu fikirlerden anlaşılacağı üzere Atatürkçülük, Türk toplumunu her bakımdan kalkındırıp, çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak için kurulan kendine özgü, fikirler ve eylemler sistemidir. Kuramları ortaya koyarken Türk gerçeğine uygun olarak uygulama yöntemini de gösteren ve onları bir fikirler ve yöntemler bütünü halinde derleyen, çağdaş nitelikte bir ideoloji, yani bir öğretilerdir. Mustafa Kemal'i izlemeye ve anlamaya çalışan her aydın, kendini onun özgün öğretisi içinde bulacaktır. Türklük uğrunda gösterilecek en kutsal çaba, gerçek Atatürkçülüğü Türk halkına öğretmek olacaktır.

¹⁷ Tongas, G., (1937), Atatürk ve Modern Türkiye'nin Gerçek Yüzü, s.24-27.

¹⁸ Kili, S., (2006), Atatürk Devrimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.32.

¹⁹ Giritli, İ., 25 Mayıs 1971, “Anayasa ve Kemalizm”, Milliyet Gazetesi.

²⁰ Taner T., (1968), Türk Devrimi Tarihi Anlamı ve Felsefi Temeli, Ankara, Sevinç Matbaası, s.107-109.

Farklı dönemlerde, açık veya gizli bir şekilde, farklı ideolojik akımların etkisine sürüklenmeye, bu yollarla bölünüp parçalanmaya çalışılan Türk Ulusunun en büyük savunucu gücü Atatürk ve onun İlke ve İnkılâplarıdır. Mustafa Kemal'in fikri hayatı, geniş kültürü, vatanın bağrında geçen türlü çaba, araştırma ve deneylerle oluşmuştur. Onun çağdaş öğretilerini yaratan ve her Türk evladının hayatının, eğitim sürecinin her farklı evresinde farklı yönlerini kavrayıp içselleştirmekle gururlanıp güçleneceği unsurlar da bu etmenlerdir. Bu hedefler doğrultusunda ATAM'nin eğitim kurumları ile birbirini tamamlayıcı olarak düşünülmesi gereken iki önemli işlevi vardır. Birinci işlev, milletin kültürünü oluşturan sağlam ve kalıcı değerleri genç kuşaklara aktararak milletin sürekliliğini sağlamak, ikinci işlev toplumun davranışlarında istenilen bazı değişiklikleri gerçekleştirme, toplumun gelişmesini ilerlemesini, çağdaşlaşmasını sağlamaktır. Bunlardan birincisi gerçekleşmez ise toplumsal varlık kesintilere uğrar, milletin sürekliliği tehlikeye düşer, ikinci işlev gerçekleşmez ise toplum dinamikliğini yitirir, çağın gelişmelerine ayak uyduramaz, varlığı tehlikeye düşer. Geçmişte birçok devlette görüldüğü gibi millî değerlere ve kültüre yabancılaşma meydana gelir ve yok olup giderler.

Millî devletler de kendilerine iyi yurttaşlar topluma yararlı bireyler yetiştirmek isterler ve siyasi sistemi yeni yetişen kuşakların sisteme ilişkin tutum ve değerlerin öğrenilmesini tesadüflere bırakmaz. İyi vatandaş yetiştirme hemen bütün ülkelerde eğitimin ulusal amaçları içinde yer almaktadır. Bu amaç özellikle çok kültürlü, farklı etnik, dini gruplardan ve sınıflardan oluşan toplumlar için oldukça önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur.²¹

Burada eğitimin siyasi işlevi ve siyasal kültürü ortaya çıkar. Siyasal kültür, genel olarak bireyin toplumda ya da toplumun alt birimlerinde yürürlükte olan değer yargılarını, davranış kurallarını öğrenmesidir. Zaten siyasal toplumsallaşma da toplumsal siyasal çerçeve ile birey arasında yaşam boyu süren doğrudan etkileşim süresi sonucunda bireyin siyasal sistem ile ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesidir.²²

Bir toplumun milletleşmesini etkileyen en önemli girişimi millî kültür politikasıdır. Millî kültürün geniş kitleye mal edilmesinin en müessir unsuru da millî eğitimidir. Çünkü millî eğitim fertlerin millî kimliği kazanmasında önemli yeri olan ortak duyguları ve düşünceleri geliştirerek kültürel bütünleşmeyi gerçekleştirir. Milleti meydana getiren fertlerin kendi milletine ait olan değerleri korumasını sağlar. Eğitimin en önemli gayesi bir milletin geçmişi ve geleceği arasında köprü kurmaktır. Böylece milletin millî benliğine, kültürüne uygun ve

²¹ Şişman, M., (2002), "Eğitimde Mükemmellik Arayışı", Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.28.

²² Aklan, T., (1973), Siyasal Toplumsallaşma, AÜ Basımevi, Ankara, s.8.

ortak duygulara sahip bireylerden oluşan, birlik ve beraberlik içinde yaşayan bireyler yetiştirilebilir.²³

Atatürk, eğitimin bu açıdan millî olmasına önem vermiş, eğitimin her aşamasında verilecek olan bilgi ve şuurun vatan-millet sevgisinin kazandırılmasına yönelik olmasını istemiştir.²⁴

Atatürk,

“Herhangi bir yabancı kültür, şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin etkisiz sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür ortamla uyumludur, bu ortam milletin karakteridir. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile ters düşen bütün yabancı unsurlarla mücadele etme gereği; millî düşünceleri büyük bir olgunlukla, karşı düşünceyi şiddetle ve fedakarlıkla savunma zorunluluğu öğretilmelidir.”²⁵

sözyle, millet gerçeğini inkar eden, vatan ve millet sevgisini gönüllerden çıkarmaya çalışan, Türk insanını kendi değerlerine yabancı hale getirecek olan bütün görüş ve fikirlerin Türk millî eğitiminde yer almaması gerektiğini belirtmiştir.

Her devlet gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti de, millî cemiyete ve Türk Cumhuriyeti'ne ruhen ve bedenen bağlı “Cumhuriyetçi” bir nesil yetiştirmeyi uygun görmüştür. Cumhuriyet rejimini ve yapılan inkılâpları sevdirmeye ve ona bağlılık oluşturma eğitimin önemli boyutunu oluşturmaktadır.²⁶

O yüzden eğitimin planlı ve organize olma gerekliliği, her aşamasının programa bağlanması zorunluluğu vardır. Bu program da toplumdaki insanların millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerini kapsar. Eğitim programı en azından; Niçin öğretilim? Ne öğretilim? Nasıl öğretilim? Ne kadar öğrettik? v.b. sorulara cevap vermelidir.²⁷

Atatürk eğitimde izlenmesi gereken yolu şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Eğitim ve öğretimde uygulanacak yol, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir zorbalık vasıtası yahut medenî zevkten ziyade, maddî hayatta muvaffak olmayı temin eden pratik ve kullanılması mümkün bir cihaz haline getirmek mümkündür. (1923)”²⁸

Eğitim bir süreçtir. Eğitimin amaçları öğrenme yoluyla gerçekleştirilir.²⁹

Birbirini izleyen öğrenmenin oluşturduğu sürece eğitim diyebilmek için bu öğrenmelerin bir hedefe veya hedefler dizisine ulaşmak amacıyla yapılması gerekir. Eğitim

²³ Temir, A., (1964), “Bir Bilim Dalı Olarak Eğitim ve Millî Eğitim”, Türk Kültürü Sayı: 18, Nisan, s.12.

²⁴ Olcaytu, T., (1998), Devrimlerimiz İlkelerimiz, 8.Baskı, Ajans-Türk Basım, Ankara, s.181.

²⁵ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, (1997), Atatürk Araştırma Merkezi, C.II, Ankara, s. 19 – 21.

²⁶ Kodaman, B., (1999), Cumhuriyet'in Tarihi-Fikri Temelleri ve Atatürk, S.D. Üniv. Yay., Isparta, s.189.

²⁷ Küçükahmet, L., (2003), Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayın, Ankara.

²⁸ Kocatürk, U., (1999), Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, s.130.

²⁹ Üre, R.Ö., (1999), Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Mikro Basım Yayın Dağıtım. Konya, s.88.

süreci; amaç, içerik, öğrenme/öğretme etkinlikleri ve değerlendirmeden meydana gelir. Eğitim süreci içinde meydana gelen öğrenmeler daha önceden belirlenmiş hedeflere ulaşılması sonucu anlam kazanır. Eğitim süreci öğrenme ve öğretme etkinlikleri ile devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Eğitim sürecinin bu oluşum düzeni ve doğası bütün toplumlar için aynıdır. Eğitimde süreç, bilimsel açıdan gereği gibi oluşturulamadığı sürece etkili ve verimli bir eğitim ortamı oluşturmak imkânsızdır. Ayrıca sürecin işlevsellik, geçerlik ve güvenilirlik kazanabilmesi için süreci oluşturan öğelerin ve öğeler arasındaki ilişkilerin sistem bütünlüğü içerisinde yapılaşdırılması gerekmektedir. Eğitim sürecinde, öğrenci, amaçlar, ortam, yöntemler, öğrenme ve öğretme durumları, değerlendirme ve insan gücü birbiriyle ayrılmaz ilişkileri olan temel öğelerdir.³⁰

Eğitim kademeleri arasında özellikle yükseköğretim, genel olarak toplumun kalifiye insan gücünü yetiştiren, millî kültürünün kuşaktan kuşağa geçmesini sağlayan, bilimsel araştırmalar yoluyla toplumdaki sorunları çözüme kavuşturan eğitim basamağı olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de yükseköğretim sistemi, meslek yüksekokulu, yüksekokul, üniversite, ileri teknoloji enstitüsü kurumları ile bu kurumlara bağlı fakülte, enstitü, bölüm, uygulama ve araştırma merkezi, program, anabilim dalı birimlerinden oluşan, belirli amaç ve ilkeleri olan birbiriyle ilişkili büyük bir sistemdir.³¹

Üniversitelerin bilgi ve teknik üretim kadar, ülkenin ihtiyacı olan her düzeyde eğitilmiş kaliteli insan gücünü yetiştirme görevi de vardır. Şu an için bilinmeyen fakat gelecekte karşılaşılabilecek sorunlara karşı toplumu hazırlayacak bilimsel kuşakların yetiştirilmesi de üniversitelerin görevleri arasındadır. Yani günün sorunları kadar geleceğin sorunlarına da çare üretmesi gerekmektedir.³²

Varlığımızı, istiklalimizi borçlu olduğumuz Ulu Önder Atatürk ve ona ait gerçeklerin nesiller boyunca tüm bilimselliği ile hiçbir şekilde yıpratılmasına izin verilmeden yaşatılması gençlerimizin ulusal varlıkları adına üstlenecekleri tüm toplumsal rollerde ideal bir rol modeli ve motivasyon unsuru olacaktır. Araştırma, Dicle Üniversitesi öğretim üyelerinin katkısı ile Atatürk’ün örnek kişiliğinin, tarihimizin, ulusal birlik ve beraberliğimizin yaşatılmasında kritik görevler üstlenmiş olan ATAM’nin kurumsal etkinliğini öğretim üyelerinin değerlendirme açısıyla ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Öğretim üyelerinin görüşleri Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Rektörlüğü’nden alınan izin üzerine

³⁰ Öztürk, H. İ., (2002), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, HD Yayıncılık 1.Baskı, Ankara, s.27.

³¹ Özen, S., (1999), “Türk Yükseköğretim Sisteminin Etkinlik, Verimlilik, Katma Değer Sorunları ve Yöntemleri”, Eğitimde Yansımalar: V. 21’inci Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Sempozyumu, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları 3, Ankara, s.137.

³² Karpuzoğlu, T., (1992), “Çağdaş Üniversite İçin Öneriler” , Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite, T.C.Başbakanlık Yayını, Ankara, s.134.

uygulanan Ölçme Aracı (Ek:1) ile derlenmiş, ATAM ve eğitimle ilgili konular kaynak taraması ile elde edilmiştir. ATAM'nin kurumsal etkililiği ile doğrudan etkili bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bununla beraber Atatürk'ün yapmış olduğu inkılâplar, Atatürk'ün hayatı ve Kurtuluş Savaşı yıllarına ait çok sayıda çalışmaya rastlanılmış, bu çalışmalar araştırmamızın tanımlayıcı nitelikte olması ve sonuçların değerlendirilmesi açısından faydalı olmuştur. Bu araştırma konu ve yöntem açısından özgündür. Araştırmada ATAM'nin hayati vizyonuna ilişkin toplumun en gelişkin kabul edilen mümtaz kitlesinin, merkezlerin stratejik vizyonuna ilişkin farkındalığı da değerlendirilmektedir.

İnsanın bilinç dönüşümünün önemli adımlarının atıldığı ve bireysel kimlik kazandığı üniversite döneminde ATAM'nin, toplum modeli düzleminde kurumsal etkililiğini gerçekleştirmede faaliyetlerinin, kurumun amaç gerçekleştirme başarısına yetkinliğinin “uygulayıcılar açısından” analiz edilmesi bu çalışmayı diğer çalışmalardan özgün kılan yöndür.

ATAM faaliyetlerinin bilimsel bir yaklaşımla ele alınarak Atatürk İlke ve İnkılâplarının öğretilmesi, tarihi şuurunun doğru ve tarafsız bir bilgi zemini üzerine inşa edilmesine, öğrencilere analiz, sentez ve hüküm vermede, çağdaş dünyayı anlayabilmesi ve yorumlayabilmesine kısacası tarihçi gibi olmasına yönelik eğitim anlayışına olanak sağlayacak, Atatürkçülüğün ideolojik boyutunu gözler önüne sererek, millî tarih yazıcılığının geliştirilmesi çalışmalarına ışık tutacak ve Atatürk İlke ve İnkılâplarının içselleştirilmesinde, ortaya çıkan meselelerin çözümüne dair verilere ulaşma imkânı vereceğinden amaç gerçekleştirme başarısını artıracak olması, kurumun kendi faaliyetlerinin etkililiğini değerlendirerek gelişimine katkı sağlayacak, araştırma konusuna ilişkin daha önce yapılmış bir çalışma bulunmaması, konunun bu araştırmada öne çıkarılan zaman, mekân ve ontolojik temel koordinatları itibari ile hiç işlenmemesi, araştırmaya oldukça özgün ve uygulamaya katkı sağlayıcı nitelik kazandırmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın zaman ve mekan bakımından sınırlanmış özgün konusu; güncel faaliyetleri doğrultusunda “ATAM'nin kurumsal etkililiğine ilişkin öğretim üyesi görüşlerinin değerlendirilmesi” şeklinde belirlenmiştir.

Amaçlar

Araştırmanın genel amacı; ATAM'nin kurumsal etkililiği tüm bileşenleriyle yurtseverlik bilincini uyandırma yeterliliği, söz konusu yeterliliği sınırlayan değişkenler ve ATAM'nin varoluş vizyonunu hayata geçirmeyi kolaylaştıracak düzenlemelerin öğretim üyelerinin görüşleri istikametinde Diyarbakır örneğinde değerlendirilmesidir. Bu bağlamda

öncelikle siyasal bir kültürleme aracı olarak; ATAM'nin temel vizyonu, Türk eğitim sisteminin stratejik bir kademesi olarak yükseköğretim camiasında söz konusu faaliyetler ve vizyonun zaman uzamında temsil yeterliliği ve nihayet bu yeterliliği etkileyen öznel/nesnel bileşenlerin kuramsal çözümlemesi hedeflenmiştir. Diyarbakır örneğinde alandan toplanan öğretim üyesi görüşleri çerçevesinde ise ATAM'nin amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin şu alt sorulara cevap aranmıştır;

- ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler nelerdir?
- ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler nelerdir?
- ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Türkiye Cumhuriyetinin varlığının temellerini teşkil eden Atatürk İlke ve İnkılâplarının ve Atatürkçülüğün tüm nesiller tarafından anlaşılmasını ve içselleştirilmesini hedefleyen ATAM'nin amaçları, gerçekte Türk eğitim sisteminin genel amaçlarıdır. İç ve dış paydaşlar ile koordineli olarak yürütülen çalışmalar neticesinde kurumsal amaçlara ulaşıldığında Türk eğitim sisteminin amaçları da gerçekleşmiş olacaktır. Temelde eğitimin tüm evrelerini kapsayacak şekilde Atatürkçü düşünce paralellğinde tutum ve davranışlar ile bunlara paralel olarak Atatürkçü değerler oluşturulması, yakın tarihimiz öğretilerek birey/millet bağlarının kuvvetlendirilmesi, millîyetçilik ve yurtseverlik hislerinin güçlendirmesi beklenmektedir.

Eğitimle bireylerde istenen yönde düşünce, tutum ve değerlerin gelişmesi bütüncül bir yaklaşım sergilenmesiyle, eğitim sürecinin tüm basamaklarında oluşarak evrimleşip olgunluk kazanmaktadır. Bu olgunlaşma sürecinin en üst noktası olarak kabul edilen üniversiteler bünyesinde ATAM'nin genel kuruluş amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerin bazı üniversitelerde merkezler, bazı üniversitelerde ise enstitüler tarafından yürütülmesi böylesine hassasiyet arz eden bir konuda halen birörneklik yapıya kavuşulamamış olmasının ortaya konulması açısından da araştırmanın önemini artırmaktadır. Araştırma esnasında dikkat çeken diğer bir konu da, üniversite yıllarında ATAM'nin veya enstitülerin sorumluluğunda Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi (TCİTA) dersinin verilmesidir. Bu konunun da dolaylı olarak ATAM'nin amaçlarını gerçekleştirilmesi bakımından mesuliyetini ağırlaştırdığı düşünülmüştür. Birçok üniversitede Atatürk bilinci uyandırma ile ilgili faaliyetlerin TCİTA ve Atatürkçülük dersi ile sınırlı kaldığı düşünülmektedir. Bu dönemde

Atatürk bilinci uyandırmaya yönelik çalışmaların, kurumsal gelişim sürecinin yeterli etkililiğe ulaşamaması halinde, uygulayıcı hatalarına da bağlı olarak kurumsal amaçların gerçekleştirilememesi, bilgi tutum ve değerlerin kazandırılmaması ve buna benzer toplumsal sorunların doğmasına yol açacağı, Atatürk'ün açtığı yolun terk edilmesine, bugün eriştiğimiz bütün değerlerin yok olmasına, aynı zamanda millî ve siyasi kimliğe sahip olmayan fertlerin ve toplumun oluşmasına sebep olabileceği, Atatürk bilincinin kolektif bilince dönüşümünü engelleyeceği düşünülmektedir.

Bu nedenle ATAM'nin faaliyetlerinin, belirtilen sorunların yoğun olarak yaşanmaya başladığı Diyarbakır ilinde bulunan Dicle Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından değerlendirilmesinin ATAM'nin kurumsal faaliyetlerinin etkililik düzeyinin bölgesel seviyede tanımlanmasını da sağlayacağı, kurumsal etkililiğinin artırılmasına katkıda bulunacağı ve yeni düzenlemelere rehberlik edebileceğinin düşünülmesi bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Varsayımlar

Araştırmada;

- *İzlenen literatür taraması ve anket uygulaması yönteminin konuya ilişkin verilere yeterli düzeyde ulaşılmasını sağlayacak nitelikte olduğu,*
- *Veri toplama aracı olarak kullanılan anketin kapsam geçerliliği için uzman kanısının yeterli olduğu,*
- *Araştırmada, ankete katılan öğretim üyelerinin anketi cevaplandırırken görüşlerini içtenlikle yansıttıkları varsayılmıştır.*

Sınırlılıklar

Araştırmada;

- *Atatürk Araştırma Merkezleri'nin kurumsal etkililiğini betimlemede Dicle Üniversitesi örneği ile,*
- *Ölçme aracındaki ifadeler ve cevap veren öğretim üyelerinin 2006-2007 öğretim yılında saptanan görüşleri ile sınırlıdır.*

Tanımlar

Atatürk Araştırma Merkezleri (ATAM): Atatürkçü düşünceyi yeniden üretme ve toplum bilincine yaymayı amaçlayan, Atatürk ilke ve inkılaplarını bilimsel yoldan araştıran, tanıtan, yaygın ve bu konularda yayımlar yapan, farklı yapıda ve farklı isimlerle aynı ortak amaç için üniversiteler nezdinde faaliyet gösteren merkezlerdir. Bazı üniversitelerde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi vb. isimler altında faaliyet göstermektedir.

Atatürk Bilinci: Atatürk'ün hayatı ve devrimleri onun sahip olduğu bilinç düzeyini, hayatı ve devrimlerinde saklı olan detaylar da sahip olduğu bilinci tanımlayan kriterlerdir. Dünyada kaç lider tanımlayabiliriz ki ulusunun varlığı için kendi varlığının egolarından arınmış, kendi ulusunun bağımsızlığına, ulusal egemenliğine ve ebedi varlığına, bir o kadar da diğer ulusların varlığına ve bağımsızlığına saygı duyan, kendi varlığını ulusunun varlığına dönüştürecek kadar büyük bir bütünlük bilincine sahip olan, tüm egosal unsurlarından sıyrılmaya becerisini bu kadar iyi yönetebilen üstün bir iradeye, ruhsal disipline ve pozitif düşünce gücüne sahip olsun. Atatürk bilinci, kendine bağlı olan özüne ulaşabilmeyi başarmış, dünyanın kainatla bir bütün olduğunu, kendisinin bu bütünün bir örneği olduğunun farkına varmış, hür ve pozitif bir vicdan ve fikir anlayışı ile tüm zorlukları ve negatif enerjileri pozitif, aynı zamanda sinerji yaratabilecek bir enerjiye çevirebilme becerisine ulaşabilmiş, içsel enerjisine sevgiyi kaynak edinmiş akıl, fen ve bilime odaklı geniş perspektifli hümanist bir kavram olarak tarihsel süreç içinde kendisini kanıtlamış organik bir enerjidir.

Etkililik: Etkililik kavramı ulaşılabilecek çıktı hedefi, yeni bir performans standardının başarılması veya bütün kısıtlamalar kaldırıldığında olanaklı olan ideal potansiyeli içermektedir.³³

Kurumsal Etkililik: Ortak amacın gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Amacın gerçekleştirilme derecesi, etkililiğin ölçütüdür.³⁴

Verimlilik: Performans yönetimi sürecinde, verimlilik ile etkililik kavramlarının birbirinden ayırt edilmesi gerekir. Verimlilik, bir üretim ya da hizmet sisteminin ürettiği çıktı ile bu çıktıyı yaratmak için kullanılan girdi arasındaki ilişkidir. Bu nedenle verimlilik, çeşitli mal ve hizmetlerin üretimindeki kaynakların, emek, sermaye, arazi, malzeme, enerji ve bilginin etkin kullanımınıdır. Eğitim sisteminin verimliliği, öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliğidir.³⁵

³³BAŞ, M. İ. ve Artar, A., (1990), İşletmelerde Verimlilik Denetimi Ölçme ve Değerlendirme Modelleri ,Millî Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara.

³⁴ Aydın, M., (1988), Eğitim Yönetimi, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, s.10.

³⁵ Prokopenko, J., (1992), Verimlilik Yönetimi, Millî Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara, s.2-3.

Performans: (Akal, 1995) performans yönetimini, örgütü istenen amaçlara yönlendirmek amacıyla, örgütün, mevcut ve geleceğe ilişkin durumları ile ilgili bilgi toplama, bunları karşılaştırma ve performansın sürekli gelişimini sağlayacak yeni ve gerekli düzenlemeleri, etkinlikleri başlatma ve sürdürme görevlerini yüklenen bir yönetim süreci olarak tanımlamaktadır.³⁶

Yöntem

Araştırmanın Modeli: Araştırma literatür taraması ve anket uygulamasını içeren betimsel bir modele dayandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmış ve araştırma ankete dayalı veriler ışığında sürdürülmüştür. Araştırmada temel olarak ilgili kaynaklardan, faydalanılarak analizler yapılmış, daha sonra bunlar betimsel analiz modülüne uygun olarak sunulmuş, elde edilen analizler anket verileri ile yorumlanmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın çalışma evrenini, 2006-2007 Öğretim Yılında Dicle Üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Üniversitenin öğretim elemanı durumu (2006-2007) üniversitenin resmi internet sitesine göre tablo 1’dedir.³⁷

Tablo 1 Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi Durumu (2006-2007)

	PROF.	DOÇ.	Y.DOÇ.	TOPLAM
TOPLAM	155	86	281	522

Araştırmamızın evrenini oluşturan Dicle Üniversitesinde 2006-2007 yılları arasındaki öğretim üyesi sayısı; 155 Profesör, 86 Doçent, 281 Yardımcı Doçent olmak üzere toplam 522’dir. Dicle Üniversitesinde görev yapan öğretim üyelerinin %20’sine anket uygulanması hedeflenmiş, basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen ve tablo 2’de gösterilen 5 fakülteye toplam olarak 185 anket dağıtılmış ancak, 36 anket geri dönmüştür. Bunun üzerine, görüşmelere devam edilmiş anketi doldurmayı kabul eden öğretim üyeleri tarafından doldurulan 103 geçerli anket değerlendirmeye alınmıştır. Örneklem, araştırmada tablo 2’deki gibi yer almıştır. Uzman görüşü dikkate alınarak İlahiyat, Ziraat ve Veterinerlik Fakültelerine ait öğretim üyesi sayıları “Diğer” başlığı altında toplanmıştır.

³⁶Akal, Z., (1995), “Toplam Kalite Yönetimi ve Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri”. Verimlilik Dergisi, özel sayı yayını, Ankara: Milli Produktivite Merkezi.

³⁷http://www.dicle.edu.tr/Akademik_personel, Erişim Tarihi: 10 Mart 2006.

Tablo 2 Araştırmanın Örneklemi

FAKÜLTELER	ÖĞRETİM ÜYESİ SAYISI
Eğitim Fakültesi	19
Fen Edebiyat Fakültesi	52
İlahiyat Fakültesi	14
Veterinerlik Fakültesi	11
Ziraat Fakültesi	7
TOPLAM	103

Verilerin Toplanması: Veri toplamada ilk adım olarak Dicle ve Gazi Üniversiteleri ATAM Başkanlıklarına ve Ankara’da bulunan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığına başvurularak kurumsal faaliyetleri hakkında bilgi alınmış, ilgili literatür taranmış, kanunlar, telif eserler, süreli yayınlar ve eğitim programları incelenmiş, gerekli notlar alınarak mevcut bilgiler toplanmıştır. Veri toplamak için tez danışmanı Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ tarafından geliştirilen ve 24 önermeden meydana gelen Likert tipi ölçek kullanılmıştır.(anket formu için bkz. EK-1). Anketin birinci bölümü kişisel bilgiler, ikinci bölümü öğretim üyelerinin ATAM’nin kurumsal etkililiğini ölçmeye yönelik ifadeleri içermektedir. Veri toplama aracının bütün olarak Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,72 olarak hesaplanmıştır, böylece veri toplama aracının güvenilir olduğu söylenebilir. Anketin uygulanması için Dicle Üniversitesi Rektörlüğü’nün onayı alınmış ve uygulama gerçekleştirilmiştir (izin belgeleri için bkz. EK-2). Araştırmacı tarafından öğretim üyelerine anket formları dağıtılmış, doldurduktan sonra kendilerinden teslim alınmıştır.

Verilerin Çözülmesi ve Yorumu: Veri toplama araçları üzerinde istatistiksel işlemler öncesinde veri toplama aracının öğretim üyeleri tarafından yönergeye uygun yanıtlanıp yanıtlanmadığı tek tek gözden geçirilmiş, yönergeye uygun yanıtlanmayanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Elde edilen veriler sayısal değerler olarak bilgisayarda Excel programına tek tek kaydedilmiş, daha sonra veriler SPSS 12.0 (Statistical Package for the Social Science) paket programına aktarılarak gerekli istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. İki değişkenli bağımsız değişkenlerin karşılaştırılması durumunda T-testi, ikiden daha fazla değişkeni bulunan bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında ise tek boyutlu varyans analizinden yararlanılarak yorumlama yapılmıştır.

İstatistiksel analizlerin tümü, bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Science) programı kullanılarak, yapılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak

alınmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00–1.80 arasındaki ortalama değerlerin “Kesinlikle Katılmıyorum”; 1.81–2.60 arasındaki ortalama değerlerin “Katılmıyorum”; 2.61–3.40 arasındaki ortalama değerlerin “Kısmen Katılıyorum” ; 3.41– 4.20 arasındaki ortalama değerlerin “Katılıyorum”; 4.21–5.00 arasındaki ortalama değerlerin “Kesinlikle Katılıyorum” derecelerinde yer aldığı kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçenklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliğin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesi ve yorumu bağlamında müteakip işlemler; ortaya çıkan tabloların öncelikle iç yoruma, ardından amaçlar/sınırlılıklar/varsayımlar itibariyle dış yoruma tabi tutulması, nihai yargının ortaya konması ve bulgular/nihai yargı istikametinde uygulamayı iyileştirici önerilerle, araştırma raporu tamamlanmıştır.

1. ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ İÇİNDE OLUŞUMU VE EVRİMLEŞMESİ

1.1 Atatürkçü Düşünceyi Yeniden Üretme ve Kolektif Bilince Aşlamayı Amaçlayan Resmi ve Sivil Kurumların Güncel Görünümü

Bu bölümde Atatürk Bilinci sarmalında, üniversiteler bünyesindeki ATAM'ne paydaş kuruluşların ulaşılan teorik kaynaklar kapsamında güncel görünümüne yer verilmiştir.

(Akgündüz,2007) Atatürk bilinci hakkında çarpıcı bir açıklama getirmiştir:

“...Zamanını aşan bilinçlerin anlaşılması için zamana ihtiyaç vardır. Atatürk Türk Milletinin bağrında yetişmiş, yüksek ve ender bilinçlerden biridir. Onun eğitimci kişiliği, eğitimin edimsel boyutuna ilişkin biçimsel değişikliklerden ziyade eğitimin yaşamsal özülüyle ilişkili ulusallık ve laiklik vizyonunda ifadesini bulmaktadır. Ulusallık, Türk Toplumunun kolektif bilinçaltı ile yüzleşmesi ve tarihsel yürüyüşünü köklerden beslenerek sürdürme perspektifidir. Bu perspektifin uygulamadaki bariz yansımaları, Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen dil ve tarih devrimleridir. Laiklik ise en kısa deyişle yaşama izin verme ve yaşamı bütün renkleriyle kutsama vizyonudur. Yine bu perspektifin uygulamadaki bariz yansımaları, Türk Toplumunun bin yıla yaklaşan dinsel/ideolojik/kültürel koşullanmalarını bertaraf edecek tarzda yaratılmış olan özgürlük iklimidir. Atatürk'ün ebediyete intikalinden kısa bir süre sonra ulusallığın tarih ile kavga ve perhizi, laikliğin ise yaşamı sınırlayıcı ideolojilere dönüştürülmüş olması şaşırtıcı bir ironi olarak karşımıza çıkmaktadır...”³⁸

Atatürk, doğa kanunlarına ve insanın yaradılışına, toplumların değişme ve gelişme ihtiyaç ve özlemlerine uygun yeni bir ideolojiyi ortaya koymuştur. O, fikirlerine ve sistemine donmaktan ve dondurulmaktan korktuğu için bir ad bile vermemiştir. Bütün dünya bu çağdaş öğretiye bugünkü adıyla Atatürkçülük adını vermiştir. Tüm toplumlara örnek olmuş bir model olarak benimsenmiştir. Atatürk İlke ve İnkılâpları, önce “Millîyetçilik ve Tam Bağımsızlık”; bu hedeflere ulaşıldıktan sonra, Cumhuriyet ve Laikliklerdir. Atatürk bu ilkeleri geniş bir ideoloji sistemi içinde işlemiş, halka maletmiş ve gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Millîyetçilik ilkesi Medeniyetçilik ilkesi ile bütünleşmektedir. Atatürk İnkılâplarının kaynaklarını dış ve iç nedenler olmak üzere iki grupta aramak gerekir. Dış kökeni, Türkiye'ye siyasal ve askeri vasıtalarla saldıran ve onun yıkılmasını, parçalanmasını kararlaştıran bir düşmanlar dünyasıdır. Kendi yurdunda tutsak olmayı asla istemeyen bir milletin, dıştan gelen bu kötü politikaya karşı ilgisiz kalmayacağı doğaldır. Cumhuriyetten önce uzun yıllar, hep bu dış saldırılarla Türkiye'nin parçalanmasını özleyen siyasi emellerle, kanlı olaylarla doludur.

³⁸ Akgündüz, H., (2007), a.g.e.,s:18.

Elbetteki ulusumuz bu saldırılar karşısında uyanmış ve o günden beri hücumlar da artmış ve şiddetlenmiştir. Fakat, bu şiddete karşılık, Türk Devriminin dayandığı ikinci etmen, yani iç etmenler de birer birer ortaya çıkmaya başlamıştır. Atatürk İlke ve İnkılâplarının en güçlü ilkesi olan Millîyetçilik bu uyanıklığın bir sonucudur.³⁹

Üniversiter yapı içinde yer alan Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel görünümünü ortaya koyarken, ATAM'nin etkileşim boyutlarını kavrayabilmek için paydaş analizini yapmak, paydaş analizini yapmadan önce de paydaşların merkezle olan ilişkilerini detaylandırmak gerekecektir. Merkezle yürütülen ilişkilerin doğrudan veya dolaylı olmasının, merkez faaliyetlerinden etkilenme yönlerinin ve merkeze olan etkilerinin bu analizde belirleyici rol oynayabileceği değerlendirilmiştir.

ATAM yasa ile verilmiş görevler olan bilimsel araştırma veya yayın faaliyetlerini sürdürmekte olup, bu faaliyetleri belli organları kanalıyla yürütme sorumluluğu olan kurumlardır. Merkezlerin mevcut yapısı ve görevleri, paydaşlarıyla olan etkileşimleri ile biçimlenmektedir. Üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin paydaş analizi yapılırken, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı paydaş analizinden ve üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin teşkilat yapılarından yararlanılmıştır.

Merkezden etkilenen veya etkileyen kuruluş içindeki kişi, grup veya ilgili/bağlı kuruluşlar iç paydaş olarak kabul edilmiştir. Bunlar:

- Üniversitelerin Bilim Kurulları
- Üniversitelerin Yayın Kurulu
- ATAM personeli
- Akademik Personel
- İdari Personel olarak sınıflandırılmıştır.

ATAM faaliyetlerinden etkilenen veya etkileyen ATAM dışındaki kişi, grup, kurum ve kuruluşlar dış paydaş olarak tanımlanmıştır. Bunlar:

- Diğer Üniversiteler Bünyesindeki ATAM
- Kamu Kurum ve Kuruluşları
- Atatürk Kültür Merkezi
- Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı
- Türk Dil ve Tarih Kurumları
- *Türkiye ve Yurt dışında Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları konularında Eğitim veren*

Üniversite ve Enstitüler

- Atatürkçü düşünce konusunda faaliyette bulunan sivil toplum örgütleri

³⁹Engin, M. S., (1938), *Kemalizm İnkılâbının Prensipleri*, İstanbul, Cilt-1, s.9-10.

- Üniversitelerin İnkılâp Tarihi Enstitüleri

Merkezin ürettiği hizmetleri alan, kullanan veya bunlardan yararlanan kişi, grup, kurum ve kuruluşlar da yararlanıcılar başlığı altında toplanmıştır.

- Akademisyenler
- Araştırmacılar
- Öğrenciler
- Düzenlenen konferansların katılımcı ve izleyicileri
- Merkezlerin yayınlarının okuyucuları
- Basın yayın kuruluşları
- Yayınevleri

Atatürkçü düşüncüyü yeniden üretmeyi ve kolektif bilince aşlamayı amaçlayan, üniversiteler bünyesindeki ATAM'ne paydaş resmi ve sivil kurumlara baktığımızda bunların en başında merkezi Ankara'da bulunan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı gelmektedir.

Ulusal ölçekte görev yapan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 134.maddesi uyarınca, 2876 sayılı kanunla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun kuruluşuna dahil, tüzel kişiliğe sahip, bilimsel hizmet ve faaliyetlerde bulunmak üzere 1983 yılında kurulmuştur.⁴⁰

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının görevleri detayları ile, 19.maddede sıralanmıştır:⁴¹

a) Atatürk'ün kişiliğini, ilkelerini, Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk inkılâplarını aydınlatacak, değerlendirecek bilimsel araştırmalar yapmak veya yaptırmak,

b) Devlet ve toplum hayatına Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılâplarını egemen kılmak ve yaşatmak için gerekli bilimsel araştırma ve incelemeleri yapmak, elde edilen sonuçları örgün ve yaygın eğitimde kullanılabilir hale getirmek, ilgili kurum ve kuruluşlara bu konularda ve elde edilen sonuçlar üzerinde önerilerde bulunmak, talepleri halinde gerekli desteği sağlamak,

c) Atatürk, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ile ilgili Türkçe ve yabancı dillerde yazılmış kitap, broşür, dergi ve benzeri materyalden oluşan bir kitaplık kurmak,

d) Millî Mücadele ve Türk İstiklâl Savaşı, Cumhuriyetimizin kuruluşu ve Cumhuriyet dönemi olayları ile Atatürk ilke ve inkılâplarının oluşmasını belirleyen her türlü kaynak ve belgeleri toplamak, bunları bilimsel yöntemlerle düzenlemek, inceleme ve araştırma yapacakların hizmetlerine sunmak,

⁴⁰ 11.08.1983 tarih ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Kanunu, madde 18.

⁴¹ 11.08.1983 tarih ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Kanunu, madde 19.

e) Toplumun her kesiminin Atatürkçü düşünce, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları konularında aynı görüş, inanç ve düşüncede birleşmesini sağlayacak açık, kesin ve temel kavramları ortaya koymak üzere; bilimsel araştırmalar yapmak, varılan sonuçları ve bu konulara kaynak teşkil eden fikri materyali ve bu amaçla başta Atatürk'ün eserleri olmak üzere Atatürkçü düşüncenin yerleşmesinde ve yayılmasında hizmeti geçmiş fikir adamlarının bu konudaki konuşma, konferans ve yazılarını toplayarak yaymak ve yayımlamak,

f) Atatürkçü düşünceye, Atatürk ilke ve inkılâplarına uygun millî politikaların oluşmasında ve yürütülmesinde, millî hedeflerin tespitinde, seçiminde fikir birikimi sağlayacak tedbirleri almak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşların taleplerini karşılamak,

g) Amaç ve görevleriyle ilgili kongreler, konferanslar, seminerler, kurslar, her türlü bilimsel toplantılar, geziler, sergiler düzenlemek; yurtiçi ve yurtdışı bilimsel toplantılara katılmak,

h) Amaç ve görevleri doğrultusunda süreli ve süresiz yayınlar yapmak, aynı mahiyetteki yayınları desteklemek, yaptığı bütün araştırma, inceleme, kongre, konferans ve seminerlerin sonuçlarını yayınlamak,

ı) Amaç ve görevi ile ilgili konularda inceleme ve araştırma yapacaklara ve lisansüstü çalışmalarda bulunacaklara her türlü destek ve yardımlarda bulunmak,

j) Yurt içinde ve yurt dışında Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları konuları ile Cumhuriyetimizin kuruluşunu hazırlayan ve Cumhuriyet dönemindeki olayların sebepleri ve gelişmeleri konularında üstün başarılı eserler veren, eğitim ve öğretim hayatında ve çalışma alanlarında ve hizmet yerlerinde Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda örnek çalışmalarda bulunan Türk ve yabancı gerçek ve tüzel kişileri çalışmalarında, hizmet ve faaliyetlerinde desteklemek,

k) Amaç ve görevleri ile ilgili olarak, yurt içinde ve yurt dışında yerli ve yabancı, resmî ve özel eğitim, bilim, kültür, sanat kurum ve kuruluşları ile; araştırma merkezleri, arşivler ve benzeri yerlerle ve çeşitli dallardaki araştırmacı, yazar ve sanatkârlarla işbirliğinde bulunmak,

l) Amaç ve görevlerine giren konularda, yurt içi ve yurt dışındaki yayınları izlemek, incelemek, değerlendirmek ve varacağı sonuçları yetkili organ veya kurumlara sunmak,

Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi organik olarak bağlı kuruluşlar olarak belirtilmekte olup konu detaylarıyla Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının bütün hizmet ve faaliyetlerinde Anayasa çerçevesinde uygulanacak ilkeler şu şekilde düzenlenmiştir:⁴²

⁴²<http://www.atam.gov.tr/StratejikPlan>, Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2007.

a) Millî Mücadele ruhu ve bilinci içerisinde; Atatürkçü düşünceye, Atatürk ilke ve İnkılâplarına, Türkiye Cumhuriyetinin sonsuza kadar var olma şuuruna, kişilerin ve milletin refahına, toplumun mutluluğu inancına, millî kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma azim ve kararlılığına bağlı kalmak ve sahip olmak,

b) Topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, ortak ve bölünmez bir bütün hâlinde, millî kültür ve ülküler etrafında toplanmasını güçlendirecek doğrultuda hareket etmek,

c) Millî dayanışma ve bütünleşmede Atatürkçü düşünce, Atatürk İlke ve İnkılâplarını, kültür, dil ve tarih değerlerini birleştirici bir güç olarak göz önünde tutmak; bu değerlere karşı girişilecek her türlü yabancı ve bölücü akımların bilimsel yoldan çürütülmesini esas almak,

d) Kültür, dil ve tarihî değerlerimizin bilimsel yoldan ortaya çıkarılmasını, belgelenmesini, araştırılıp incelenmesini esas almak,

e) Toplumda yaratılan bütün maddî ve manevî kültür değerlerinin; sürekli, düzenli ve kapsamlı bir şekilde birikimini ve gelecek kuşaklara aktarılmasını temel kabul etmek,

f) Millî bütünlük ve güvenlik gereklerini, millî ahlâk değerlerini ve millî gelenekleri koruyucu ve gözetici doğrultuda hareket etmek,

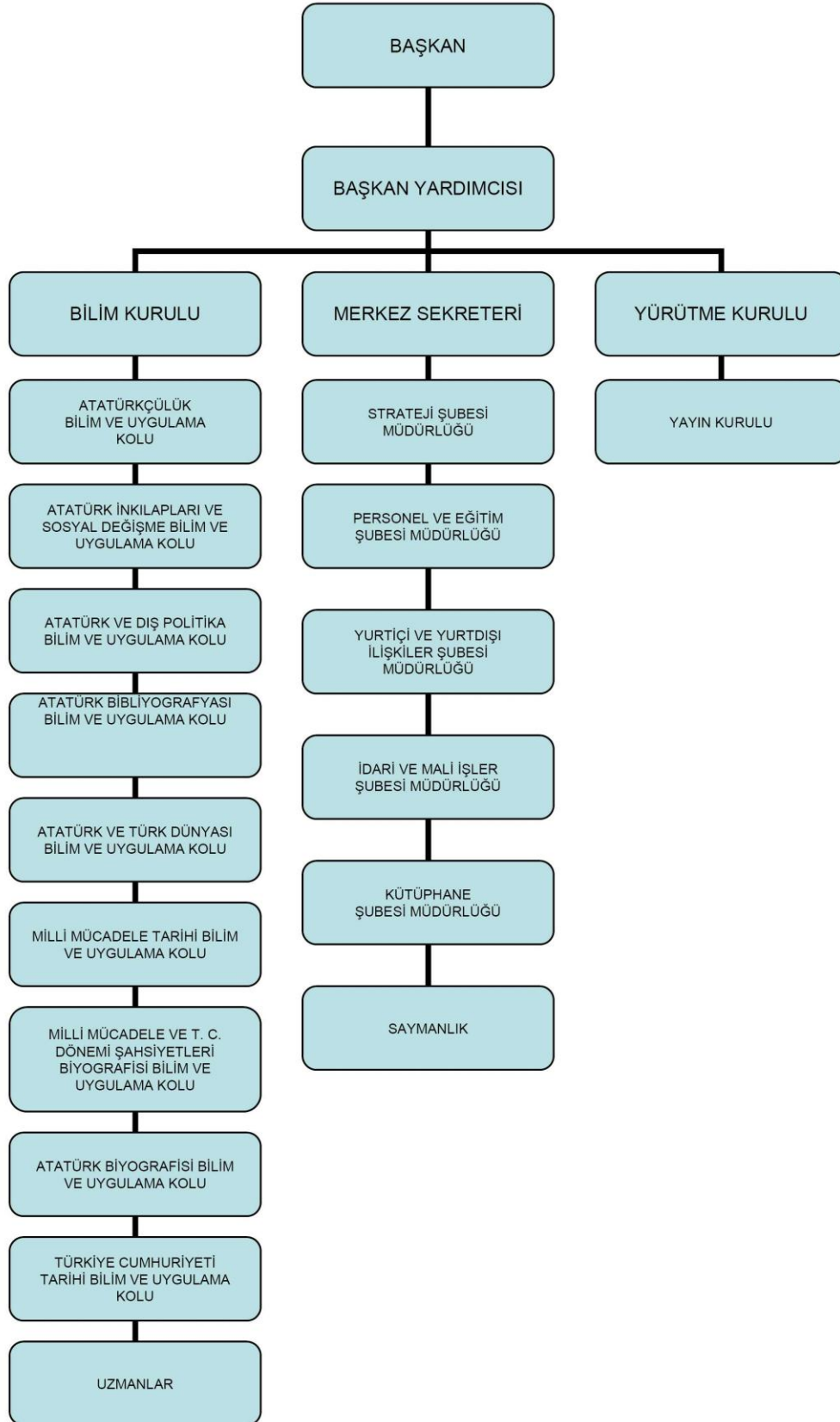
g) Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkaracak, O'nu yeryüzü dilleri arasında değerine yakışır yüksekliğe eriştirecek kuşaklar arası anlayışta ve söyleyişte birleştirici yönde hareket etmek,

h) Türk tarihini ve Türkiye tarihini ve bunlarla ilgili konuları Türklerin medeniyete hizmetlerini inceler ve elde edilen sonuçları yayarken, millî tarihimizin ve millî tarih değerlerimizin birleştirici bir güç olduğunu esas almak ve Türk milletini şanlı geçmişine yaraşan tarihine sahip kılmak.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Cumhurbaşkanının gözetiminde, Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı bir kamu kurumudur. Merkez bünyesinde Başkan, Başkan yardımcısı altında Bilim Kurulu, Yürütme Kurulu ve Yayın Komisyonu yer alır. Bu birimlere hizmet sunmak üzere Merkez Sekreterine bağlı 6 destek hizmet birimi yer almaktadır. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanları 2876 sayılı Kanun'un 80.maddesi gereği, asli üyelerde bulunması gereken niteliklere sahip adaylar arasından, Yüksek Kurul'un görüşü alınarak, Başbakanın önerisi ve Cumhurbaşkanının onayıyla müşterek kararla atanmaktadır.⁴³

⁴³ www.atam.gov.tr, a.g.e., Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2007.

Teşkiât Yapısı (www.atam.gov.tr/ a.g.e.), Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2007.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının Bilim Kurulu, Yürütme Kurulu, Bilim ve Uygulama Kolları, Komisyonlar; 2876 Sayılı Kanunun 519 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen bazı hükümlerinin Anayasa Mahkemesi'nin 25.11.1993 tarih ve K.1993/53 sayılı kararıyla iptal edilmesi üzerine, 2002 yılından itibaren oluşturulamamaktadır.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının amaçlarını gerçekleştirmesi, görevlerini tam ve etkin biçimde yerine getirmesi için ilke kararları almak; tüzük ve yönetmelik taslakları ile Atatürk Araştırma Merkezi Başkanının veya Yürütme Kurulunun sunacağı hususlar hakkında görüş bildirmek veya karar vermek; kısa, orta ve uzun vadeli çalışma plan ve programlarını incelemek, görüşleri ile birlikte Yüksek Kurum Başkanlığına sunmak; Yürütme Kurulunun üyelerini seçmek, Bilim ve Uygulama Kolları hakkında gerekli kararları vermek, bunların çalışma düzenleri ile ilgili görüş bildirmek, gerekli seçimleri yapmak, hizmet ve faaliyetlerinin gerektirdiği hususlar ile baskı ve yayın gibi konularda karar almak veya bu konularda alt çalışma grupları oluşturmak, yıllık bütçe ihtiyaçlarını belirlemek, bu husustaki görüşleriyle birlikte Yüksek Kurum Başkanlığına sunmak ve Kanunun verdiği diğer görevleri yerine getirmek Bilim Kurulunun görevidir.

Atatürk Araştırma Merkezi Bilim Kurulu yılda iki defa toplanır, ayrıca Atatürk Araştırma Merkezi Başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplantılar yapar. Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanır ve toplantıdan en az bir ay önce üyelere gönderilir.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yürütme Kurulu; Atatürk Araştırma Merkezi Başkanının başkanlığında, Başkan Yardımcısı ile Bilim Kurulunun kendi asli üyeleri arasından seçtiği dört üyeden oluşur. Seçilen üyelerin görev süresi üç yıl olup müşterek kararlar atanırlar. Başkanın bulunmadığı hallerde, Yürütme Kurulu'na Atatürk Araştırma Merkezi Başkan Yardımcısı başkanlık eder. Atatürk Araştırma Merkezi Sekreteri gerektiğinde toplantıya çağrılır.

Bu esaslar ve Bilim Kurulu kararları doğrultusunda; Merkezin Bilimsel, idari ve mali işlerini yürütmek, bu görevin gerektirdiği uygulamaya yönelik kararlar almak, bilimsel çalışmaların düzenlenmesine, Bilim ve Uygulama Kollarının kurulmasına, belirli konularda yurt içi ve yurt dışı araştırma ve incelemeler için uzman ekiplerin oluşturulmasına ve bunların çalışma esaslarına ilişkin kararlar almak, kısa, orta ve uzun vadeli çalışma plan ve programları hazırlamak, çalışma düzenine ilişkin yönetmelik taslaklarını hazırlamak, yıllık bütçe tasarısını hazırlamak ve Bilim Kurulu'nun görüşüne sunmak, bütçenin uygulanmasına ilişkin kararlar almak, Başkanın önerilerini görüşüp karara bağlamak, Kanun'un ve Bilim Kurulu'nun verdiği diğer görevleri yerine getirmek Yürütme Kurulu'nun görevleridir.

Yürütme Kurulu, ayda en az iki kere toplanır. Başkanın veya Yürütme Kurulu'nun en az üç üyesinin yapacağı yazılı talep üzerine olağanüstü toplantılar yapabilir. Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanır.

Bilim ve Uygulama Kolları; Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının Bilimsel çalışmalarını yürütmek ve uygulamaya yönelik hizmet ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için Yürütme Kurulunun önerisi, Bilim Kurulunun Kararı ve Yüksek Kurum Başkanının onayı ile geçici veya daimi olarak Bilim ve Uygulama Kolları kurulur. Gerekliğinde bu kollar üniversitelerde de oluşturulabilir. Bu kolların çalışma konuları ve çalışma düzenleri Bilim Kurulu kararında gösterilir. Bilim ve Uygulama Kol Başkanları, Merkezin asli üyeleri arasından Bilim Kurulunca seçilir ve gerektiğinde aynı Kurulca görevine son verilebilir.

Bu kolların ilişkilerini Başkanları düzenler. Çalışma ve faaliyetlerinden ve görevlerin yerine getirilmesinden Başkanlar sorumludur. Kolların faaliyetlerine ait raporlar her üç ayda bir, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığına sunulur. Merkezin Bilim ve Uygulama Kolları şunlardır;

- *Atatürkçülük Bilim ve Uygulama Kolu:* Atatürkçü Düşünceyi, Atatürk İlke ve İnkılâplarını aydınlatacak,değerlendirecek bilimsel araştırmalar yapmak ve hazırlamak üzere oluşturulmuştur.

- *Atatürk İnkılâpları ve Sosyal Değişme Bilim ve Uygulama Kolu:* Türkiye Cumhuriyeti Devletini, kurulma ve gelişme aşamasında yapılan inkılâpları sosyal bilim yönünden analiz etmek, bunların gerçek bir sosyal gelişmeye ne ölçüde ulaştıklarını tayin etmek, değişmelerin kapsadığı çeşitli faktörleri belirlemek ve sosyal değişmenin bugün hangi aşamasında bulunduğumuzu tayin etmeye yönelik çalışmalar yapmak üzere oluşturulmuştur.

- *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim ve Uygulama Kolu:* Cumhuriyetin kuruluş ve gelişme sürecini analiz ederek geniş kapsamlı bir "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi" kitabı hazırlamak üzere oluşturulmuştur.

- *Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Şahsiyetleri Biyografisi Bilim ve Uygulama Kolu:* Gerek Millî Mücadele döneminde yurdun kurtuluşu, gerekse Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ve inkılâpların gerçekleşmesinde önemli görevler yapmış olan tarihi kişileri tanıtmak amacıyla çalışmalar yapılmak üzere oluşturulmuştur.

- *Atatürk ve Dış Politika Bilim ve Uygulama Kolu:* Atatürk ve dış politika konusunda gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında yapılan çalışmaları araştırmak ve bunları kullanılır hâle getirerek basılmasını ve yayılmasını sağlamak üzere oluşturulmuştur.

- *Millî Mücadele Tarihi Bilim ve Uygulama Kolu:* Millî Mücadele ile ilgili konularda inceleme ve araştırma yapmak, elde edilen sonuçları kullanılabilir hale getirerek kamuoyunun ve araştırmacıların hizmetine sunmak üzere oluşturulmuştur.
- *Atatürk Bibliyografyası Bilim ve Uygulama Kolu:* Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti konularında yayınlanmış eserlerin toplu bir bibliyografyasını hazırlamak üzere oluşturulmuştur.
- *Atatürk ve Türk Dünyası Bilim ve Uygulama Kolu:* Atatürkçü Düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılâplarını Türk Dünyasına anlatmak ve tanıtıcı yayınlar yapmak üzere oluşturulmuştur.
- *Atatürk Bibliyografisi Bilim ve Uygulama Kolu:* Şimdiye kadar Atatürk'ün hayatı konusunda yazılmış eserlerdeki eksiklikleri giderecek geniş kapsamlı bir Atatürk Biyografisi hazırlamak üzere oluşturulmuştur.
- *Atatürk, Eğitim, Kültür Bilim ve Uygulama Kolu:* Atatürk Dönemi Eğitim Politikası, bu dönem eğitimcileri ve yapılan çalışmaları kapsayan araştırmalar ve incelemeler yapmak üzere oluşturulmuştur.

Komisyonlar

Atatürk Araştırma Merkezi bünyesinde faaliyet alanları ile ilgili Yayın Komisyonu, Kitaplık ve Arşiv Komisyonu, Atatürk Ödülü Organizasyon Komisyonu vardır.

Yayın Çalışma Grubu

Bilim Kurulları üyelerinin seçilememesi nedeniyle çalışma alanı ile ilgili Yürütme Kurulu, Yayın Komisyonu, Bilim Uygulama Kol ve Komisyonları ile çalışma grupları oluşturulamadığından hizmet ve faaliyetlerin aksamaması için 12.09.2002 tarih ve 441/17 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile Prof.Dr. Reşat Genç, Prof. Dr. Utkan Kocatürk, Prof. Dr. İzzet Öztoprak, Prof. Dr. M.Akif Tural ve Prof. Dr. İhsan Güneş'ten oluşan Yayın Çalışma Grubu kurulmuştur. 06.11.2002 tarih ve 445 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile de Atatürk Araştırma Merkezi Başkan Vekili Prof. Dr. Sadık Tural'ın Yayın Çalışma Grubu Başkanlığını yürütmesi kararlaştırılmıştır. 03.12.2004 tarih ve 487/36 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile Yayın Çalışma Grubu'nun, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Mehmet Saray, Prof. Dr. İhsan Güneş, Prof. Dr. M. Akif Tural, Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu, Prof. Dr. Hale Şıvgın, Prof. Dr. Gülnihal Bozkurt ve Prof. Dr. Cezmi Eraslan'dan oluşturulması kararlaştırılmıştır.

Üyeler

Atatürk Araştırma Merkezi'nin üyeleri, bu merkezin organlarını oluşturan, hizmet ve faaliyetlerinde görev alan kişilerdir.

Asli Üyeler

Kuruluş döneminde yirmi asli üyesi vardır. İhtiyaç ve gelişmelerin gerektirdiği durumlarda, Yüksek Kurulun kararı ile bu sayı kırk asli üyeye kadar çoğaltılabilir. Asli

Üyeler; bu kanun'da belirlenen amaç ve ilkelerini benimsediğini tutum ve davranışları, bilimsel eserleri, çalışma ve faaliyetleri veya eğitim ve öğretim hizmetleri ile kanıtlamış; yükseköğrenim görmüş, idari tecrübeye ve Devlet memuru olabilmek için gerekli niteliklere sahip adaylar arasından Yüksek Kurul'ca seçilen on, Atatürk Araştırma Merkezi'nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde yararlı olabilecek, öğretim üyeleri arasından Yüksek Öğretim Kurulu'nca seçilen on üyeden ibarettir. Yüksek Öğretim Kurulunca seçilecek üyelerin özellikle üniversitelerin "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüleri"nin temsilini sağlayabilmeleri, göz önünde tutulur. Asli üyelerin sayılarının artırılması halinde, yukarıda belirlenen sayı nispetleri aynen uygulanır. Asli üyelik süresi altı yıldır. Süresi biten üyenin yeniden seçilmesi mümkündür. Herhangi bir sebeple belirtilen süreden önce üyelik sıfatının sona ermesi halinde, yeni seçilen üye eski üyenin süresini tamamlar.

Şeref Üyeleri

Atatürk Araştırma Merkezi'nin şeref üyeleri;

- Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk,
- 2549 sayılı Devlet Mezarlığı Kanunu'na göre Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı olarak tespit edilen ve bu Kanun'a bağlı EK-1 sayılı listedeki İstiklal Harbi Komutanları,

Atatürkçü düşünce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları konularında üstün hizmet, çalışma ve faaliyetlerini, eserleri veya eğitim ve öğretim veya diğer alanlardaki hizmetleri ile kanıtlamış; Atatürk Araştırma Merkezinin çalışmalarına önemli maddi ve manevi destek sağlamış, Türk veya yabancı uyruklu kişiler arasından Atatürk Araştırma Merkezi Başkanının önerisi, Yürütme Kurulunun oluru ve Bilim Kurulunun Kararı ile şeref üyeliğine seçilen kişilerdir. Hayatta olan şeref üyeleri, Atatürk Araştırma Merkezi Bilim Kurulunun toplantılarına katılabilirler, ancak oylamaya katılamazlar.

Haberleşme Üyeleri

Atatürk Araştırma Merkezi'nin haberleşme üyeleri;

- a) Üniversitelerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitülerinde bulunan öğretim üyeleri,
- b) Türk Silahlı Kuvvetleri ile Emniyet Teşkilatı'na bağlı olanlar dahil Yüksek Öğretim Kurumlarında Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi öğretmenleri,
- c) Ortaöğretimde görevli Cumhuriyet Tarihi ve İnkılâp Tarihi dersi öğretmenleri,
- d) Atatürk'çü Düşünce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları konularında çalışmalarda ve yayınlarda bulunan Türk veya yabancı uyruklu tüzel veya gerçek kişilerdir.
- e) Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı'nın önerisi, Yürütme Kurulu'nun oluru ve Bilim Kurulu'nun kararı ile haberleşme üyesi olarak seçilen kişilerdir.

Üyelik süresi altı yıldır. Şu an haberleşme üyesi bulunmamaktadır. Haberleşme üyeleri, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının yurt içi ve yurt dışı hizmet ve faaliyetlerinde yardımcı olurlar.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının teşvik ve öncülüğüyle, Millî Mücadele’yi, Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türkiye Cumhuriyeti Tarihini ve modern Türkiye Cumhuriyeti’nin dayandığı temel ilkeleri etkili bir biçimde tanıtılabilmek amacıyla, Türk Cumhuriyetlerinde ve diğer ülkelerde Atatürk Araştırma Merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı bu kuruluşlara mevzuat ve bilgi aktarımı, yayın yardımı, karşılıklı bilim adamı değişimi ve bilimsel toplantılar düzenlenmesi şeklinde destek sağlamaktadır. Bu çerçevede faaliyete geçen ilk kuruluş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde kurulan “Kuzey Kıbrıs Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi” olmuştur. 8 Mart 1995 tarihinde kurulan Doç. Dr. Hasan CİCİOĞLU’nun başkanlığını yaptığı “Kuzey Kıbrıs Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin amacı; Kuzey Kıbrıs Türk halkına ve özellikle üniversite öğrencilerine, Atatürk ilke ve inkılâpları ile Atatürkçü düşünce sistemini öğretmektir. Ayrıca Merkez Türkiye ve diğer ülkelerde aynı amacı paylaşan kuruluşlarla işbirliği içerisinde olup, bu kuruluşlarla ortak konferans ve seminerler düzenlemekte, yayın alışverişinde bulunmaktadır. Atatürk Araştırma Merkezleri’nin ikincisi, Kırgızistan’da Türkiye ve Kırgızistan Cumhurbaşkanlarının onursal eşbaşkanlıklarında ve Prof. Dr. Osmanokun İBRAİMOV başkanlığında “Kırgızistan Cumhuriyeti Uluslararası Atatürk (Merkezi) Vakfı (Atatürk Atındaki El Aralık Fondu)” adıyla kurulmuştur. Ayrıca Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Kırgızistan Cumhuriyeti Uluslararası Atatürk (Merkezi) Vakfı arasında karşılıklı bilgi ve belge aktarımını, bilimsel çalışmalarda işbirliğini, bilim adamı ve yayın değişimini kapsayan kültürel bir sözleşme imzalanmıştır. Üçüncü Atatürk Araştırma Merkezi Nahçıvan’da, Nahçıvan Devlet Üniversitesi’nin Bilimsel Şurası’nın kararı uyarınca ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu’nun tüzüğü örnek alınarak Üniversite bünyesinde “Nahçıvan Atatürk Araştırma Fonu” adıyla kurulmuş, daha sonra “Nahçıvan Atatürk Araştırma Merkezi” adını almıştır. Anılan Şura kararıyla Nahçıvan Devlet Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İsa HABİPBEYLİ Merkez’in başkanlığına getirilmiştir. Yine Nahçıvan Devlet Üniversitesi Bilimsel Şurası’nın 24 Ekim 1995 tarihli kararı çerçevesinde Nahçıvan’dan sonra Bakü’de de “Atatürk Araştırma Merkezi” kurulmuş olup, Başkanlığını İlimler Akademisi Edebiyat Enstitüsü Direktörü Prof. Dr. Yaşar KARAYEV yapmaktadır. Son olarak Özbekistan’da, Özbekistan Cumhurbaşkanlığı nezdinde “Stratejik ve Mıntıkalararası Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü” kurulmuş olup, Türkiye’de Orta Asya ile ilgilenen ilmi

kuruluşlarla temaslarda bulunmaktadır. Enstitü Müdürlüğü'nü Prof. Dr. Mirakbar RAHMANKULOV yürütmektedir. Kurulması için gerekli çalışmaların yürütüldüğü Atatürk Araştırma Merkezleri arasında ise; Türkmenistan, Kazakistan, Bulgaristan, Makedonya. Arnavutluk, Bosna Hersek, Romanya ve Prizren - Yugoslavya bulunmakta olup, diğer ülkelerde de benzer Merkezlerin yaygınlaştırılması çalışmaları devam etmektedir.⁴⁴

Üniversiteler bünyesindeki ATAM'ne paydaş kuruluşlardan birisi de 1999 yılında kurulan *Türk Silahlı Kuvvetleri Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezidir*. Merkezin işleyişi şu şekildedir:⁴⁵

Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi, Türk Silahlı Kuvvetlerinde Atatürkçü düşüncenin yaygınlaşarak etkinlik kazanması ve bu hususta yapılacak eğitimlerde bir standarda ulaşılması amacıyla yönelik olarak aşağıdaki görevlerini yerine getirmektedir.

a) Türk Silahlı Kuvvetleri içinde veya dışındaki ilgili kurum ve kuruluşlarla koordine ve iş birliğinde bulunarak, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçü düşünce sistemi ile ilgili bilimsel araştırmalar yapar veya yaptırır ve bunların yayımlanması amacıyla gerekli faaliyetleri yürütür.

b) Tarihçileri, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dalında bilimsel araştırma ve yayım yapmaya özendirici faaliyette bulunur.

c) Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ile ilgili olarak Türk Silahlı Kuvvetleri Personelini eğitecek olan eğitici ve öğretmenleri konferanslar yoluyla oryantasyon eğitimine tabi tutar.

Akademik-İdari Teşkilat Yapısı: Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi; Genel Kurulu ve Genel Sekreterlikten oluşur. Merkezi ve çalışma yeri Ankara'dır.

Genel Kurul: Başkan, Başkan Yardımcısı ve Genel Sekreter ile Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığınca, muvazzaf veya emekli subaylar ile üniversite öğretim üyelerinin çalışan veya emeklileri arasından belirlenecek en fazla 32 üyeden oluşmaktadır.

Genel Kurulun görev ve sorumlulukları

a) Bilimsel ve idari faaliyetleri planlamak ve yürütülmesi ile ilgili ilkeleri kararlaştırmak,

⁴⁴Kopaçlı, Z., (1998), "Yurt Dışında Kurulan Atatürk Araştırma Merkezleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı: 40, Cilt:XIV, Ankara, Mart 1998.

⁴⁵ <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20444.html>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2008.

b) (Değişik bent: 16/08/2008- 26959 S.R.G Yön/4.mad.) Genel Kurul üyeleri arasından, Yürütme Kurulunun Başkan, Başkan Yardımcısı ve Genel Sekreter dışındaki üyelerini seçmek,

c) Belirlediği araştırma, konferans ve yayın konularını Yürütme Kuruluna bildirmek,

d) Yürütme Kurulu tarafından hazırlanıp sunulan "Yıllık Çalışma Planı"nı incelemek ve onaylamak,

e) Bir evvelki yıl yapılmış olan bilimsel ve idari faaliyetleri kontrol etmek ve onaylamak,

f) İhtiyaç duyulması halinde, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ile ilgili konuların, bilimsel olarak incelenmesi için kendi içinde çalışma grupları oluşturarak, konu hakkında detaylı araştırmalar yapmak,

g) Yürütme Kurulunun önerilerini görüşerek karara bağlamaktır.

Yürütme Kurulu: Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi Başkanının başkanlığında, Başkan Yardımcısı, Genel Sekreter ve Genel Kurulun seçeceği sekiz üyeden oluşur.

Yürütme Kurulunun görev ve sorumlulukları

a) Genel Kurul tarafından onaylanan uygulama direktifinin faaliyete geçirilmesini sağlamak,

b) Atatürkçü düşünce sistemi ile Atatürk İlkeleri ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp tarihinin, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kıt'a, karargah ve kurumlarında hangi seviyede, hangi eğitim metotları ile nasıl anlatılacağını tespit etmek,

c) Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin, Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük konusunda eğitilmesi esnasında ne tür sorunların çıktığını ve bunların nasıl çözümlenebileceğini belirleyerek, Genel Kurul'a teklifte bulunmak,

d) Araştırma isteklerini ilgili kurum ve kuruluşlara göndermek ve araştırma sonuçlarını değerlendirmek,

e) Türk Silahlı Kuvvetleri birlik, karargâh ve kurumlarında verilecek eğitimlerin konu kapsamı ve programlarını belirlemek ve standartlaştırılmasını sağlamak,

f) Atatürk ve Atatürkçü düşünce sistemi doğrultusunda çalışan, eser yazan, çeşitli faaliyetler icra eden ve üstün başarı gösteren kişilerin ödüllendirilmesi için teklifte bulunmak,

g) Konu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak, elde edilen bilgilerin eğitim programlarına dahil edilmesini sağlamak,

h) Çalışma yılı içinde yapılacak seminer, kolokyum ve benzeri faaliyetlerin konularını seçerek, programlarını hazırlamak ve icra edilmesini koordine etmek,

ı) Yurt içi veya yurt dışında yapılacak olan konu ile ilgili kongre, toplantı, seminer gibi faaliyetlere katılacak personeli seçmek ve sunulacak bildirileri belirlemek,

i) Genel Kurula sunulacak plan ve önerileri hazırlamaktır.

Genel Sekreterlik: Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezinin faaliyetleri ile ilgili konularda görev yapan bir Genel Sekreterlik bulunur. Genel Sekreterlikte; bir Genel Sekreter ile konuya ilişkin araştırma yapıp konferans verebilecek nitelikte toplam dört subay, üç tarih uzmanı sivil memur, bir mütercim ile iki veri hazırlama ve kontrol işletmeni bulunur. Genel Sekreterliğin ihtiyaç göstermesi halinde, ATASE Başkanlığınca, Genel Sekreterlikte geçici personel görevlendirilebilir.

Genel Sekreterin görev ve sorumlulukları

a) Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezinin planlama, koordinasyon ve idari işlerini yürütmek,

b) Atatürk'ün kişiliğini, ilke ve devrimlerini, Atatürkçü düşüncüyü aydınlatacak ve değerlendirecek bilimsel araştırmaları, yurt içi veya yurt dışında mevcut arşivlerden de yararlanmak suretiyle yapmak ya da yaptırmak,

c) Atatürk ve Atatürkçülükle ilgili faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak, seminer ve konferanslar düzenlemek ve buna benzer toplantılara iştirak etmek,

d) Türk Silahlı Kuvvetlerinin birlik, karargâh ve kurumlarında Atatürk ve Atatürkçülükle ilgili konferanslar verilmek üzere, konferans metinleri ve eğitim yardımcı malzemelerini hazırlamak ve planlamalar yapmak,

e) Her yıl 10 Kasım'da yayınlanmakta olan "Atatürk Haftası Armağanı Dergisi"nin bilimsel ve çağdaş ölçülerde çıkarılmasını sağlamak,

f) Türkiye Cumhuriyeti tarihinin önemli anma günleri ile ilgili olarak uzman kişilere makaleler hazırlatmak ve bunların kitap halinde yayınlanmasını sağlamak,

g) Atatürkçü düşüncenin ülke çapında yaygınlaşmasına ve pekiştirilmesine katkı sağlamak amacıyla; radyo ve televizyon kurumlarıyla iş birliği yaparak, Atatürk ve Atatürkçülük konusunda programlar yapılmasını sağlamak,

h) Konu ile ilgili her türlü dokümanı toplayarak bir arşiv oluşturmak ve bu arşivden Türk Silahlı Kuvvetleri personeline öncelik tanımak suretiyle konu hakkında inceleme ve araştırma yapacakların faydalanmasını sağlamak,

i) Türk Silahlı Kuvvetleri çapında Atatürk'ü anma törenlerinin, bilimsel çerçevede ve Atatürk'e yaraşır şekilde yapılması konusunda görüş ve önerilerde bulunmak,

i) Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülükle ilgili ihtiyaç duyulan konularda görüş ve önerilerde bulunmak,

k) Atatürk, Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi konularıyla ilgili görevlendirilen çalışma gruplarına yer, yardımcı personel, malzeme gibi imkanlar sağlamak; bu grupların faaliyetlerini ve yazı işlerini koordine etmek,

Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'ne paydaş kurumlar arasında bulunan *Atatürk Kültür Merkezi* T.C. Anayasasının 134. Maddesi gereğince, 2876 Sayılı Kanun ile 11.08.1983'te kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı, kamu tüzel kişiliğine sahip dört kurumdan biridir. Atatürk Kültür Merkezinin amacı, millî varlığımızın ve millî gücümüzün devamında ve gelişmesinde, “Millî kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma” ülkümüzde temel unsur olan Türk kültürünü; Atatürkçü düşünce, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda, bilimsel yoldan incelemek, araştırmak ve bir bütünlük içinde yaymak ve yayımlamaktır.

Atatürk Kültür Merkezi, bu temel ilkeler çerçevesinde, milletin varlık sebebini oluşturan Türk kültürünün, araştırılması, incelenmesi, yayılması; millî kimlik ve bilincin güçlenmesi doğrultusunda bilimsel faaliyetler gerçekleştirmektedir. Ayrıca Türk kültürüne katkıda bulunan yurt içi ve yurt dışındaki kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapmakta, onları desteklemekte ve onurlandırmaktadır. Atatürk Kültür Merkezinin faaliyetleri şu şekildedir.⁴⁶

Atatürk Kültür Merkezi, bir kültür akademisi niteliğinde, Türk kültürü üzerinde, araştırma, yayın, tanıtım, teşvik ve ödüllendirme faaliyetlerini sürdüren, devletin ve toplumun öncelikleriyle yakından ilgili, kamu tüzel kişiliğine sahip bir “kurum”dur.

Türkler, dünyanın sayılı kültür ve medeniyetlerinden birine sahip, uygarlıkların beşiği bir coğrafyada yaşayan bir millettir. Bu büyük kültürel ve doğal mirasın korunması, değerlendirilmesi, tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda, bilim ve kültür kurumlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Atatürk Kültür Merkezi, bu sorumluluğun bilinciyle diğer kurumlarla işbirliği içinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu amaçla, kuruluşundan bu yana yüzlerce yayın yapmış, yurt içi ve yurt dışında çok sayıda konferans ve bilimsel toplantı düzenlemiştir. Ayrıca, *Türk Dünyasında Nevruz (2. baskı, Türk Dünyasında Tabiatın Dirilişi: İlkyaz, Nevruz ve Hıdırellez / Türkçe, İngilizce, Almanca, Rusça)* ve Ermeni meselesiyle ilgili İngilizce ve Türkçe olarak İnsanlığa Son Mesaj (The Last Message to Humanite) adlı iki belgesel hazırlamıştır.

Atatürk Kültür Merkezi'nin “*Erdem*” ve “*Bilge*” adlı iki süreli yayını vardır. Türk kültürünün bütün alanlarıyla ilgili bilimsel çalışmalara yer veren *Erdem*, 1984'te; yayın tanıtım, tahlil ve tenkit yazılarına yer veren *Bilge* ise 1997'de yayımlanmaya başlamıştır. Erdem yılda üç, Bilge ise 2006'ya kadar yılda dört, bu tarihten sonra iki sayı olarak

⁴⁶<http://www.akmb.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=15>, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2008.

yayımlanmaktadır. 1997’de yayına başlayan Arış (*Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*) ise, dört sayı yayımlandıktan sonra yayınına ara vermiştir.

Atatürk Kültür Merkezi, desteklediği küçük projelerin yanında, kurum bünyesinde uluslararası nitelikte, kapsamlı projeler de yürütmektedir. Bunlardan, *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Türk Dünyası Fikir ve Edebiyat Metinleri Antolojisi ve Edebiyat Terimleri ve Kavramları Ansiklopedik Sözlüğü’nden oluşan Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Projesi*, 2007’de tamamlanmış ve bu proje kapsamında 31 cilt eser yayımlanmıştır.

Ayrıca, bugüne kadar roman, sanat tarihi, tiyatro, resim, Türk müziği ve iletişim dallarında, para, plâket ve berattan oluşan ödüllü yarışmalar açarak, Türk kültürü üzerinde araştırma yapanlara teşvik mahiyetinde ödüller verilmiştir.

60.000’in üzerinde kitap ve süreli yayın içeren kütüphanesiyle araştırmacılara hizmet vermekte olan Atatürk Kültür Merkezi, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal, Prof. Dr. Tahir Çağatay, Prof. Dr. Saadet Çağatay, Hamit Zübeyir Koşay, Şevket Rado, Nazlı ve Cemal Köprülü vb. değerli bilim ve kültür adamlarına ait edebiyat, folklor, bilim tarihi, sosyoloji, sanat tarihi, felsefe vb. konularda özel koleksiyonlara sahiptir.

Atatürk Kültür Merkezi’nin, *Bilim Kurulu* ve bu kurulun kararları uyarınca merkezin bilimsel, idari ve mali işlerini yürütmeye yönelik kararlar alan *Yürütme Kurulu* olmak üzere iki ana organı vardır. Fakat 2876 sayılı Kanunun 519 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen bazı hükümlerinin, Anayasa Mahkemesinin 25.11.1993 tarihli ve E.1993/51, K.1993/53 sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine, kurum kanununda hukuki boşluklar oluşmuştur. Bu sebeple 2002’den sonra kurullar oluşturulamamakta ve üyeler atanmamaktadır. Söz konusu yasal boşluğun giderilmesi amacıyla hazırlanan “Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”, 22.03.2005 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuş olup, genel kurulda görüşülmeyi beklemektedir.

Atatürk Kültür Merkezi’nin bilimsel faaliyetleri, Bilim Kurulu ve Bilim Kurulu üyelerinden seçilen Bilim ve Uygulama Kolları başkan ve üyelerince yürütülür. Bilim Kurulunca, Kültür Merkezinin asli üyeleri arasından seçilen, dört kişiden oluşan ve müşterek kararla atanan Yürütme Kurulu, Kanunun esasları ve Bilim Kurulu kararları doğrultusunda, Merkezin bilimsel, idari ve mali işlerini yürütür. Yayınlarla ilgili kararlar Yayın Komisyonunda alınır ve Yürütme Kurulunda görüşülerek Yönetim Kuruluna sunulur. Yayın Komisyonu üyeleri, Bilim Kurulunca asli üyeler arasından seçilir.

Atatürk Kültür Merkezi 'nin 40 asli üyesi vardır. Asli üyeler altı yıllığına seçilirler. Bu sayı, kuruluş safhasında 20 iken, 2876 sayılı Kanunun 76. maddesi gereğince, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun* 18.10.1989 tarihli toplantısında önce 30'a, 16.10.1995 tarihli toplantısında da 40'a çıkarılmıştır.

Atatürk Kültür Merkezi 'nin asli üyelerinin yanında, yurt içi ve yurt dışından 36 şeref ve 12 haberleşme üyesi vardır.

Bilim kurulu üyeleri, bilim ve uygulama kolları, yürütme kurulu, yayın komisyonlarında ve diğer komisyonlarda görev almaktadırlar.

Atatürk Kültür Merkezi 'nin, yürütme kurulunun önerisi, bilim kurulunun kararı ve Yüksek Kurum Yönetim Kurulunun onayıyla kurulan dokuz bilim ve uygulama kolu bulunmaktadır:

- Bilim ve Tefekkür Bilim ve Uygulama Kolu
- Türk Sanatı Bilim ve Uygulama Kolu
- Edebiyat Bilim ve Uygulama Kolu
- Türk Halk Kültürü Bilim ve Uygulama Kolu
- Türk Dünyası Araştırmaları Bilim ve Uygulama Kolu
- Türk Toplumunu ile İlgili Sosyal Araştırmalar Bilim ve Uygulama Kolu
- Müzik, Perde ve Sahne Sanatları Bilim ve Uygulama Kolu
- İletişim Bilim ve Uygulama Kolu
- Hukuk Araştırmaları Bilim ve Uygulama Kolu

Fakat 2876 sayılı Kanunun 519 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen bazı hükümlerinin, Anayasa Mahkemesinin 25.11.1993 tarihli ve E.1993/51, K.1993/53 sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine, 2002 yılından itibaren kurullar oluşturulamamakta ve üyeler atanamamaktadır.

Üniversiteler bünyesinde bulunan ATAM'ne paydaş kuruluşlar arasında yer alan *Atatürkçü Düşünce Derneği*, 16.04.1993 günlü, 21554 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 28.03.1993 günlü, 93/4239 sayılı kararıyla "*Kamu Yararına Çalışan Dernekler*" arasına alınmıştır. Derneğin amaçları ve teşkilat yapısı şu şekildedir: ⁴⁷

Atatürk'ün önderi olduğu Türk Devrimi'ni ve bu Devrimin temelini oluşturan başta Altıok, Atatürk ilkelerini her alanda ilerlemeye açık ve sürekli geliştirici nitelikteki düşünce sistemini, Devrimin bugünkü sonuçlarını ve yarınlara uzantılarını, Atatürk'ün düşüncelerini,

⁴⁷ <http://www.add.org.tr/index.php?option=com-content&task=view&'d=51&Itemid=160>, Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2007.

davranışlarını, savaşımalarını ve yapıtlarını inceleme, araştırma konusu yapmak, bunlara karşı girişim, adım ve akımlarla yasalar çerçevesinde düşün savaşımı vermektir.

Atatürk'ü, Atatürkçülüğü ve her alandaki uygulamalarını benimseyenlerin güçlerini bu bağlamda birleştirip Atatürk'ün belirlediği erekler doğrultusunda atılımları yaygınlaştırıp sürdürmek, devrim karşıtlarının ulusal yaşamı geriye çekme çabalarından toplumu korumak için her alanda aydınlatıcı ve uyarıcı hizmetler vermelerini gerçekleştirmektir.

Atatürk'ü, yapıtlarını ve Atatürkçü düşüncüyü yıpratmak ve kötüye kullanmak amacıyla yapılan her tür kalkışmaya, söz ve eyleme gereken yanıtı vermek, olumsuzluk ve aykırılıkları gidermek, Atatürk'ün anlayışının, düşüncesinin, ilke ve atılımlarının özünü tüm anlamıyla açıklayıp değerlendirerek savunmaktır.

Hiçbir ayırım gütmenden ve gözetmeden, anayasal demokratik düzen güvencesinde insan hak ve özgürlüklerini üstün tutarak yurttaşları tam eşitlikle kucaklayıp ulusal dayanışmanın temeli olan toplumsal barışı sürekli kılmak, her tür teröre ve sömürüye karşı çıkarak Türkiye Cumhuriyetini çağdaş sosyal hukuk devleti niteliğiyle sonsuza değin bağımsız yaşatma istencini ve bu yolla Türkiye aydınlanmasını güçlendirmektir. Derneğin teşkilat yapısı hakkında detaylı bilgi aşağıda sunulmuştur.

Organlar:

Genel Merkez Organları

- a) Genel Merkez Genel Kurulu
- b) Genel Yönetim Kurulu
- c) Genel Denetleme Kurulu
- d) Genel Disiplin Kurulu

Şube Organları

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu
- c) Denetleme Kurulu
- d) Disiplin Kurulu

Genel Kurul

Derneğin en büyük ve en yetkili organı olan Genel Kurul:

- a) Genel Yönetim Kurulu Üyeleri
- b) Genel Denetleme Kurulu Üyeleri,
- c) Genel Disiplin Kurulu Üyeleri
- d) Genel Merkeze kayıtlı Üyeler,
- e) Şube Başkanları,

f) Şube Delegelerinden oluşur.

Genel Kurulun Görev ve Yetkileri

Genel Kurul'un görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Gündemdeki konuları görüşmek, GYK ve Genel Denetleme Kurulu raporlarını görüşmek ve bu Kurulları aklamak.
- b) Gelecek çalışma dönemi bütçe taslağını görüşüp karara bağlamak.
- c) İtiraz durumunda Yönetim Kurulu kararlarını kesinleştirmek,
- d) GYK, Genel Denetleme Kurulu' ve Genel Disiplin Kurulu üyelerini iki yıl için seçmek.
- e) Bir sonraki olağan genel kurula dek geçerli olmak üzere, üye giriş ve yıllık ödenti tutarlarını belirlemek.
- f) Derneğe taşınmaz mal alınması, gereksinim duyulmayan taşınmazların satılması, ipotek etme ve ipotegi çözüme, bağış yapma için GYK'ya yetki vermek.
- g) Birlik ya da federasyon kurmak, bunlara üye olmak ya da bunların üyeliklerinden ayrılmak, uluslararası çalışmalarda bulunmak, yurtdışındaki dernek ve kuruluşlara üye olmak ve bunların üyeliklerinden ayrılma kararı vermek.
- h) Tüzük değişikliklerini gerçekleştirmek,
- ı) Derneğin feshine ve bu durumda Dernek mallarının nereye bırakılacağına karar vermek.
- i) Yasalarda ve Tüzükte Genel Kurulca ele alınması gereken konuları karara bağlamak, ilke kararları almak, açılacak şubeleri belirleyerek bu konuda GYK'na işlemlerin yürütülmesi için yetki vermektir.

Genel Yönetim Kurulu ve Yürütme Kurulu

GYK yirmi beş asıl, yirmi beş yedek üyeden oluşur. Üyeler seçilmelerinden başlayarak en geç bir hafta içinde Genel Merkez' de en yaşlı üyenin başkanlığında toplanır. Aralarından gizli oy ve oy çokluğu ile Genel Başkan, 2 Genel Başkan Yardımcısını, Genel Yazmanı (Sekreter), 3 Genel Yazman Yardımcısını, Genel Saymanı ve Genel Sayman Yardımcısını belirleyerek dokuz kişilik Merkez Yürütme Kurulu'nu oluşturur. Ayrıca Bilim-Danışma Kurulu üyelerini seçerek, sorumlu GYK üyesini belirler.

GYK, en az ayda bir Genel Başkan'ın çağrısıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşür. Karar, katılanların salt çoğunluğuyla alınır. Üyeliklerden boşalma durumunda ilk sıradan başlayarak yedek üyeler çağrılır. Sağlık raporları ile Genel Başkan veya GYK tarafından görevlendirilenlerin dışında, özürlü bile olursa, yıl içinde toplam üç kez toplantıya katılmayan GYK üyelerinin üyelikleri düşer.

Derneği, GYK adına Genel Başkan temsil eder. Tüm yönetim ve yazışma işleri Genel Başkan'ın imzasıyla ya da O'nun vereceği olurla, Genel Başkan yardımcıları ya da Genel

Yazmanca yapılır. Genel Başkan en çok üç kişiyi Genel Başkan Danışmanı olarak görevlendirebilir.

Genel Başkan, GYK ya da MYK, bir Şube Başkanını ya da bir üyeyi Dernekle ilgili belli işlerle görevlendirebilir. Genel Başkan, MYK ve Kolların da doğal başkanıdır. Dernek çalışmaları düzeni ve disiplini konularında gerekli önlemleri alır ve yetkili makamlardan Dernek adına istemde bulunabilir.

GYK, Denetleme Kurulu ve Genel Disiplin Kurulu Üyelerinin görev süreleri için yürürlükteki Dernekler Yasası'nın ilgili kuralları temel alınır. Dönem sürelerine bakılmaksızın yeniden seçilebilirler. Genel Başkan ve Yürütme Kurulu Üyeleri, GYK üye tam sayısının üçte iki oyuyla görevden alınabilir.

Genel Yönetim ve Merkez Yürütme Kurullarının Görev ve Yetkileri

Genel Yönetim Kurulu'nun görev ve yetkileri şunlardır :

- a) Dernek tüzel kişiliğini temsil etmek, Derneğin tüm işlemlerini yürütmek,
- b) Yönetim Kurulu görev dağılımını belirlemek, (Merkez Yürütme Kurulunu seçmek)
- c) Bilim-Danışma Kurulu'nun on sekiz üyesini seçmek ve onaylamak, komisyonları ve kolları,,belirlemek.
- d) Olağan ve olağanüstü Genel Kurul'u toplantıya çağırarak Genel Kurul hazırlıklarını tamamlamak, Genel Kurul'a sunulacak çalışma yazanaklarıyla gelecek dönem bütçe tasarısını hazırlamak, Genel Kurul kararlarını yerine getirmek,
- e) Genel Denetleme Kurulu kararlarını uygulamak, Bilim-Danışma Kuruluyla Komisyon ve Kolların uygun bulduğu önerilerini yaşama geçirmek, disiplin kovuşturması açılmasına karar vermek ve kovuşturmanın yapılması için Genel Disiplin Kuruluna dosyaları MYK eli ile iletmek,Genel Disiplin Kurulundan gelen kovuşturma sonucu ile ilgili olarak karar vermek
- f) Derneğin çalışmaları hakkında ilke kararları almak, MYK' nun hazırladığı çalışma programını görüşmek, karara bağlamak, yol ve yöntemlerle yıllık izlenceleri belirlemek, açıklamalarda bulunmak ve bu konularda MYK ve Genel Başkanı yetkili kılmak, işbirliği yapılacak, desteklenecek ve karşı çıkılacak durumları, kişi ve kuruluşları belirlemek, Tüzük değişikliği taslakları hazırlamak, Yönetmelik, Yönerge ve Genelgeler yürürlüğe koymak, Genelgeler için Genel Başkana yetki vermek,
- g) Dernek içi demokrasiyi geliştirmek, dayanışma ve disiplini güçlendirmek, çalışmaları daha verimli düzeye çıkararak amacı gerçekleştirmek için görüşmelerde bulunmak üzere Şube Başkanları ve Bölge toplantıları düzenlemek,
- h) Şubelerin çalışmalarını MYK ya da üyeleri eliyle ya da Dernek üyeleri arasından görevlendireceği uzmanlara denetletmek, Şube Yönetim Kurullarına belli konularda görev

vermek, yazılı uyarılara karşın Tüzüğe aykırı işlem ve davranışlarını sürdüren Şube Yönetim Kurulu Üyelerini (Başkan ve üyeleri birlikte ya da ayrı ayrı) kovuşturma yapılmak üzere Genel Disiplin Kurulu'na iletmek, kovuşturma üzerine verilecek rapor ile ilgili olarak karar vermek, gerektiğinde bu işlemlerle ilgili yönetmelikler hazırlamak.

ı) Yasaların öngördüğü koşullara uyarak yurt içinde ve yurt dışında başka kuruluşlarla işbirliği yapmak, şube açılmasını önermek, şubelerin kapatılması ve kaldırılması konusunda Genel Merkez Genel Kuruluna öneri götürmek.

i) Dernek simgesini belirlemek, Genel Merkez yayın organlarının çıkartılmasına karar vermek,

j) Yasaların öngördüğü yonteme ve Genel Kurul kararlarına uyarak Dernek adına taşınmaz mal edinmek ve karar verilenleri elden çıkarmak, kullanımını belirlemek, Derneğin mallarını, demirbaş eşyalarını korumak, çalışanlara verilecek ücretleri belirlemek, Tüzüğün başka organlara vermediği işleri gerçekleştirmek ve gerekli çalışmaları yapmak.

k) Dernek adına her türlü borçlandırıcı tasarruf yetkisi GYK' na aittir. Şube Yönetim Kurulu bu yetkiyi, ancak GYK'nın onayını alarak kullanabilir. Aksi takdirde Şubenin yapacağı işlemle ilgili şube olarak Yönetim Kurulu üyeleri, yasalar çerçevesinde kişisel olarak sorumludurlar.

l) GYK, yurt içi ve yurt dışında uygun gördüğü yerlerde Temsilcilikler açabilir.

Bilim-Danışma Kurulu

Değişik bilim alanlarında çalışmaları ve yapıtlarıyla tanınmış, birikimleriyle Atatürk ve Atatürkçülük konularında Dernek çalışmalarına katkıları olacaklar arasından seçilecek on sekiz üyeden oluşur. Derneğin amacı doğrultusunda yapılacak bilimsel çalışmaların ve ilgili etkinliklerin belirlenip yönlendirilmesinde GYK, MYK ve Genel Başkan'ın isteği üzerine ya da kendiliğinden görüş bildirir. Kurul, oluşmasını izleyen bir hafta içinde Genel Merkezde toplanarak Başkanını, Başkan yardımcısını ve yazmanını seçer.

Bilim-Danışma Kurulu, Derneğin kuruluş nedenlerini ve amaçlarını gözönünde bulundurarak bu konulardaki çalışmalara katkı sağlar, destek olur ve önerileriyle Derneğin etkinliğini artırır. Kurul üyeleri Genel Kurul'a katılıp görüş açıklayabilir, ancak oy kullanamazlar. Çalışmalarına, Genel Merkez her tür olanağı sağlar, kararlarını MYK yerine getirir.

Şubeler

Şubeler, Genel Kurullarını Genel Merkez Genel Kurulu kuralları içinde yaparlar. Şubeler, Genel Merkez Genel Kurul kararıyla açılabilir. Kapatma yetkisi Genel Merkez Genel Kurulu'na aittir. Yurt dışında Şube açılması durumunda, Genel Kurul kararından sonra,

Dernek Şubesinin açılacağı ülke adresiyle Şube kurucularının adlarının Ankara Valiliği'ne bildirilmesi gerekir.

a) Dernek Şubesinin açılması istenen yerleşim yerlerinde oturan yedi kişinin başvurması üzerine, Genel Yazmanlıkça yararlılık konusunda yapılan incelemenin Genel Yönetim Kurulu'nda olumlu karşılanması durumunda, Şube kurulması için Kurucu Kurul oluşturulur. Kurucu Kurul, Genel Merkezce izlenir ve denetlenir.

b) Kurucu Kurul, kendi arasında Başkanını, Başkan Yardımcısını, Yazmanını ve Saymanını belirleyerek çalışmalarına başlar. Altı ay içinde ilk genel kurulunu düzenleyerek Şube organlarının seçimini gerçekleştirir.

c) Şube Yönetim Kurulları, üye sayısının beş yüzün altında olması durumunda yedi, beş yüzden çok olması durumunda dokuz kişiden oluşur. Aynı sayıda yedek de seçilir. Şube yönetim kurulu olduğunda, uygulanabilir nitelikte bir çalışma programını üç ay içinde hazırlayarak Genel Merkezin onayına sunar.

d) Bir üye, ancak bir şubeye üye olur. Şube değiştirme istemi, Şube yönetim kurulu kararı ile olur ve Genel Sekreterliğe bilgi verilmek suretiyle yürürlüğe girer.

e) Şube genel kurulları, Genel Merkez, Genel Kurulundan en az iki ay önceden bitirilir. Şube genel kurulları, üyeliği kabul edilmiş üyelerin katılımıyla yapılır. Şube Genel Kurulunda; Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Disiplin Kurulu ile Genel Kurul Delegeleri seçilir. Seçim sonuçları, Yönetim Kurulunca otuz gün içinde illerde valiliğe, ilçe ve beldelerde kaymakamlığa bildirilir.

f) Şubelerde üç asıl, üç yedek üyeden oluşan Başkan, Başkan Yardımcısı, Yazman sanlarıyla çalışan Denetleme ve Disiplin Kurulları ayrı ayrı oluşturulur. Disiplin Kurulu, Yönetim Kurulunun istemi üzerine, savunmalarını aldıktan sonra üyelere Uyarma ve Kınama cezası verebilir. Üyelikten çıkarma cezasının öngörülmesi durumunda ise, gerekçeli kararı ile birlikte dosyayı, karara bağlanması için Yönetim Kuruluna sunar. Denetleme Kurulu, Şubenin gelir giderleri, bunlarla ilgili defterleri ve üyelik düzeni ile tüm çalışmaları konusunda gereken denetlemeyi yaparak Şube Yönetim Kurulu ile Şube Genel Kuruluna rapor sunar.

g) Şube Başkanlarıyla Yönetim, Denetim ve Disiplin Kurulları üyeleri, dönem sürelerine bakılmaksızın yeniden seçilebilirler. Şube Organ, Kurul ve Kollarının çalışmalarında, Genel Merkez Organ, Kurul ve Kollarının yöntem, koşul ve düzeni uygulanır.

Şubeler; dört ayda bir yapacakları genel üye toplantısıyla çalışmaları, önemli kararları, üyeleri, akçalı durumları hakkında, görevli Genel Yönetim Kurulu Üyesine veya Genel Merkeze rapor sunarlar. Şubeler, Genel Kurul toplantılarını, en az on beş gün önceden Genel

Merkeze yazıyla bildirirler. Toplantı sonuçlarını da en geç üç gün içinde, tutanak örneği ile aldıkları kararları Genel Merkeze iletirler.

h) Şube Genel Kurullarında; üye sayısına göre; elli üyeye dek bir, yüz üyeye dek iki, iki yüz üyeye dek üç, üç yüz üyeye dek dört, dört yüz üyeye dek beş, beş yüz üyeye dek altı, sonra gelen her yüz elli üye için bir olmak üzere, Genel Kurul Delegeleri seçilir. Şube Başkanları, Genel Kurul Delegelerinin de başkanıdır ve doğal delegedir. Şubelerce seçilen son genel kurul delegeleri, Genel Merkez Genel Kurulu katılanlar (hazirun) listesinde yer alırlar.

ı) Şubelerce çıkarılacak yayınların yasal sorumluları, Genel Merkeze önceden bildirilerek, yazılı onay alınır. Şubeler, yapacakları yatırım ya da alacakları taşınmaz mallar konusunda Genel Merkezin olurlarını almak zorundadırlar.

i) Genel Merkez Yönetim Kurulu, inceleme ve denetleme sonucu Tüzüğe aykırı tutumları saptanan Şube organlarını oluşturan üyeleri hakkında disiplin soruşturması açılması kararı vererek Genel Disiplin Kuruluna gönderir. GYK, soruşturma sonunda şube organlarını oluşturan üyeler hakkında Genel Disiplin Kurulundan gelen dosya üzerine kararını vererek, gerekçeli kararını Şubenin Olağanüstü Genel Kuruluna sunar. Olağanüstü Genel Kurulda yeterli çoğunluk sağlanamaz ve yasal organlar oluşturulamaz ise Dernekler Yasası kurallarına göre işlem yapılarak Şube kapatılır. Mal varlıkları, GYK kararıyla, uygun görülecek bir Şubeye aktarılır.

j) Şubelerin yurt içinde ve yurt dışında kuruluşu, çalışmalarının veya Genel Merkezle ilişkilerinin ayrıntıları, Dernekler Yasası ile Tüzük kuralları gözetilerek GYK tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

k) Özürlü ya da özürsüz yıl içinde toplam on kez veya ardarda özürsüz olarak üç kez Şube Yönetim Kurulu toplantılarına katılmayan üyenin Yönetim Kurulu üyeliği kendiliğinden düşer.

1.2 Akademik Bir Kurum Olarak Atatürk Araştırma Merkezlerinin Kuruluşu ve Evrimleşmesi

Bireysel veya toplumsal her evrimleşme sürecinde yaşandığı gibi ATAM'nin evrimleşme sürecinde de insanın varlık vizyonunu gerçekleştirme sürecinde evrimleşmesi için kullandığı enstrümanlarla ilgili yaşamış ve yaşamakta olduğu “araçlara bağıllık” sendromu eğitim sürecinin bir parçası haline gelen ATAM'nin evrimleşmesinde de kendini göstermiştir. Zaruri bir süreç olan eğitimde bu konunun araç olarak kalmasına özen gösterilmeyip amaç haline getirilmesi durumunda evrimin ötelenmesi sonucunu doğuracaktır. Kozmik yapılanmanın temelindeki “mükemmelliyet” aracın amaç haline getirilmesini reddeder. Netice itibarıyla tamamlanan sürecin esiri olan yapılanma yıkılır ve müteakiben daha gelişmiş bir modelinin devreye sokularak evrim sürecinin devam ettirilmesi şeklinde sonuçlanır. Bu açıdan bakıldığında ATAM'nin ulusal varlığımızı ve çıkarlarımızı korumak ve yaşatmak adına kendini sürekli revize eden kurumlar olarak dinamik yapılarını sürdürmeleri zarurietleri ile karşılaşmaktadır. (Akgündüz, 2004), Türkiye Cumhuriyeti'nin yirminci yüzyıla ait yeni eğitsel duruşuna şu şekilde değinmiştir:

“...Türk kollektif bilincini yüzyıllardır karartan ve bloke eden dinsel-etnik-ideolojik kamplaşmalar ve buna bağlı dramalar-savunma mekanizmalarının yol açtığı bilinç kirliliğini arıtacak lâik duruş bağlamında yaratıcı bir karma temizlik ve kendini yeniden deneyimleme potansiyeline sahiptir. Ancak teorik anlamda insan kaynaklı her deneyime eşit mesafede durmayı gerektiren ve serbesti içinde kendini yeniden yaratma farkındalığı demek olan lâik duruş, uygulamada ulusun geçmiş deneyimleri itibariyle kendini suçlama alışkanlığını ve başka uygarlıklara özeni duyulmasını tırmandıracak mihvere kaymış, böylece ulusal ölçekte doğal gelişim ve yaratıcılığın önü kesilmiştir. Bu cümleden olarak sivil taban, tarihsel itki ile önemli ölçüde geleneksel tarza yönelmiş ve Osmanlı batılılaşmasında kendini açık ifade eden ikili eğitsel duruş, cumhuriyet döneminde artan yoğunlukta örtük ifade sürecine girmiştir.

Doğu Türklüğünün yirminci yüzyıl eğitsel deneyimleri, daha yıkıcı bir manzara arz etmektedir. Esasen bazı nüans farklarıyla aynı içkin nedensellik bağlamında gelişen bu süreç; formal planda birkaç kez tekrarlanan alfabe değişiklikleriyle Sovyet yönetimindeki Türk unsurların köklerine ve gövdelerine yabancılaşmasını, ayır-buyur ruhsal duruşuyla abartılan boy kimlikleri temelinde dalların ayrı ağaçlar oldukları illizyonuna kapılmasını, totaliter beyin yıkama faaliyeti çerçevesinde bastırılan -ve ancak aksakal simgesiyle yaşatılabilen- ulusal bilinç ışığının büyük ölçüde kesilmiş olması hasebiyle bilinçsizlik formunda kitlesel istismarın deneyimlenmesini netice vermiştir.

Toparlamak gerekirse batılılaşma sürecinin her iki safhasında da Batı ve Doğu Türklük sahalarında ortaya çıkan eğitsel duruşlar; görgül-nicel düzlemlerde küçümsenemeyecek başarılarla imza atmış; ama aynı başarı, nitel plandaki bilinç dönüştürme performansında yakalanamamıştır. Türk insanının, XX. yüzyıl boyunca giderek pekişen geçmişe-geleceğe takılı ve anı kaçırır-tepkisel-sonuç odaklı-doğa ile

birlikte akan değil ona direnen melankoli yüklü karamsar yaşam formatı ve bilinç titreşimleri bunun çarpıcı göstergeleridir...⁴⁸

Akgündüz'ün bu ifadeleri bazı Türk Cumhuriyetlerinde ve bazı ülkelerde kurulan ATAM'nin varlığını ve oluşum süreçlerinin doğasını destekler niteliktedir.

Ulusal ölçekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, 11.08.1983 yılından itibaren Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı bir kuruluş olarak faaliyet göstermektedir.

Akademi olmayı hedefleyen Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun kökeni Atatürk'ün Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ni kurmasına kadar gitmektedir. Dünyada, bilimsel araştırmalar yapan ve öğrenciler yetiştiren akademilerin kökeni ise Rönesans'a kadar uzanmakta ve bugün de gerçekleşmekte, ülkemizde ise 19. yüzyılda Encümen-i Daniş ile akademiye oluşturma çabaları başlamaktadır.

“Kapsamlı akademik kurumlaşmayı temsilen medrese kurumu, Selçuklu Türkleri tarafından sosyal sistemlerin doğasına uygun bir şekilde çevresini oluşturan idari, siyasi, adli ve öteki sistemlerle tenasup içinde teşkilâtlandırılarak kamu bürokrasisinin imtiyazlı bir alt sistemi niteliğine kavuşturulmuştur...İslam dünyasında dini ve siyasi otoritenin akademik oluşumları vazgeçilmez tamamlayıcılar şekilde sahiplenmesi dönemin yegâne eğitim ve bilim kurumu olan medreselerde özerklik sorununu gündeme getirmemiştir...İkbal döneminde medreselerin özerk ve imtiyazlı bir kurum olarak varlığını sürdürmesinde mali bakımdan vakıf denilen devlet hazinesinden müstakil kaynağa sırtını dayamasının önemli rolü vardır. Gerçi Nizamiye medreselerinin ve ondan önceki Betülhikme-Darulhikme gibi kurumların oluşumunda doğrudan devlet desteği söz konusu olmuştur. Eğitim ve kültür hayatına altyapı hazırlamada devlet adamlarının şahsi mal varlıkları ile öncülük ederek başlattığı, daha sonra halkın geniş katılımı ile büyük parasal kaynak yaratılan vakıf geleneği birincil çözüm şeklidir. Sevap kazanma arzusu ile beslenen vakıf hareketinin gerçekleşme alanı, uzun vadeli ve semeresi süreklilik arz eden bir yatırım olarak eğitim ve kültür hizmetlerinde yoğunlaşma göstermiştir.”⁴⁹

Bugün yapılanlar ise Encümen-i Daniş ile başlatılan, bazı dönemlerde kesintiye uğrayan bir zinciri oluşturan son halkalardır. Bugünkü çalışmalar başlatılan sürecin tamamlanmasına yönelik çabalardır.

Sonuç olarak Atatürk Akademisi olmayı hedefleyen Yüksek Kurumla, bir bütünlük oluşturan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının bilimsel araştırmalar yapan bir kuruluş

⁴⁸ Akgündüz, H., (2004), Düünden Bugüne Türk Cumhuriyetlerinde Eğitim, Türkiye-Azerbeycan-Özbekistan, *Çağdaş Türk Cumhuriyetlerinde .Eğitim*, www.e-sosder.com c.3, s.8 (14-23).

⁴⁹ Akgündüz, H., (1998), Tarihi Gelişim İçinde Medreseler ve Üniversiteler (Başlangıcından XV. Yüzyıla Kadar), Türk ve İngiliz Örnekleri Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme, s.50-200, Diyarbakır.

olarak, Atatürkçü düşünceyi yeniden üretme ve kolektif bilince aşılama konusunda amaçlar belirlediği ve bu yönde örgütsel yapısını ve işleyişini geliştirdiği, üniversitelerde kurulmuş olan ATAM'nin de Atatürkçü düşüncenin yaygınlaştırılmasında önemli roller üstlendiği gözlenmektedir.

ATAM'nin evrimleşme sürecinde de önemli bir yere sahip olan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun evrimleşme sürecine de değinmekte fayda görülmüştür.

1982 Anayasasınının 134. maddesi gereğince 11.08.1983 tarihinde kabul edilen 2876 sayılı kanunla kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, sosyal alanda yaptığı çalışmalarıyla, bu alanda oluşan boşluğu ortadan kaldırmak amacıyla büyük çaba harcamaktadır. Anayasal bir kuruluş olan Atatürk Yüksek Kurumu Anayasamızla Atatürk'ün manevi himayelerine verilmiştir, ayrıca Devlet yapımızda birçok yüksek kurul olmasına karşın yüksek kurum olarak sadece Atatürk Yüksek Kurumu bulunmaktadır.⁵⁰

Atatürk Akademisi olmayı hedefleyen Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun kuruluş ve gelişimini açıklamadan önce, İmparatorluk ve Cumhuriyet dönemlerindeki akademi kurma çalışmalarının kronolojik gelişimini özetlemekte yarar vardır. Akademi; Platon'un ders verdiği bahçenin adı olup, adları klasik eski çağı akla getiren akademiler ise ancak Rönesans çağında ortaya çıkmıştır. Hümanist toplantıların düzenli bir topluluk halini alması ve akademi diye adlandırılması İtalya'da 15. yüzyılın ikinci yarısından sonra gerçekleşmiştir.⁵¹

Fransız Akademileri, Japon Akademileri, 1724 yılında kurulan Rus Bilimler Akademisi, beş akademiden oluşan Federal Almanya Akademileri, 1825 yılında kurulan Macar Bilimler Akademisi, 1901 yılında kurulan İngiliz Akademisi ülkemizde farklı dönemlerde akademi kurma çalışmalarına örnek teşkil eden akademilerin bazılarıdır.⁵²

İlk Türk Akademisi olan Encümen-i Daniş 15 Nisan 1851'de bilimsel araştırmalarda bulunmak üzere Académie Française örnek alınarak kurulmuştur. Bu Bilginler kurulu Darülfünun'da okutulacak ilmi ve fenni kitapları yazmak üzere oluşturulmuş, açılış törenine Sultan Mecid, asli üye olan Sadrazam ile birlikte Hariciye Nazırı ve diğer kırk asli üye katılmıştır. Dahili üyeler arasında ise Şeyhülislam, Erkan-Harbiye Reisi, Ticaret Nazırı, Ahmet Vefik Paşa, harici üyeler arasında da tanınmış İngiliz sözlükçüsü James W. Redhouse ve Viyanalı tarihçi Hammer'ın da bulunması konuya verilen önemi hissettirmesi açısından dikkat çekicidir. Encümen-i Daniş'in ilk yapıtı Fuat Paşa ve Cevdet Paşa tarafından

⁵⁰ <http://www.ataturkyuksekkurum.gov.tr/sayfa/incele.php?id=MTA>, Erişim Tarihi: 10 Eylül 2008.

⁵¹ "Akademi", Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt:1, Meydan Yayınevi, 1967, İstanbul, s.119.

⁵² İlhan, S., (1987), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 537, s.1-4.

hazırlanan Kavaid-i Osmaniye Padişah'a sunulmuş bu konuda çok çaba sarf edilmiş fakat verimli bir sonuç alınmadığı gibi Darülfünun için kaynak kitapları hazırlama olanağı da bulanamamıştır. Düzensiz aralıklarla sürdürülen toplantılar her seferinde bir karar alınmadan dağılmıştır. Encümen 1862'de çalışmalarına son vermiştir. Tarih-i Cevdet adlı eseri Encümen-i Daniş'in tek başarısı olarak kabul edilir.⁵³

Encümen-i Daniş'ten sonra 1861'de İngiltere Kraliyet Kurumu'nu model alan Cemiyet-İlmiye-i Osmaniye kurulmuştur. En önemli başarısı, Türkçe'de ilk bilimsel dergi olan Mecmua-i Fünundur.⁵⁴

Cumhuriyet döneminde yapılan çalışmalara değinecek olursak, Millî Mücadele'nin ilk yıllarından itibaren, bir Türk Akademisi kurma gereği söz konusu edilip, 1927 yılı Eylül ve Ekiminde Türk basınında bu konunun yeniden ve çok daha kuvvetle ele alındığı görülmektedir. Atatürk'ün telkiniyle Yakup Kadri, 21 Eylül 1927'den itibaren Hakimiyet-i Millîye'de Akademi hakkında, seriler yazmış Vakit, Millîyet, Hakimiyet-i Millîye ve Hayat mecmuasında yoğun bir tartışma açılmasını sağlamıştır. Bu tartışma ortamı içinde basın yoluyla anketler yapılmış, birçok tanınmış düşünür ve yazar görüşlerini açıklamış, Akademinin bir an önce kurulmasını isteyenler olduğu gibi erken bulanlar da olmuştur. Bir çağdaşlaşma lideri olan Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin her alanda uygar uluslar seviyesinde olması için gerekli devrimleri yapmış ve bu konudaki düşüncelerini her fırsatta dile getirmiştir. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" düşüncesinde olan, çağdaş uygarlık düzeyini hedef gösteren Atatürk, bu düşüncelerinin uygulamaya geçmesi için Akademilerin Türkiye Cumhuriyeti'nde kurulmasını öngörmüştür.⁵⁵

Öte yandan Atatürk son iki yüzyılda zedelenen Türk ulusal özsaygısı ve gururunun kuvvetlenmesi amacıyla Türk Tarihi ve Türk Dili hakkında bilimsel çalışmaların yapılmasını sağlayıp bu kurumların akademik bir görünüme bürüneceğinden, yaptığı konuşmalarda bahsetmiştir.

15 Nisan 1931'de kurulan, tüzel kişiliğe sahip Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin amacı Türk Tarihi ve Türkiye Tarihi ile ilgili konuları incelemek, elde edilen sonuçları her türlü yoldan yaymak inceleyecek, bu konularda telif ve çeviri, bilimsel yapıtlarla, dergiler yayımlayacaktır olmuştur. Kurum Türkiye ve Türk Tarihi ile ilgili ana kaynakları saptayacak v. Yeni buluş ve görüşlerin ortaya konması ve tartışılması için kongreler düzenlemek, kazı ve araştırmalar yoluyla yeni belgeler sağlamak da kurumun çalışma alanı içindeydi. Türk Tarihi

⁵³ "Encümen-i Daniş", Ana Britannica Ansiklopedisi, 15.Basım, Cilt: 8, İst: Ana Yayıncılık.

⁵⁴ Lewis, B., (1988), Modern Türkiye'nin Doğuşu, T.T.T. Basımevi, Ankara, s.432.

⁵⁵ Tevetoğlu, F., (1968), "Türk Akademisi ve Atatürk", Türk Kültürü Dergisi, Sayı: 67, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara, Mayıs, s.416.

Tetkik Cemiyeti'nin adı 3 Ekim 1935'de Türk Tarih Kurumu olarak değiştirilmiştir. Türk Tarih Kurumu ilk tarih kongresini 1932'de toplamış ve bunu her beş yılda bir toplanan kongreler izlemiştir. Bu kongrelerde çok sayıda özgün bildiriler sunulmuştur.⁵⁶

12 Temmuz 1932'de Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin görevi; Türk Dili'nin gerçek güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak ve onu dünya dilleri arasında layık oldu mevkie çıkarmak olmuştur. Kuruluş çalışmalarının ardından 26 Eylül 1932'de toplanan I. Türk Dil Kurultayın'da 26 Eylül'ün Dil Bayramı olarak kutlanması kabul edilmiştir. Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı 1934'de toplanan II. Türk Dili Kurultayı'nda Türk Dili Araştırma Kurumu, 1936'daki III. Türk Dil Kurultayı'nda da Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiştir.⁵⁷

Atatürk 1 Kasım 1936 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Beşinci Dönem İkinci Toplanma Yılı'nı açarken yaptığı konuşmada Türk Tarih ve Türk Dil Kurumları'ndan bahsederken:

“Bu ulusal kurumların az zaman içinde , ulusal Akademiler halini almasını temenni ederim. Bunun için çalışkan tarih ve dil alimlerimizin, dünya ilim alemince tanınacak, orijinal eserlerini görmekle bahtiyar olmamızı dilerim.”

demmiştir.⁵⁸

Bütün bu çalışmalar akademiye oluşturacak aşamalardır. Atatürk'ün her hareketinde olduğu gibi amaç belirlenmiş ve mantıki bir sıra ile adım adım akademi olma yolu açılmıştır.

Kanunla açıklanan kuruluş, amacı ilke ve görevler ve bunlarla ilgili gerekçeler kanun koyucunun Atatürk Yüksek Kurumu'ndan, akademinin de üstünde işlevler beklediği görülmektedir. Akademi bilim, sanat ve düşünce adamlarının oluşturduğu, bilimi geliştiren ve yayan bir kuruluştur. Atatürk Yüksek Kurumu, bilimsel hizmet ve faaliyetlerinden ayrı olarak “Atatürkçü düşünce sisteminin toplum ve bireylerince en doğru en sağlıklı şekilde bilinmesini sağlamak“, “eğitim ve öğretim alanında önemli bir program halinde uygulanmasının gerçekleşmesine yardımcı“ olmaktadır.⁵⁹

Kurumun işleyişi ile yakından ilgili bir konu da Kurumun adının “Atatürk Akademisi” olarak yasallaştırılması için gerekli çalışmalara başlanmasıdır.

Birçok ülke Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile yakından ilgilenmektedir. Bunun en büyük nedeni de Atatürk Yüksek Kurumunun yalnız sosyal alanlara yönelik bir akademik yapıya sahip oluşu ve bu yapısı ile örneği bulunmamasıdır.

⁵⁶ “Türk Tarih Kurumu”, (1987), Ana Britannica Ansiklopedisi, 15 Basım Cilt:21, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopaedia Britannica INC işbirliği, İstanbul, s. 276.

⁵⁷ Lewis, a.g.e., s.428.

⁵⁸ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, (1989), 4. Baskı, T.T.K.Basımevi, Ankara, s. 406.

⁵⁹ İlhan, a.g.e., s:6.

Diğer ülkelerin akademileri, genellikle sosyal konulara ek olarak teknik konuları araştıran kurumları da bünyelerinde bulundurmaktadır. Bu kuruluşların akademik çalışmalarında teknik ve tıp konularına sosyal konulara nazaran öncelik verilmektedir. Karma akademilerin en önemli eksikliği sosyal konuların ikinci öncelikte kalmasıdır.⁶⁰

Bütün bu gelişmelerin sonucunda 1971 yılında birinci Nihat ERİM Hükümeti zamanında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan Atatürk İlkeleri tespit komisyonunun hazırladığı *Atatürk Akademisi kanun tasarısı*, senatodaki değişiklikler sebebiyle Meclis'e geri gelmiş, 1980 yılına kadar Meclis'in gündeminde kalmıştır. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Anayasamızın 134. maddesi gereğince 11.08.1983 tarihinde kabul edilen 2876 sayılı kanunla kurulmuştur. 1982 Anayasasının 134. maddesine göre: Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk İlke ve İnkılâplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanımak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla: Atatürk'ün manevi himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzel kişiliğe sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarihi Yüksek Kurumu" kurulmuştur.⁶¹

Yeni Anayasanın yaptığı şey, Atatürkçü düşünce ile Atatürk İlke ve İnkılâplarını oluşturmak ve yerleştirmek için yakın mazide bu konuda beliren ihtiyacı karşılamak üzere kendi alanlarında yaptıkları hizmetler ne olursa olsun, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu yanında ve dışında Atatürk Araştırma ve Kültür Merkezlerini oluşturmak ve bunları "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" bünyesi içinde bir araya getirmektir.

Anayasa, Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu için Atatürk'ün vasiyetnamesinde belirtilen mali menfaatleri saklı tutan ve kendilerine tahsis edilen ayrı bir fıkrayı 134. madde metnine dahil etmiştir.

Atatürkçülük statükoculuk ve dogmatizm değil, sürekli dinamizm ve pragmatizm demek olduğuna göre, Atatürk döneminde kurulan Türk Dil ve Türk Tarih Kurumları yanında ve dışında uygulamanın ortaya koyduğu ihtiyaçları karşılamak için yeni kurumlar kurmak ve hepsi arasında işlerlik ve uyum kazandırmak doğal karşılanmalıdır.⁶²

Türkiye Cumhuriyetinin düşünce temelinde yer alan Atatürkçülük 1982 Anayasasına da şekil ve ruh vermiştir. Bu durumda Anayasa ile kurulmuş olan sistemin kendisini koruması ve dayandığı düşüncüyü incelemek ve Atatürkçülüğün Türk toplumunda yayılmasını sağlamak için bu kurumun oluşturulması 1982 Anayasasının 134. maddesinde belirtilmiştir. Yüksek

⁶⁰Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni, (1987), Sayı:5, s.1.

⁶¹Yalçın, A., (1987), Türkiye Cumhuriyeti Anayasaları. Md.134, 3. Baskı, Geçit Kitabevi, İstanbul, s.279.

⁶²Giritli, İ., (1988), Atatürk Cumhuriyeti, Genişletilmiş 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.11.

Kurumun ve bağılı kuruluşların hizmet ve faaliyetleri ile ilgili ilkeler ve organlarını belirlemek; görev, yetki ve çalışma usulleri ile özlük işlerini düzenlemek 2876 sayılı Kanunun amacıdır.

Türkiye’de yüksek öğretim kurumlarında ATAM’nin kuruluş sürecine baktığımızda konunun gelişimi 1960’ların sonlarından itibaren şekillenmektedir.

Mayıs 1968’de Fransa’da başlayan öğrenci olayları etkilerini Türkiye’de de göstermiş, Türk üniversitelerinde masum öğrenci istekleri şeklinde başlayan olaylar 12 Mart 1971 öncesinde politik ve ideolojik mücadelelere dönüşmüştür.⁶³

12 Mart 1971 hareketinden sonra geniş ölçüde durdurulan üniversitelerdeki silahlı öğrenci eylemleri 1975-1980 arasında tekrar giderek artmış ve öğrenciler siyasal ve ideolojik kamplara bölünmüşler, Türkiye bundan çok zarar görmüştür. Ülke bütünlüğünü de tehdit eder duruma gelen gelişmeler Türk Silahlı Kuvvetlerinin 12 Eylül 1980 günü yönetimi ele almasıyla son bulmuştur.⁶⁴

12 Eylül 1980 harekâtı ile yüksek öğretim kurumlarında huzur ve düzen sağlanmış, öğretim normal olarak yapılmaya başlanmıştır. 12 Eylül 1980’de Türk Silahlı Kuvvetleri, “ülke bütünlüğünü korumak, birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmak” amacıyla yönetime el koymuştur. Yeni yönetimin yetkilileri eğitim ve öğretmenlerle ilgili görüşler ileri sürmüş ve bazı ilkelere uyulmasını istemişlerdir. Harekatın Lideri ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan EVREN 12 Eylül 1980 günü yaptığı bir radyo-TV konuşmasında, eğitimle ilgili şunları söylemiştir:⁶⁵

“Eğitim ve öğretimde Atatürk milliyetçiliğini yeniden, yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın, Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasını önleyecek tedbirler alınacaktır. Bu maksatla, hepimizin tek tek saygıyla andığımız öğretmenlerimizin Der’li, Bir’li derneklere üye olarak bölünmelerine müsaade edilmeyecektir. Her düzeyde öğrencinin amacı, Atatürk ilkeleri ve milliyetçiliği ile pekişmiş ve üretime yönelik bilgi ve beceri kazanmak olacaktır.”

16 Eylül 1980 günü düzenlediği basın toplantısında da, 12 Eylül öncesini eğitim açısından şöyle değerlendirmiştir:

⁶³ Akyüz, Y., (2004), Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S.2004, 9. Baskı, PEGEM A Yayıncılık, Ankara, s.329.

⁶⁴ Kaya, Y.K., (1984), İnsan Yetiştirme Düzenimiz Politika, Eğitim, Kalkınma, Ankara, s.352,362.

⁶⁵ Akyüz, a.g.e., s.332.

“İlkokullardan üniversitelere kadar Atatürkçü öğretim yapılacağına ve böyle bir fikir üretileceğine, tam aksine sağ, sol ve irticai fikirler üretilmiştir. Bunları üretenler maalesef Devlet kasasından maaş alan bir kısım öğretmen ve profesörler olmuş, bu hal öyle bir durum yaratmıştır ki, önce bu öğretmenler ve profesörler bölünmüş daha sonra, en sevgili varlıklarımız, tertemiz çocuklarımız karşıt fikirlere ayrılmıştır. Bir çok Atatürkçü vatansever öğretmen ve profesörlerimizin sesleri duyulmaz olmuştur.”⁶⁶

30 Ağustos 1982’de de Devlet Başkanı, Türk milletinin “vatan sevgisi, bağımsızlık ve özgürlüğe bağlılık ve zor şartlarda fedakarlıklarda bulunabilme” gibi üstün vasıfları olduğunu, böyle üstün vasıflı milletleri yıkmak imkansız olduğundan, dış güçlerin bugün bu vasıfları yok etmeyi amaçladığını ve bunu da genç nesilleri ele geçirip onları bu vasıflardan yoksun bırakmakla gerçekleştirme yoluna gittiklerini, 12 Eylül 1980’den önce bu oyunun oynandığını söylemiş, ve Türk gençliğinin, çok zor şartlar altında başarıya ulaştırılan İstiklal Savaşımızı iyi öğrenmesini istemiştir.

12 Eylül Harekâtını gerçekleştiren liderler, ülkeyi anarşi ortamına sürükleyen nedenler arasında özellikle 1961 Anayasasını gördüklerini bir çok kez dile getirmişler ve hazırlanan yeni Anayasa, halk oyu tarafından 7 Kasım 1982’de kabul edilmiştir. Eğitim ve öğretimle ilgili bir çok hükümler getirmesi 1982 Anayasasının başlıca özelliklerindedir. Eğitimle ilgili maddelerden bazıları ve yüksek öğretimle ilgili 130. ve 131. maddelerden başka özetle şunlardır.⁶⁷

- Devlet, gençlerin, müspet bilim ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda, ülkenin ve milletin bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişmeleri sağlar (md.58).

6 Kasım 1981’de 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu yayınlanmış ve böylece yüksek öğretimin yeni ve kapsamlı bir düzenlenmesine gidilmiştir.

1. Kanun, yüksek öğretimin amaç ve ana ilkelerini aşağıdaki gibi ayrıntılı olarak belirlemiş, bunlardan araştırma konusu ile ilgili olan maddelere yer verilmiştir.

Madde 4- Yüksek öğretimin amacı:

a. Öğrencilerini;

(1) Atatürk inkılâpları ve ilkeleri doğrultusunda, Atatürk milliyetçiliğine bağlı,

(2) Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,

(3) Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,

⁶⁶ Akyüz, a.g.e., s:374.

⁶⁷ Akyüz, a.g.e., s:375.

(4) İlgî ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b. Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c. Yüksek öğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Madde: 5- Yükseköğretim, aşağıdaki ana ilkeler doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir:⁶⁸

a. Öğrencilere, Atatürk inkılâpları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk millîyetçiliğine bağlı hizmet bilincinin kazandırılması sağlanır.

b. Millî kültürümüz, örf ve adetlerimize bağlı, kendimize has şekil ve özellikleri ile evrensel kültür içinde korunarak geliştirilir ve öğrenciler, millî birlik ve beraberliği kuvvetlendirici ruh ve irade gücü kazandırılır.

c. Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim üyelerinin yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim, insan gücü, eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve ihtisas gücünün dağılımı, millî eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim-öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.

1981 tarihli düzenlemeye göre:⁶⁹

1. Yükseköğretim kurumlarında, eğitim-öğretim süresince, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu derslerdendir. Ayrıca beden eğitimi veya güzel sanatlarından biri de zorunludur.

2. Yükseköğretim bir bütün olarak düzenlenmektedir. Kanuna göre yükseköğretim kurumları şunlardır: Üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksekokullar (akademilerin adı geçmiyor).

⁶⁸ Akyüz, a.g.e., s:332.

⁶⁹ Akyüz, a.g.e., s:333.

Kanun yalnızca Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumlarını kapsam dışı bırakmaktadır.

3. Kısmen seçim, kısmen atama ile belirlenen önemli “üst kurullar” kurulmuştur: Yükseköğretim kurulu (YÖK), Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Üniversitelerarası Kurul, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM).
4. Rektör, dekan, bölüm başkanı atama ile belirlenmektedir.
5. Fakülte Kurulu küçültülüp yetkileri çok azaltılmıştır.
6. Fakültelerin tüzel kişiliğinden söz edilmemektedir, böylece kaldırıldığı sonucuna varılmaktadır.
7. Üniversitelerin “bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip oldukları” belirtilmekte, böylece idari özerkliğin kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerine, Atatürk bilincinin kazandırılması maksadıyla, üniversiteler nezdinde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüleri ile değişik isimlerle ATAM'nin açılması gündeme gelmiş ve bu yönde önemli atılımlar yapılmıştır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezleri vb. isimlerle bu merkezler kurulmuştur. Üniversitelere göre farklı örgütsel yapıya ve işleyişe sahip ATAM'nin; kurulma amaçlarını gerçekleştirmek maksadıyla, kurumsal çabaları mevcuttur. Ancak anılan merkezlerin kurumsal etkililiği konusunda yapılmış bilimsel bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Atatürkçülük, Türk milletinin ihtiyaçlarından ve gerçeklerinden çıkmış millî bir ideolojidir. Temelinde insanlığın binlerce yıl işlediği yüksek değerler vardır. İlerlemeye, yenileşmeye açıktır. Bu ideolojidir ki vatani parçalanmaktan kurtarmış, yıkıntılar üzerinde onurlu ve millî bir devlet yükseltmiştir. Kemalist ideolojiden her sapışta milletimizin başına gelenler bize ibret olmalıdır. Atatürkçülük, temel nitelikleri değiştirilmeden yorumlanabilir, zira katı bir ideoloji değildir. Ama ondan vazgeçmek karanlığa gömülme anlamına gelmektedir. Atatürkçülük kavramı Türk Milletini çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak için konulan ilkelerden oluşmaktadır.

Bu alanda ulusal ve uluslararası ölçekte Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından yüzlerce eser yayınlanmıştır. Atatürk konusunda anılan merkez tarafından yayınlanan süreli yayınlarda, araştırma, makale, inceleme, çeviri, konuşma, konferans, panel, sempozyum metinleri, bibliyografya yer almaktadır. Atatürk'ü anma toplantıları en geniş biçimde düzenlenmektedir. Devlet Ödülü niteliğindeki Atatürk Uluslararası Barış Ödülünün etkinliğinin artırılması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. İnternet ortamında da bilgilendirme faaliyetleri yaygınlaştırılarak devam etmektedir.

Üniversitelerin üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlar: eğitim-öğretim, araştırma, toplum hizmetidir. Bir toplumun ilerleyebilmesinin ve bağımsızlığını koruyabilmesinin en önemli şartlarından biri de o toplumun bilim dünyasında söz sahibi olabilmesidir. Ulusuna, hayattaki en gerçek yol gösterici olarak bilimi işaret eden Atatürk'e göre; kültürel alanda çağdaşlaşma zincirinin en önemli halkasını üniversiteler oluşturmaktadır.

Üniversitelerin ülke kalkınması ile çok yakın bir ilişkisi bulunduğu kabul edilmektedir. Hatta üniversitelerin varlığı, söz konusu ülke ya da bölge için "kalkınmışlık" ölçütü sayılmaktadır. Bu anlayıştan dolayı üniversiteler; Cumhuriyet Dönemi'nde üzerinde önemle durulan konuların başında gelmiştir ve örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim yoluyla toplumun sorunlarını çözümde yardımcı olan, bilgiyi bir kuşaktan ötekine aktaran, bilimsel araştırmalarda bulunan yükseköğretim kurumudur.

Üniversiter kurum olan ATAM'nin Atatürkçü düşüncüyü yeniden üretme ve toplum bilincine yaymayı amaçlayan rolü daha fazla araştırma yapılarak ortaya konması, bu konudaki yargıların daha gerçekçi olmasına yardım edecektir.

Atatürk Akademisi olmayı hedefleyen Yüksek Kurumla, bir bütünlük oluşturan Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının bilimsel araştırmalar yapan bir kuruluş olarak, Atatürkçü düşüncüyü yeniden üretme ve kolektif bilince aşılama konusunda amaçlar belirlediği ve bu yönde örgütsel yapısını ve işleyişini geliştirdiği, üniversitelerde kurulmuş olan ATAM'nin de Atatürkçü düşüncenin yaygınlaştırılmasında önemli roller üstlendiği gözlenmektedir.

Ancak yapılan araştırma sonrasında çoğu üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'ne ait kurumsal faaliyetlerin bir raporlama sistemine dönüştürülmemiş olmasına bağlı olarak arzu edilen verilere istenilen düzeyde ulaşılamamıştır. Bu konuda en düzenli çalışmaların Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından 2001 yılından itibaren yapılmaya başlandığı ve bu çalışmanın diğer üniversitelere örnek teşkil edebileceği değerlendirilmiştir. ATAM faaliyetlerinin özellikle araştırma örneklemini oluşturan Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinde sadece zorunlu olarak verilen derslerle sınırlı kalmış olması merkezin revizyon ihtiyacının olduğunu düşündürmüştür. Araştırmanın bu kısmında bazı üniversitelerin ATAM'nin kuruluşlarına, amaçlarına, akademik-idari örgütlenmelerine, işleyiş özelliklerine ve paydaşlarıyla ilişkilerine yer verilmiştir. Yapılan inceleme ve araştırmalar neticesinde üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin yapısal olarak doğrudan buldukları üniversitelerin rektörlüklerine bağlı oldukları görülmüştür.

Araştırma örneklemini oluşturan Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun öngördüğü esaslar çerçevesinde, Yükseköğretimin temel amaçlarından ve ayrılmaz parçalarından biri olarak, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi alanında; eğitim-öğretim; araştırma; yayın ve amaca uygun diğer faaliyetlerde bulunmak üzere, “Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi” adı altında kurulmuştur. Merkezin kuruluş amaçları ve işleyiş özellikleri şu şekilde özetlenmiştir:⁷⁰

a) Öğrencilerini, Atatürk İnkılâpları ve İlkelerine ve Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk olmanın onur ve mutluluğunu duyan; Türklüğün millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan; Devletine, millî örf ve âdetine, insan haklarına saygılı, millî birlik ve beraberlik anlayışı içinde, Türk Devletini ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak kabul eden ve bu yolda mücadele eden gençler olarak yetiştirmek;

b) Belirtilen bu ilke ve idealler uğruna toplumun her kesimindeki kişileri bilinçlendirmek ve aydınlatmak amacıyla eğitim faaliyetlerinde bulunmaktır.

Araştırma ve Uygulama Merkezi, yukarıda belirtilen amaçları doğrultusunda, başta yükseköğretim seviyesinde olmak üzere yurt çapında, Atatürk İlkeleri ve İnkılâplarının anlam, önem, hedeflerini, Türk İnkılâp Tarihi ile Atatürkçülüğün çağdaş dünya yaşamındaki olumlu etkilerini, yazı, söz, ses, resim, görüntü, grafik, oyun gibi her türlü araçla anlatmak ve yaymak için;

a) Araştırma ve aydınlatıcı nitelikte her türlü yayında bulunmak; kütüphane ve arşivler oluşturmak; resim belge ve eşyalardan oluşan sergiler açmak; konferans, seminer, açık oturum, kurslar, dersler ve diğer bilimsel toplantılar düzenlemek; Atatürk İlke ve İnkılâplarının anlam ve önemini anlatan yazı ve faaliyetler için ödüllü yarışmalar düzenlemek; tiyatro, oyun, folklor gösterileri ve müzikli faaliyetlerde bulunmak,

b) Başta Rektörlüğe bağlı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Okutmanlık bölümü olmak üzere, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Coğrafya, Hukuk ve Hukuk Tarihi, Türk Tarihi gibi konularda faaliyetlerde bulunan Üniversitenin diğer birimleriyle fikir, bilgi, yayın ve diğer gerekli araç alış verişinde bulunmak; Bu birimlere yardımcı olarak onların Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi alanındaki lisans ve lisansüstü düzeydeki her türlü faaliyetlerini eleman ve diğer imkânlarıyla desteklemek,

⁷⁰ <http://www.dicle.edu.tr/yeniweb/kanun/20.doc>, Erişim Tarihi: 07 Ağustos 2007.

c) Ortak amaçlar taşıyan veya amacı doğrultusunda çalışmaya hazır bulunan millî ve uluslararası resmi ve özel her türlü eğitim, öğretim, araştırma, yayın ve kültür kuruluşlarıyla iş birliği yapmak, onlarla dayanışma ve yardımlaşma içinde bulunmak; gibi faaliyetleri yürütür.

Araştırma ve Uygulama Merkezinin başlıca organları şunlardır.

- Başkan
- Genel Kurul
- Yönetim Kurulu

Başkan: Tarih, Hukuk, Coğrafya ile ilgili birimlerin öğretim üyeleri veya bu birimlerde görevli olmamakla birlikte, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi alanında çalışma, araştırma ve yayınları bulunan öğretim üyeleri arasından*, Üniversite Senatosunca üç yıl için seçilir. Süresi biten başkan yeniden seçilebilir. Başkan kendi görev süresiyle sınırlı olmak üzere, Yönetim Kurulu Üyeleri arasından kendi şartlarını taşıyan bir Öğretim Üyesini yardımcı seçebilir.

Merkezin en üst düzeydeki yöneticisi ve dışa karşı temsilcisi olan Başkan, Yönetim Kuruluna da başkanlık eder.

Genel Kurul: Araştırma ve Uygulama Merkezinin Genel Kurulu, Dicle Üniversitesi Senatosudur. Kurula Üniversite Rektörü Başkanlık eder.

Genel Kurulun Görev ve Yetkileri;

- a) Yönetim Kurulu Üyelerini ve Başkanı seçmek,
- b) Yılda en az bir kere toplanarak Merkezin yapmış olduğu faaliyetleri gözden geçirmek, bu çerçevede devam etmekte ve devam edecek olan faaliyetleri planlamakta yardımcı ve yönlendirici olmak,
- c) Diğer organların yetkili olmadığı tüm konularda karar vermek ve gerekirse diğer organları yetkili kılmaktır.

Yönetim Kurulu: Başkan dahil olmak üzere Genel Kurulca üç yıl için seçilecek beş üyeden oluşur. Üyeler, en az iki öğretim üyesi olmak üzere öğretim üyeleri veya yönetim personeli arasından seçilir.

- a) Merkezin her türlü faaliyetlerinde gerekli kararları almak icra organı olarak uygulamak,
- b) Planlanan faaliyetlerin yürütülmesinde Başkana gerekli yetkileri vermek ve yardımcı olmak,
- c) Başkanın sunduğu konuları görüşerek karar bağlamaktır.

Yapılan araştırma esnasında Çukurova Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin konuyla ilgili bilimsel yayınlarını paydaşları ile işbirliği yaparak http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/ataturk_aras..php adresinde toplandığı tüm iç ve dış kullanıcılar açısından önemli bir kaynak oluşturduğu görülmüştür. Merkezin amacı; Atatürkçü Düşünce, Atatürk İlke ve İnkılâpları temeline dayanan millî birlik ve bütünlüğü geliştirmeye, korumaya ve sürdürmeye yönelik, devletine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve bu anayasanın dayandığı Atatürk Millîyetçiliğine inanan, hür, demokratik, laik devlet ve hukuk düzenine, millî ülkü ve değerlere bağlı, vatan ve millet sevgisiyle dolu, devletine karşı görev ve sorumluluğunu bilen, Türk Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütün olduğuna inanan ve bundan gurur duyan nesiller yetiştirmek üzere;

- a) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi,
- b) Atatürk'ün 20. yüzyıl tarihi içindeki yeri ve önemi
- c) Türk Milletinin geçmişte insanlığa yaptığı hizmetler konularında eğitim-öğretimi destekleyici faaliyetlerde bulunmak olarak özetlenmiştir.⁷¹

Çukurova Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin yapmakla yükümlü olduğu faaliyetler;

- a) Yukarıda belirtilen konularda seminer, konferans ve benzeri bilimsel toplantılar yapmak.
- b) Atatürk ve Türk İnkılâp Tarihi ile ilgili bir kitaplık kurmak, kitap, dergi ve ses bandı, film gibi her türlü kaynak ile bir arşiv oluşturmak.
- c) Gerekli cihazları (Fotoğraf makinesi, slayt makinesi, projeksiyon, ses kayıt video kayıt film çekici ve gösterici v.b.) temin ederek araştırmacıların hizmetine sunmak.
- d) Kitap makale türünde yayınlarda bulunmak.
- e) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini okutan her düzeydeki öğretim elemanına yardımcı olmak, aralarında fikir alışverişi ve bilimsel dayanışma sağlamak.
- f) Millî ve mahalli günlerde yakın ve uzak çevrede toplantılar düzenleyerek konu ile ilgili aydınlatıcı bilgiler vermek.
- g) Her düzeyde öğrenciler arasında Atatürkçülük ve Türklük bilincini geliştirici yarışmalar düzenlemek ve derece alan öğrencileri ödüllendirmektir.

Çukurova Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin organları şunlardır;

- a) Müdür

⁷¹ <http://www.ataturk.cukurova.edu.tr>, Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

- b) Merkez Kurulu
- c) Merkez Yönetim Kurulu

Müdür: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü, öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından seçilerek üç yılda bir atanır. Süresi biten müdür yeniden seçilebilir. Müdür kendisine bir yardımcı seçebilir. Müdürün görevi sona erince yardımcının görevi de kendiliğinden sona erer. Müdür kurullara başkanlık eder, çalışmaların düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar. Müdür geçici olarak görevinden ayrıldığında, yardımcısı vekalet eder. Yardımcısı yoksa veya mazeretli ise müdür yönetim kurulu üyelerinden birine vekalet görevi verir. Göreve vekalet süresi altı ayı geçemez.

Merkez Kurulu:

a) Üniversiteye bağlı Fakülte ve Yüksekokulların her birinden üç yıl için Fakülte ve Yüksekokul kurullarınca seçilen ikişer öğretim üyesinden, varsa müdür yardımcısından ve Üniversitede Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini okutan öğretim üyesinden oluşur.

b) Merkez Kurulu, müdürün çağrısı üzerine yılda en az bir defa toplanır. Bir yıl önceki işler hakkında bilgi alır, yıllık çalışma planını görüşür ve 7. madde de belirtildiği şekilde Merkez Yönetim Kurulu üyelerini seçer.

Merkez Yönetim Kurulu: Merkez Müdürü, varsa Müdür Yardımcısı ve Merkez Kurulunca seçilecek üç üyeden oluşur. Merkez Yönetim Kurulu, Araştırma ve Uygulama Merkezinin karar organıdır. Müdür tarafından verilen işleri görüşür, karara bağlar ve diğer çalışmalarında müdüre yardımcı olur. Rektör kurulların tabii üyesidir. İsteddiği zaman kurullara başkanlık eder.

13 Aralık 1985 tarihli, 18957 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak kuruluşu ilan edilen Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezini diğerlerinden ayırt eden en belirgin özelliği faaliyetlerini kronolojik bir sıra ile kayıt altına alarak detayları ile yayınlamış olmasıdır. Bu konuyla ilgili bilgi detayına ATAM'ninkurumsal etkililiği alt başlığı altında yer verilmiştir. Kurumun amaçları, Türk Gençliğini; millî, insani, manevi ve kültürel değerlerinin şuurunda, Büyük Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin birer ferdi olarak, devletine karşı görev ve sorumluklarını bilen, Türk Devleti'nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olduğuna inanan ve bundan haklı gurur duyan, Atatürk İlkelerini anlayarak içtenlikle benimseyen, bu inançlardan aldığı güçle, memleketine daha yararlı olmaya çalışan, fikri hür, vicdanı hür kimseler olarak yetiştirmek üzere;⁷²

⁷² http://www.atam.selcuk.edu.tr/index_dosyalar/Page1428.htm, Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

- a) Türk İnkılâp Tarihi,
- b) Atatürk İlkeleri, bunların anlam ve hedefleri,
- c) Türk Milleti'nin geçmişte insanlığa yaptığı hizmetleri,
- d) Atatürk'ün 20.yüzyıl tarihi içindeki yeri konularında, eğitim ve öğretimi destekleyici faaliyetlerde bulunmak olarak özetlenmiştir.

Bu maksatla:

1. Atatürk ve Türk İnkılâp Tarihi ile ilgili bir ihtisas kitaplığı ve arşiv oluşturmak;
2. Yukarıda belirtilen konularda konferanslar, seminerler, her türlü ilmi toplantılar düzenlemek;
3. Kendi faaliyet alanı içindeki konularda sergiler açmak;
4. Her düzeydeki Öğrenciler arasında Türklük bilincini geliştirici sözle veya resimle anlatım (ifade) yarışmaları düzenlemek, bunları ödüllendirmek;
5. Kitap ve makale türünde yayınlarda bulunmak;
6. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini okutan her düzeydeki öğretim elemanlarına yardımcı olmak, aralarındaki fikir alışverişini ve ilmi dayanışmayı sağlamak;
7. Yakın ve uzak çevreye de, millî veya mahalli günlerde toplantılar düzenleyerek konu ile ilgili aydınlatıcı bilgileri aktarmak, bu yolda musikiden, temsillerden de yararlanmak olarak açıklanmıştır.

Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin, organları şunlardır:

- a) Başkan
- b) Genel Kurul
- c) Yönetim Kurulu

Başkan: Araştırma ve Uygulama Merkez Başkanı, Rektör veya Rektör tarafından üç yıl için atanan bir öğretim üyesidir. Süresi biten başkan yeniden seçilebilir. Başkan kendisine üç yıl için bir yardımcı seçebilir. Başkanın görevi sona erince, yardımcının görevi de kendiliğinden sona erer. Araştırma Uygulama Merkezi Başkanı yürütme amiridir. Başkan Yönetim Kurulu'na Başkanlık eder, çalışmaların düzenli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başkan, geçici olarak görevinden ayrıldığında yardımcısı ona vekâlet eder. Yardımcısı yoksa veya mazeretli ise, Yönelim Kurulu Üyelerinden birini vekil bırakır. Vekil bırakmadan ayrılması halinde, Yönetim Kurulu Üyelerinden, öğretim üyeliği

görevinde en kıdemli olanı Başkana vekâlet eder. Görevden ayrılma ve vekâlet altı ayı aşamaz.

Genel Kurul: Selçuk Üniversitesi'nde:

a) Üniversiteye bağlı, fakülte ve yüksekokulların her birinden, iki yıl için Fakülte ve Yüksekokul Kurullarınca seçilen iki üyeden ve varsa başkan yardımcısından.

b) Üniversitede Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini okutan öğretim üyelerinden meydana gelir. Başkan Yardımcısı kurulun tabi üyesidir.

c) Genel Kurul, Başkanının çağrısı üzerine , yılda en az bir defa toplanır. Bir yıl önceki işler hakkında bilgi alır, yıllık çalışma planını görüşür, gerektiğinde Yönetim Kurulu Üyelerini seçer.

Genel Kurul'a, Rektör veya Rektör Yardımcılarından biri, yoksa Rektör tarafından görevlendirilecek bir Öğretim üyesi başkanlık eder.

Yönetim Kurulu: Merkez Başkanı, varsa Başkan Yardımcısı ile Rektörün onayı alınmak: kaydiyle Başkan'ın teklif edeceği altı aday tarafından Genel Kurulca seçilecek üç üyeden müteşekkildir. Yönetim Kurulu, Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin karar organıdır. Başkan tarafından sunulan işleri görüşür, karara bağlar ve diğer çalışmalarında Başkan'a yardımcı olur.

Türkiye Cumhuriyetinin varlık sebebi, Tür ulusunun çağdaşlaşma ve ilerleme azminin kaynağı olan Atatürk Devrim ve İlkelerini çeşitli yönleriyle araştırmak, öğrencilere, öğretim elemanlarına ve toplumumuza bu araştırmaların sonuçlarını iletmek, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi eğitim faaliyetlerine yardımcı olmak, oryantasyon planının gerçekleşmesine katkıda bulunmak amacıyla 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7/d-2 maddesine göre, *Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bir "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi" kurulmuştur.* Merkez, amaçlarına ulaşmak için aşağıdaki çalışmaları yapmayı hedeflemiştir.⁷³

a) Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi ile ilgili araştırma ve çalışmaların yapılmasını sağlamak, konuyla ilgili yayınlar yapmak, iç ve dış yayınları derleyerek bir teknik dokümantasyon merkezi kurmak,

b) Öğretimde kullanılmak üzere uygulama alanlarında değiştirilen bilgi ve edinilen tecrübeleri toplamak ve ders aracı şekline sokmak,

c) Merkezin amaçlarını gerçekleştirmek için kurs, seminer, konferans, kongre ve benzeri bilimsel toplantılar düzenlemek,

⁷³ <http://www2.adu.edu.tr/topic.asp?path=24:0>, Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

d) Üniversite ile özel ve kamu kuruluşları arasında danışma, eğitim ve araştırma ilişkileri kurmak,

e) Yönetim Kurulunun kararlaştırdığı faaliyetlerde bulunmak.

Merkezin organları şunlardır:

a) Müdür

b) Yönetim Kurulu

Müdür: Adnan Menderes Üniversitesi öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından üç yıl için görevlendirilir. Müdür, Yönetim Kurulu üyeleri arasından birisini çalışmalarında yardımcı olmak üzere Müdür Yardımcısı olarak görevlendirir. Müdürün görevi her hangi bir nedenle sona erdiğinde, müdür yardımcısının görevi de sona erer. Süresi biten Müdür ve Müdür Yardımcısı yeniden görevlendirilebilir. Müdürün görevinden altı aydan fazla süre ile ayrılması durumunda görevi sona erer. Kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle yeni bir Müdür atanır. Müdür görevi başında bulunmadığı zaman yerine Müdür Yardımcısı vekalet eder.

Müdürün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Merkezi temsil etmek,

b) Yönetim Kurulu kararlarını uygulamak,

c) Merkezin idari ve mali işlerini yürütmek,

d) Merkezin faaliyetlerini denetlemek ve bu konuda Yönetim Kuruluna bilgi vermek,

e) Her yılın sonunda bir faaliyet raporu ve sonraki yıla ilişkin bir program hazırlayıp Merkez Yönetim Kurulunun görüşünü aldıktan sonra Rektörün onayına sunmak,

Yönetim Kurulu: Müdür, Müdür Yardımcısı ve Rektör tarafından üniversite öğretim üyeleri arasından seçilecek üç kişi ile birlikte beş kişiden oluşur. Yönetim Kurulu üyelerinin süreleri üç yıl olup, süresi biten üyeler yeniden seçilebilirler. Süresi dolmadan görevden ayrılan üyelerin yerine süreyi doldurmak üzere yenileri seçilir. Yönetim Kuruluna Müdür başkanlık eder. Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Merkezin faaliyetleri ve yönetimi hakkında idari ve mali konularda karar almak,

b) Faaliyet raporu ve programını inceleyip onaylamak,

c) Eğitim, araştırma, uygulama, kurs açma ve bunlara ilişkin mali konularda karar vermektir. Yönetim Kurulu yılda en az iki defa toplanır. Toplantı günü ve yeri toplantı tarihinden önce üyelere yazı ile bildirilir. Müdür gerekli gördüğü durumlarda Yönetim Kurulunu toplantıya çağırabilir.

Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi,
2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 7. maddesinin d (2) bendi uyarınca 15 Ekim 1987

tarihinde Senatonun 4 sayılı toplantısında 1987/48 sayılı kararla Gazi Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak kurulmuştur. Merkez olarak gençlerimize ve halkımıza Atatürk'ün azim ve kararlılığını kazandırmayı amaç edinmiş, Atatürkçü düşüncede umutsuzluğa ve karamsarlığa yer olmadığını, her zaman çalışmak, inançları doğrultusunda hiçbir şeyden yılmamak ve sonuca ulaşmak ilkesini benimsediğini açıklamıştır. Bütün bunların yanı sıra Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin amaçları şunlardır;⁷⁴

- a) Millî bütünlük ve bağımsızlıktan taviz vermeyecek
- b) Millî ve manevî değerlerimizi öğrenecek ve öğretecek
- c) Ülkeyi çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkarmayı hedefleyecek
- d) Ufkun ötesini görecek
- e) Türk milletinin geçmişte insanlığa yaptığı hizmetleri ortaya koyacak ilmi çalışmalar yapacak
- f) Her sahada Atatürk İlke ve İnkılâplarını kendisine rehber edinecek
- g) Ülkenin birlik ve bütünlüğünden çağdaş, demokratik ve laik niteliğinden taviz vermeyecek ve verdirtmeyecek gençler yetiştirmektir.

Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin amaçları aynı zamanda Yükseköğretim Kanununun amaçları ile de uyumaktadır. Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin üniversiteler bünyesinde yer alan diğer Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezlerinden farklı olarak kendi bünyesinde oluşturduğu yayınları mevcuttur. Bunlara ve araştırma, öğretim ve sürekli eğitim faaliyetlerine ATAM'nin kurumsal etkililiği kısmında yer verilmiştir.

⁷⁴ <http://www.ataum.gazi.edu.tr>, Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

1.3 Atatürk Araştırma Merkezlerinin Kurumsal Etkililiği: Araştırma-Öğretim-Sürekli Eğitim

Araştırma örneklemini oluşturan Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezine ait araştırma kayıtlarına rastlanılamamıştır. Konuyla ilgili araştırmaların daha çok Tarih Bölümü ve Eğitim Fakültesi tarafından yönetildiği görülmüştür. Faaliyet raporlarına <http://www.dicle.edu.tr/yeniweb/suryayin/faalrap/2006-07/birimler> adresinden ulaşılabilmektedir. Bu raporlar sadece 2004-2007 yılları hakkında genel fikir vermektedir. 2004-2005 eğitim öğretim döneminde öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik 73 konferans, 2 sinevizyon gösterisi ve bir adet resim sergisi, “Atatürk ve Demokrasi” konulu bir kompozisyon yarışması düzenlendiği belirtilmiştir. Bu dönemde Dicle Üniversitesi toplam konferans sayısının 23 olduğu görülmekte olup, düzenlenen konferansların konu, yer, konuşmacı ve tarihlerini içeren bilgilere ulaşılamamıştır. 2005-2006 eğitim öğretim döneminde öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik 65 konferans, 2 panel, 2 sinevizyon gösterisi ve bir adet resim sergisi, “Atatürk ve Demokrasi” konulu bir kompozisyon yarışması düzenlendiği belirtilmiştir. Bu dönemde Dicle Üniversitesi toplam konferans sayısının 16 olduğu görülmekte olup aynı şekilde düzenlenen konferansların konu, yer, konuşmacı ve tarihlerini içeren bilgilere ulaşılamamıştır. 2006-2007 eğitim öğretim döneminde öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik 65 konferans, 2 panel, 2 sinevizyon gösterisi ve bir adet resim sergisi, “Atatürk ve Demokrasi” konulu bir kompozisyon yarışması düzenlendiği belirtilmiştir. Bu dönemde Dicle Üniversitesi toplam konferans sayısının 18 olduğu görülmekte olup aynı şekilde düzenlenen konferansların konu, yer, konuşmacı ve tarihlerini içeren bilgilere ulaşılamamıştır. Her üç yılda da düzenlendiği belirtilen sürekli eğitim etkinliklerinin bütünüyle birbirinin aynı olması, üniversitenin toplam konferans sayıları ile uyumlu olmamaları ve üniversitenin toplam konferans isimleri arasında konuya yönelik herhangi bir konferansa rastlanılmaması Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin kurumsal faaliyetlerinin ciddi bir revizyona ve akademik desteğe ihtiyacı olduğunu düşündürmüştür.

Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin Araştırma Öğretim ve Sürekli Eğitim Faaliyetlerinde dikkati çeken en önemli özellikler; bu faaliyetlerin bir süreklilik arz etmesi, konuların sıkıcı ve sıradan tekrarlardan uzak kalınarak seçilmiş olması, kaymakamlık, bediye ve bazı özel kuruluşların katılımları ile ceza evleri ve fabrikalar gibi alışılmamış dışında kalan sosyal sahalarda da uygulanmış olması ve kayıt altına alınmış olmasıdır. Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi

Araştırma ve Uygulama Merkezinin araştırma öğretim ve sürekli eğitim faaliyetleri detayları ile şu şekildedir:⁷⁵

13 Kasım 2007 tarihinde “1919’dan Günümüze Birleştirici Unsur Atatürk” konulu konferans S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü Öğretim üyesi Okutman Tevfik BÜYÜKSARIKULAK tarafından KONYA E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda verilmiştir.

12 Kasım 2007 tarihinde “Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün Vefatının 69. Yıldönümü“ konulu panel S.Ü. Eğitim Fak. Öğrt. Üys. Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ, S.Ü. Eğitim Fak. Öğrt. Üys. Prof. Dr. Durmuş YILMAZ, S.Ü. Eğitim Fak. Öğrt. Üys. Doç. Dr. Osman AKANDERE, S.Ü. Türkiyat Arş. Enst. Öğrt. Üys. Yrd. Doç. Dr. Yaşar SEMİZ tarafından Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda verilmiştir.

30 Ekim 2007 tarihinde “ Cumhuriyetimizin 84. Yılı” konulu panel S.Ü Eğitim Fakültesi Tar. A.B.D. Başk. Prof. Dr. Ramazan TOSUN, S.Ü. Eğitim Fakültesi Tar. Böl. Öğrt. Üys. Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ, Sakarya Ü. Fen-Edb. Fak. Tar. Böl. Başk. Prof. Dr. Mehmet ALPARGO, Sakarya Ü. Fen-Edb. Fak. Tar. Böl. Öğrt. Üys. Doç. Dr. Haluk SELVİ tarafından Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda verilmiştir.

31 Ağustos 2007 tarihinde “ 30 Ağustos Zaferi’nin Önemi” konulu konferans Selçuk Üniversitesi Türkiyat Arş. Enst. Öğretim Üyesi Yaşar SEMİZ tarafından KONYA E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda verilmiştir.

24 Nisan 2007 tarihinde “ Ulusal Egemenlik ve 23 Nisan” konulu panel S.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrt. Üys. Doç. Dr. Osman AKANDERE, S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Yaşar SEMİZ, S.Ü. Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü Öğrt. Üys. Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜVEN, S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Öğretim üyeleri Okutman Yusuf KODAZ, Okutman Güngör TOPLU tarafından S.Ü. Eğitim Fakültesi Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda verilmiştir.

17.04.2007 tarihinde Hadim’de düzenlenen “Hadim merhumlarından Abdüleziz Paşa ve Hadim Şehitlerini anma töreni” etkinliklerinde konuşmacı olarak S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Öğretim üyesi Okutman Mustafa ZENGİNBAŞ katılmıştır.

11-12-13 Nisan 2007 tarihleri arasında Bölüm öğretim üyeleri ve Üniversite öğrencilerinin katılımıyla “Çanakkale araştırma ve inceleme gezisi” düzenlenmiştir.

28 Mart 2007 tarihinde “ Türkiye ve Ermeni Meselesi” konulu panel S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Yaşar SEMİZ, S.Ü. Atatürk İlkeleri ve

⁷⁵ www.atam.selcuk.edu.tr, a.g.e, Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

İnkılâp Tarihi Öğretim üyeleri Okutman Mustafa ZENGİNBAŞ, Okutman GÜNGÖR TOPLU ve Okutman Hatice YILDIRIM tarafından, Cihanbeyli M.Y.O'nda verilmiştir.

19.03.2007 tarihinde “Anılarda Çanakkale Savaşları” konulu konferans S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Öğretim üyesi Okutman GÜNGÖR TOPLU tarafından Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde verilmiştir.

17.11.2006 tarihinde “Asılsız Ermeni Soykırımı” konulu konferans S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Okutmanı Mustafa ZENGİNBAŞ tarafından, Çumra M.Y.O ve Çumra Kaymakamlığı işbirliğiyle Çumra Belediye Salonunda verilmiştir.

10.11.2006 tarihinde “Anılarla Atatürk” konulu konferans S.Ü. Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Arş. Uyg. Merkezi Uzmanı Nedim SARIGÜZEL tarafından Konya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde verilmiştir.

31.10.2006 tarihinde “Cumhuriyetimizin 83. Yılı” konulu panel S.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğrt. Böl. Öğrt. Üys. Doç. Dr. Osman AKANDERE, S.Ü. Fen-Edebiyat Fak. Tar. Böl. Öğrt. Üys. Yrd. Doç. Dr. Feridun ATA ve S.Ü. Atatürk İlk. ve İnk. Tar. Okutmanı Nurten ÇETİN tarafından Süleyman Demirel Kültür Merkezinde verilmiştir.

16.03.2006 tarihinde “Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı” konulu konferans S.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Halim SERARSLAN tarafından Adalet Bakanlığı E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde verilmiştir.

25 Mayıs 2005 tarihinde “Ermeni Tehciri ve Gerçekler” konulu konferans, S.Ü. Karapınar M.Y.O'nda düzenlenmiştir.

Tv Programları

4 Mayıs 2005 tarihinde Kontv'de

5 Mayıs 2005 tarihinde Suntv'de

17 Mayıs 2005 tarihinde Üntv'de

28 Eylül 2005 tarihinde Kontv'de Ermenilerle ilgili açık oturum Yrd. Doç. Dr. Feridun ATA tarafından yapılmıştır.

08-10 Nisan 2005 tarihleri arasında “Çanakkale Zaferi'nin 90. Yıldönümü” münasebetiyle bölüm öğretim üyeleri ve üniversite öğrencilerinin katılımıyla şehitlerimizi anmak amacıyla Çanakkale gezisi düzenlenmiştir.

30.10.2003 tarihinde “Cumhuriyetimizin 80. Yılı” konulu konferans, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

23.05.2003 tarihinde “Dünden Bugüne Ermeni Meselesi” konulu sempozyum, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

13.12.2002 tarihinde “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” konulu konferans düzenlenmiştir

11.11.2002 tarihinde “Atatürk’ü Anlamak” konulu panel düzenlenmiştir.

30.10.2002 tarihinde Cumhuriyetimizin 79. yılı münasebetiyle “Çağdaşlaşma Sürecinde Cumhuriyet” konulu konferans S.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Durmuş YILMAZ tarafından S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda verilmiştir.

12.11.2001 tarihinde “Görüş ve Düşünceleriyle Atatürk” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Halil Cin Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

09.11.2001 tarihinde “Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T. Arş. Uyg. Merk. ile Seydişehir Kaymakamlığı, S.Ü.Seydişehir M.Y.O ve Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı işbirliği ile Seydişehir Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü Konferans Salonunda gerçekleştirilmiştir.

26.10.2001 tarihinde “Atatürk ve Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Halil Cin Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

25.10.2001 tarihinde “Niçin Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü.A.İ.İ.T.Arş.Uyg.Merk. ile S.Ü. Beyşehir M.Y.O. İşbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

12.10.2001 tarihinde “Her Yönüyle Atatürkçülük” konulu panel, Merkez Kampüste düzenlenmiştir.

03.08.2001 tarihinde “Atatürk’ün Konya’ya Gelişi Yıldönümü” konulu konferans, tiyatro salonunda düzenlenmiştir.

21.05.2001 tarihinde “Atatürk ve Gençlik” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T Arş.Uyg.Merk. ile S.Ü. Güneysınır M.Y.O. işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

24.04.2001 tarihinde “Atatürk, Millî Hakimiyet ve Türkiye Büyük Millet Meclisi” konulu panel, S.Ü. Süleyman Demirel Kültür Merkezi Malazgirt Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

04.04.2001 tarihinde “Atatürk ve Türk Kültürü” konulu panel, S.Ü. Süleyman Demirel Kültür Merkezi Malazgirt Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

22.03.2001 tarihinde “86. Yılında Çanakkale Zaferi” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T. Arş.Uyg. Merk. ile S.Ü. Bozkır M.Y.O. ve Bozkır Kaymakamlığı işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

12.03.2001 tarihinde “İstiklâl Marşı’nın Kabulü’nün 80. Yıldönümü” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T.Arş.Uyg.Merk. ile S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi işbirliği S.Ü. Prof. Dr. Halil CİN Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

19.10.2000 tarihinde “Tarihten Günümüze Türk-Ermeni İlişkileri” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T. Arş. Uyg. Merk. ile S.Ü. Seydişehir M.Y.O. işbirliği, Eti Alüminyum A.Ş. Genel müdürlüğü Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

18.05.2000 tarihinde “Atatürkçü Düşünce ve Gençlik” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Halil CİN Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

12.05.2000 tarihinde “Misak-ı Millî Atatürk Türk Dün. konulu panel, Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

10.05.2000 tarihinde “Atatürk’ün Askeri Kişiliği” konulu konferans, S.Ü. Süleyman Demirel Kültür Merkezinde düzenlenmiştir.

28.03.2000 tarihinde “Çanakkale Zaferi” konulu konferans, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

21.01.2000 tarihinde “Misak-ı Millî ve Atatürk” konulu panel, S:Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

09.11.1999 tarihinde “Atatürk’ün Bazı Hususiyetleri” konulu konferans, Sarayönü Halk Kütüphanesi’nde düzenlenmiştir.

08.11.1999 tarihinde “Lider Devlet Adamı ve Atatürk” konulu konferans, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Refik TURAN tarafından S.Ü. Prof. Dr. Halil CİN Konferans Salonunda verilmiştir.

27.10.1999 tarihinde “76. Yılında Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü. Kazım Karabekir M.Y.O’nda düzenlenmiştir.

27.10.1999 tarihinde “Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

03.08.1999 tarihinde “Atatürk ve Konya” konulu konferans, S.Ü. A.İ.İ.T. Bölümü okutmanı Ahmet ATALAY tarafından verilmiştir.

12.05.1999 tarihinde “Atatürk ve Millî Mücadele’de Samsun” konulu panel, S.Ü.A.İ.İ.T. Arş. Uyg. Merk. ile S.Ü. Kâzım Karabekir M.Y.O. işbirliği ile düzenlenmiştir.

Üniversitemizde ortak ders olarak okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders kitabı hazırlanarak Üniversitemiz vakfı tarafından yayımlanmıştır.

ATA Dergisi’nin 8. sayısı Cumhuriyetimizin 75. Yıldönümü anısına çıkarılmıştır.

Aralık 1998 tarihinde Konya E Tipi Kapalı Cezaevinde yatmakta olan adli hükümlü ve tutukluların eğitilmesi ve topluma kazandırılması için S.Ü.A.İ.İ.Tarihi okutmanlarından, Okutman Dr. İsmail ÇIPAN tarafından konferans verilmiştir.

12.11.1998 tarihinde “Atatürk Gerçeği ve Atatürk İlkeleri” konulu konferans, Prof. Dr. A. Haluk ÇAY tarafından S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda verilmiştir.

06.11.1998 tarihinde “Atatürk’ten Günümüze Türk Dış Politikası” konulu sempozyum, S.Ü.A.İ.İ.T.Araş.Uyg.Merk ile Hacettepe Üniv.A.İ.İ.T.Enstitüsü işbirliğiyle düzenlenmiştir.

27.10.1998 tarihinde “Atatürk ve Cumhuriyet” konulu panel düzenlenmiştir.

26.10.1998 tarihinde “Cumhuriyetimizin 75. Yıldönümü” konulu konferans, S.Ü. A.İ.İ.T. Bölümü okutmanı Ahmet ATALAY tarafından Kulu M.Y.O’nda verilmiştir.

03.08.1998 tarihinde Atatürk’ün Konya’ya Gelişinin 78. Yıldönümü münasebetiyle “Atatürk ve Konya” konulu konferans, Merkezimiz Başkan yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Dursun GÖK tarafından verilmiştir.

Mayıs 1998 tarihinde Cumhuriyetimizin 75. Yılı ve 19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla S.Ü.Akören M.Y.O’da düzenlenen “19 Mayıs ve Millî Mücadele’de Gençliğe Geleceğe Yönelik Perspektifler” konulu konferans, S.Ü.A.İ.İ.Tarihî okutmanlarından, Okutman Mustafa KILIÇ ile Okutman Tevfik BÜYÜKSARIKULAK tarafından verilmiştir.

03.05.1998 tarihinde “Atatürk ve Türk Milliyetçiliği” konulu konferans, S.Ü. A.İ.İ.T. Araş. Uyg. Merk. ile Beyşehir Belediyesi ve Beyşehir M.Y.O. tarafından düzenlenmiştir.

13.05.1998 tarihinde “Atatürk’ün Kültür Politikaları” konulu panel, S.Ü. A.İ.İ.T. Araş. Uyg. Merk. ile Ankara Atatürk Kültür Merkezi işbirliği ile düzenlenmiştir.

22 Nisan 1998 tarihinde 23 Nisan Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı münasebetiyle, “Millî Mücadele’de Türk Çocukları” konulu konferans, Merkezimiz üyesi S.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ tarafından verilmiştir.

18 03.1998 tarihinde “Çanakkale Zaferi’nin 83. Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

Duvar Takvimi hazırlanmış ve Rektörlük tarafından bastırılan bu takvim Üniversitemiz Fakülte ve Yüksekokulları ile tüm öğretim üyelerine dağıtılmıştır.

10.11.1997 tarihinde Atatürk Haftası münasebetiyle “Atatürk’ün İlim, Kültür ve Medeniyet Anlayışı” konulu konferans düzenlenmiştir.

22.05.1997 tarihinde “Batı Trakya Türklüğünün Meseleleri ve Çıkış Yolları” konulu konferans, S.Ü. Halil CİN Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

02.04.1997 tarihinde “Atatürk ve Konya” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

18.03.1997 tarihinde “82. Yıldönümünde Çanakkale Zaferi” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Halil CİN Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

28.01.1997 tarihinde “Misak-ı Millî ve Türk Dış Politikası’nda Musul, Kerkük ve Erbil Meselesi” konulu sempozyum, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

11.11.1996 tarihinde “Devlet Adamı Atatürk” konulu konferans düzenlenmiştir.

31.10.1996 tarihinde “Atatürk ve Laiklik” konulu konferans, Konya Garnizon Komutanlığında düzenlenmiştir.

30.10.1996 tarihinde “Cumhuriyetimizin 73. Yıldönümü” konulu panel, S.Ü. Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

29.10.1996 tarihinde “Millî İrade ve Cumhuriyet” konulu panel, S.Ü. Taşkent M.Y.O’nda düzenlenmiştir.

25.10.1996 tarihinde “Atatürk ve Laiklik” konulu konferans, Konya Garnizon Komutanlığında düzenlenmiştir.

03.08.1996 tarihinde “Atatürk ve Konya” konulu konferans düzenlenmiştir.

20.07.1996 tarihinde “Kıbrıs Türkü’nün Millî Mücadele Tarihi” konulu Karikatür ve Fotoğraf Sergisi düzenlenmiştir.

22.04.1996 tarihinde “Çok Partili Hayata Geçişin 50. Yılı ve Demokrasimiz” konulu panel düzenlenmiştir.

04.04.1996 tarihinde “Atatürkçü Düşünce Sistemi” konulu panel düzenlenmiştir.

19.05.1995 tarihinde “Atatürk’ün Samsun’a Çıkışı’nın 76. Yıldönümü” konulu Panel düzenlenmiştir.

01.04.1995 tarihinde “Konya Şeref Günü” konulu konferans düzenlenmiştir.

18.03.1995 tarihinde “Çanakkale Savaşı’nın Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

12.03.1995 tarihinde “İstiklâl Marşı’nın Kabulünün 74. Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

19.05.1994 tarihinde “Atatürk’ün Samsun’a Çıkışı ve Millî Mücadele’nin 75.Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

21.04.1994 tarihinde “Millî Hakimiyet ve Demokrasi” konulu panel düzenlenmiştir.

01.04.1994 tarihinde “Konya Şeref Günü” konulu konferans düzenlenmiştir.

18.03.1994 tarihinde “Çanakkale Savaşı’nın Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

11.03.1994 tarihinde “İstiklâl Marşı’nın Kabulünün 73. Yıldönümü” konulu panel düzenlenmiştir.

03.03.1994 tarihinde “Türkiye’de Laik Eğitime Geçişin 70. Yılı” konulu panel düzenlenmiştir.

21.02.1994 tarihinde “Misak-ı Millî ve Türkiye Açısından Önemi” konulu panel düzenlenmiştir.

21.12.1993 tarihinde “Fotoğraflarla Kıbrıs Türkünün Millî Mücadele Tarihi ” konulu sergi düzenlenmiştir.

08.11.1993 tarihinde “VI. Millî Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

27.10.1993 tarihinde “70. Yılında Laiklik ve Demokrasi” konulu panel düzenlenmiştir.

27.05.1993 tarihinde “Tarihi Objektiften 27 Mayıs İhtilali ve Yüksek Adalet Divanı” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

26.04.1993 tarihinde “Gelişen ve Değişen Dünya Şartlarında Türkiye” konulu konferans düzenlenmiştir.

01.04.1993 tarihinde “2000’li Yıllara Hazırlanan Türkiye’de Atatürk İlke ve İnkıpları” konulu panel düzenlenmiştir.

22.02.1993 tarihinde “Atatürkçü Düşünce Işığında Millî Birlik ve Beraberlik” konulu konferans düzenlenmiştir.

27.05.1992 tarihinde “Türk Demokrasi ve Kalkınma Tarihinde 14 Mayıs 1950 ve 27 Mayıs 1960 Dönemleri” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

02.04.1992 tarihinde “Konya Şeref Günü” konulu konferans düzenlenmiştir.

01.04.1992 tarihinde “Konya Şeref Günü” konulu konferans düzenlenmiştir.

01.04.1992 tarihinde “V. Millî Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

26.03.1992 tarihinde “Atatürkçü Düşünce Işığında Millî Birlik ve Beraberlik” konulu konferans düzenlenmiştir.

19.03.1992 tarihinde “Değişen Dünya’da Bölgemiz ve Türkiye” konulu konferans düzenlenmiştir.

27.02.1992 tarihinde “Değişen Dünya’da Bölgemiz ve Türkiye” konulu konferans düzenlenmiştir.

1992 tarihinde “Millî Mücadele’de Kâzım Karabekir Paşa” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

10.11.1991 tarihinde “10 Kasım Atatürk’ü Anma Programı” konulu panel düzenlenmiştir.

24.10.1991 tarihinde “Cumhuriyet ve Demokrasi” konulu panel düzenlenmiştir.

23.05.1991 tarihinde “Millî Mücadele’de Konya ve Millî Egemenlik” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

02.04.1991 tarihinde “Konya Şeref Günü” konulu konferans düzenlenmiştir.

01.04.1991 tarihinde “II. Milletlerarası Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

18.03.1991 tarihinde “Çanakkale Zaferi” konulu panel düzenlenmiştir.

04.03.1991 tarihinde “Körfez Savaşı Sonrası Ortadoğu ve Türkiye” konulu panel düzenlenmiştir.

25.01.1991 tarihinde “Millî Mücadele ve Kâzım Karabekir Paşa” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

09.11.1990 tarihinde “Atatürk” konulu panel düzenlenmiştir.

26.10.1990 tarihinde “Cumhuriyet ve Bilimsel Gelişmeler” konulu panel düzenlenmiştir.

01.05.1990 tarihinde “Atatürk’ün Konya’ya II. Gelişlerinin 68. ve Selçuk Üniversitesi’nin Kuruluşunun 15. Yıldönümü” kutlamaları.

26.01.1990 tarihinde “Millî Mücadele ve Kâzım Karabekir Paşa” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

23.11.1989 tarihinde “IV. Millî Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

10.11.1989 tarihinde “Atatürksüz Geçen Yarım Asır ve Türkiye” konulu panel düzenlenmiştir.

27.10.1989 tarihinde “Cumhuriyet” konulu panel düzenlenmiştir.

18.05.1989 tarihinde “Vatan ve İstiklâl” konulu panel düzenlenmiştir.

03.04.1989 tarihinde “Atatürk ve Zamanı” konulu seminer düzenlenmiştir.

26.01.1989 tarihinde “Millî Mücadele ve Kâzım Karabekir Paşa” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

19.12.1988 tarihinde “Atatürk ve Dönemi” konulu konferans düzenlenmiştir.

10.11.1988 tarihinde “III. Millî Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

23.05.1988 tarihinde “Atatürk ve Eğitim” konulu panel düzenlenmiştir.

22.04.1988 tarihinde “Millî Hakimiyet” konulu panel düzenlenmiştir.

26.10.1987 tarihinde “I. Milletlerarası Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

22.04.1987 tarihinde “Millî Hakimiyet Anlayışı” konulu panel düzenlenmiştir.

02.04.1987 tarihinde “Tarihi Saptırarak Yaratılan Sözde Ermeni Sorunu” konulu sempozyum düzenlenmiştir.

06.11.1986 tarihinde “II. Millî Gençlik Kongresi” düzenlenmiştir.

Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM arasında kurumsal faaliyetleri ile öne geçen Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin ayırt edici özelliği kayıt altına alınmış ve düzenli olarak yayınlanan sürekli eğitim faaliyetlerinin yanında kendisine ait yayınlarının da bulunmasıdır. Bu yayınlar:⁷⁶

- Erzurum-Sivas Kongreleri Sempozyumu
- Türk-Ermeni İlişkilerinin Gelişimi ve 1915 Olayları Uluslararası Sempozyumu Bildirileri
- Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Temel Dinamikleri Açısından 3 Mart 1924 Yasaları ve Günümüze Yansımaları
- Ermeni Sorununun Psikolojik Sosyolojik Hukuksal Boyutu Toplumlara Yansıması ve Alınabilecek Önlemler
- Cumhuriyet'in 80.Yılı Sempozyum Bildirileri (23-25 Ekim 2003) dir.

Yapılan inceleme neticesinde kurumun 2001 yılından bu yana kurumsal etkililiğinin somut göstergelerinden biri olan yıllık faaliyet raporunu düzenli olarak yayınladığı bu yönüyle üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren ve Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin uygulanması ile sınırlı kalan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezlerine örnek teşkil edebileceği değerlendirilmiştir. Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin 2007-2008 Yılına Ait Faaliyet Raporu;

05-06 Mart 2007 Tarihlerinde Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonunda “Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Dinamikleri Açısından 3 Mart 1924 Yasaları ve Günümüze Yansımaları” uluslararası sempozyumu düzenlemiştir. Öğrenci, halk ve basından büyük ilgiyle izlenen sempozyuma 25 bilim adamı katılmıştır. Açılış konuşmasını Meclis Başkan Vekili Sadık Yakut, MGK Genel Sekreteri Yiğit Alpogan, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu, Vakıflar Genel Müdürü Yusuf Beyazıt, Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kadri Yamaç ve Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın yapmıştır.

08 Mart 2007 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset kulübü Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle bir panel düzenlenmiştir. Panele Prof. Dr. Hale Şıvgın “AB ve BM’de Kadın Hakları Konusunda Yapılan Çalışmalar ve Türkiye’de Durum” konulu bir bildiri sunmuştur.

Nisan 2007’de Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi olarak Gazi Üniversitesi öğrencilerine yönelik ödüllü makale yarışması açılmıştır. Makalenin konusu

⁷⁶www.ataum.gazi.edu.tr, a.g.e., Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008.

“Ermeni Sorununun Psikolojik, Sosyolojik, Hukuksal Boyutu, Toplumlara Yansımaları ve Alınabilecek Önlemler”dir. Ödül miktarı 1. 1500Ytl, 2. 1000 Ytl, 3. 750 Ytl ve 3 kişiye 250 Ytl’lik mansiyon ödülü verilmiştir. Yarışma Jürisi şu bilim adamlarından oluşmuştur:

- Prof. Dr. Hale Şıvgın
- Prof. Dr. M. Akif Tural
- Prof. Dr. İlhami Durmuş
- Prof. Dr. Ahmet Güneş
- Doç. Dr. Vahdet Keleşyılmaz
- Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyfettin Erol
- Yrd. Doç. Dr. Şenol Kantarcı

31 Ekim’de Mimar Kemaleddin Salonunda yapılacak olan törenle ödüller sahiplerine verilmiş ve dereceye giren makaleler çeşitli dergilerde yayınlanmıştır.

11-14 Nisan 2007 tarihinde Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Merkezi tarafından Bulgaristan’ın Tırnova kentinde düzenlenen uluslararası sempozyuma iştirak edilmiştir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı münasebetiyle 26 Nisan 2007’de K.K.T.C.’de Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu ve Doğu Akdeniz Üniversitesi tarafından Uluslararası Atatürk Paneli düzenlenmiştir. Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın “Atatürk’ün Evrenselliği” konusunda bir tebliğ ile panele katkı sağlamıştır.

10-15 Eylül 2007 tarihleri arasında Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından Ankara’da uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi düzenlenmiştir. 38. incisi ülkemizde düzenlenen kongrede açılış programının arkasından özel bir Atatürk Paneli yapılmıştır. Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın bu panelde “Atatürk’ün Barışçı Dış Politikası” konulu bir konuşma yapmıştır.

01 Ekim 2007 tarihinde yeni kurulan Giresun Üniversitesi’nin açılış programı münasebetiyle düzenlenen Atatürk konulu panele Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın katılmış ve “Atatürk’ün Dış Politikasının Bölge ve Dünya Barışına Katkıları” konulu bir konuşma yapmıştır.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi bünyesinde oluşturulan özel ihtisas kütüphanesindeki kitap sayısı 820’yi bulmuştur.

31 Ekim 2007 tarihinde merkez tarafından “Ermeni Sorununun Psikolojik, Sosyolojik, Hukuksal Boyutu ve Toplumlara Yansıması ve Alınacak Önlemler” konulu makale yarışmasının ödül töreni yapılmıştır. Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonunda gerçekleştirilen törene T.B.M.M. Başkan Vekili Meral Akşener, CHP Başkan Vekili Onur Öymen , Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kadri Yamaç, Türk-İş Temsilcileri, Büyükelçi

Hayati Güven katılmışlardır. Birer açılış konuşması yapmışlardır. Törene çok sayıda öğrenci katılmış ve dereceye giren öğrencilere ödülleri verilmiştir. Ayrıca yarışmaya katılan tüm öğrencilere çeşitli armağanlar ve teşekkür belgesi verilmiştir. Konuyla ilgili fotoğraf sergisi açılmış ve sergi 3 gün boyunca açık kalmıştır.

Ödüllü makale yarışmasına katılan tüm makaleler merkez tarafından derlenerek kitap haline getirilmiştir. “Ermeni Sorununun Psikolojik, Sosyolojik, Hukuksal Boyutu ve Toplumlara Yansıması ve Alınacak Önlemler Ödüllü Makale Yarışması” adıyla 2008 Ocak ayında yayınlanmıştır.

Merkez tarafından “Gazi Akademik Bakış” adlı ulusal hakemli yılda 2 defa yayınlanmak üzere bir dergi çıkarılmaya başlanmıştır. Dergi özellikle Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Tarih, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, iktisat vb. beşeri ve sosyal bilimlerde farklı disiplinlerden ortak bir akademik platform oluşturmayı amaçlamaktadır. Atatürk ve Atatürkçülük, Türkiye’nin ve Bölge Ülkelerinin Tarihi kültürü, etnik yapısı ve stratejilerini vb inceleyen araştırmalar ve bu konulardaki bilimsel makaleler dergide yer almaktadır.

6-8 Kasım 2007 tarihinde Gazi Üniversitesi Türkiyat araştırmaları merkezi tarafından Kosova’nın Priştina kentinde “Balkanlar ve Türkler” konulu 1. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Kongresi yapılmıştır. Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın bu kongreye katılmış “Arnavutlarda Millî Bilincin gelişme Sürecinde Yaşanan Siyasi Olaylar” konulu bir takdimde bulunmuştur.

10 Kasım 2007 tarihinde Atatürk’ü Anma programı düzenlenmiştir. Mimar Kemaleddin Salonunda gerçekleştirilen programda Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Zehra Odyakmaz ve Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın konuşmacı olarak katılmışlardır. Prof. Dr. Hale Şıvgın “Atatürk İnkılâplarının Evrensel Yönü” konulu bir takdimde bulunmuştur.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve TİKA işbirliği ile 22-23 Kasım 2007 tarihinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 100. Yıl Konferans Salonunda uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir. Sempozyumun konusu “Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye ve Balkan Ülkeleri Arasındaki Ekonomik, Siyasi ve Hukuki İlişkiler” dir. Bu sempozyuma Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın “Balkan Ülkelerinin Osmanlı devletinden Ayrılışı” konulu tebliğ sunmuştur.

Merkez tarafından 12-16 Kasım 2007 tarihlerinde Ankara Başkent Öğretmen Evinde uluslararası 6. Atatürk Kongresi düzenlenmiştir. Merkez Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın bu kongrenin düzenleme kurulunda yer almış olup aynı zamanda “Atatürk İnkılâplarının Millî Yönü” konulu tebliğ sunmuştur.

30 Kasım 2007 tarihinde Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü tarafından “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları, Tespitler ve Öneriler” konulu bir toplantı düzenlenmiştir. Ankara Üniversitesi 100. Yıl Konferans Salonunda yapılan toplantıya üniversitelerin İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürleri ve Atatürk Araştırma Merkezi Müdürleri davet edilmiş olup enstitü ve merkezlerin çalışmaları ve sorunları ile ilgili bilgi alışverişinde bulunulmuştur. ATAUM Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın toplantıya konuşmacı olarak katılmıştır.

12 Aralık 2007 tarihinde Emekli Subaylar Derneği TESUD bünyesinde oluşturulan Stratejik Araştırmalar Merkezi TESSAM tarafından Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonunda “ABD İnan Gerginliği ve Türkiye’ye Etkileri” konulu bir sempozyum gerçekleştirilmiştir. ATAUM Müdürü Prof. Dr. Hale Şıvgın bu sempozyumun kapanış ve değerlendirme toplantısına katılmış ve oturum başkanlığı yapmıştır.

27 Aralık 2007 tarihinde Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonunda ATAUM tarafından “Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi” konulu bir program düzenlenmiştir. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüyle ortaklaşa gerçekleştirilen bu programda Yrd. Doç. Dr. Armağan Elçi Ankara türkülerinden oluşan bir konser sunmuştur.

Üniversiteler bünyesinde yer almamakla beraber hem güçlü bir paydaş kurum olması hem de kurumsal faaliyetleri itibarıyla tüm ATAM arasında lider olabilecek bir pozisyona sahip olması itibarıyla ATAM Başkanlığının da kurumsal faaliyetlerine değinilme ihtiyacı hissedilmiştir.

Anayasanın 134.maddesi hükmü doğrultusunda kurulan ulusal ölçekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı bilimsel araştırma kurumudur. Merkez, Atatürkçü düşünce, Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Cumhuriyetin kuruluş ve gelişme sürecine ilişkin yaptığı araştırmalarla elde ettiği bilimsel veriler doğrultusunda ulusal politikaların oluşumuna katkı sağlamaya çalışmaktadır. Merkez amacını aşağıdaki başlıklar altında sürdürmektedir.⁷⁷

Bunlar;

Bilimsel Faaliyetler

- Araştırmalar Yapmak veya yaptırmak,
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının istekleri doğrultusunda yapılan araştırmalara, Projelere destek vermek (ortaklık),
- Eğitici programlar hazırlamak veya hazırlamak,
- Kongre, sempozyum, seminer, panel, konferans vb. toplantılar düzenlemek,
- Sorunlara çözüm önerileri üretmek, görüş bildirmek,

⁷⁷ www.atam.gov.tr/ a.g.e., Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2007.

Yayın Faaliyetleri

- Atatürkçü düşünce, Atatürk İlke ve İnkılâpları ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş ve gelişme sürecine ilişkin konularda kitap yayınlamak, süreli yayın yapmak,
- Tanıtım ve Yayın Dağıtım.

Kitaplık ve Arşiv Faaliyetleri

- Güncel yayınların derlenmesi Atatürkçü düşünce konusunda uzmanlaşmış Merkez Kütüphanesinin oluşturulmasına yönelik kütüphanecilik faaliyetleri yürütmek,
- Türkiye Cumhuriyetinin yakın dönemine ilişkin belgeleri toplayarak arşiv faaliyetleri yürütmek,

Devlet yetkilileri, üniversiteler ve halktan gelen bilgi isteklerine cevap vermek, ödül vermektir. Merkezin bu türlerde yaptığı çalışmaların esasını bilimsel bilgi üretimi oluşturmaktadır.

Hizmet Çıktıları

- Bilimsel araştırma raporları
- Toplantı ve öneri raporları
- Eğitici ve bilgilendirici programlar
- Görsel, basılı ve sesli yayınlar

Kurulduğu günden bu yana pek çok bilimsel eser ve derginin yayını elektronik ortama aktarılmasını gerçekleştiren Merkez, bu yayınları maliyeti üzerinden satmakta ve okullar kütüphaneler ağırlıklı olmak üzere yurtiçi ve yurtdışı kurum ve kuruluşlara ücretsiz göndermektedir.

Bilimsel Konferanslar ve Toplantılar (1984-2006)

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının, amaçları doğrultusunda yapmış olduğu faaliyetlerinin yıllara göre dağılım tablosu aşağıdaki şekildedir.

Tablo 3 ATAM Başkanlığı Bilimsel Faaliyet ve Toplantıları (1984-2006) (www.atam.gov.tr/

a.g.e.)

YILLAR	ANKARA İÇİ KONFERANSLAR	ANKARA DIŞI KONFERANSLAR	10 KASIM HAFTASI KONFERANSLARI	YURTDIŞI SEMPOZYUM VE KONGRELER	TOPLAM
1984	1	1	-	-	2
1985	14	-	-		14
1986	10	3	3		16
1987	13	2	2	1	18
1988	10	12	-		22
1989	10	19	1		30
1990	8	19	2		29
1991	8	8	11	1	28
1992	5	2	8		15
1993	14	2	6		22
1994	12	21	12		45
1995	10	43	9	1	63
1996	12	18	15		45

YILLAR	KONFERANS			PANEL		SEMPOZYUM		KONGRE		TOPLAM
	ANK. İÇİ	ANK. DIŞI	Y.DIŞI	Y.İÇİ	Y.DIŞI	Y. DIŞI	Y.İÇİ	Y.İÇİ	Y. DIŞI	
1997	10	37	1	-	-	-	-	-	-	48
1998	21	67	-	-	5	4				98
1999	45	144			2		2		1	202
2000	60	126		16			2			213
2001	40	50	3	6	3					93
2002	9	12		3				1		25
2003	6	29		1	1			1		38
2004	1	2	4	4	2		1			14
2005	9	6	-	9	-	1	4	-	-	29
2006	7	9	2	6	-		4			28

Uluslararası Sempozyumlar

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, yasa gereği her dört yılda bir olmak üzere Uluslararası Atatürk Kongresi düzenlemektedir. Merkez kurulduğu tarihten bugüne kadar beş tane Uluslararası Atatürk Kongresi gerçekleştirmiştir. Yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerde Merkezin çalışma sahasına giren konularda görev yapan akademisyenlerin bir araya getirildiği, bilimsel ve fikri birikimlerin ortaya konduğu kongrelerde, Atatürk, Atatürkçü düşünce ve Cumhuriyetin kuruluş ve gelişme süreci vb. konularda bildiriler sunulmaktadır. Düzenlenen kongrelerde sunulmuş olan bildiriler her kongre öncesi yaklaşık bir yıllık bir hazırlık çalışması sonucunda ortalama 400 civarında bildiri arasından büyük bir titizlikle seçilmektedir. Konuların objektif tarih bilinci içinde bilimsel açıdan incelenmesi koşuluna özel önem verilmektedir. Kongreler sonrası sunulan bildiriler kitap halinde yayınlanarak, Türk ve dünya literatürüne kazandırılmaktadır.

Tablo 4 ATAM Başkanlığı Uluslararası Sempozyumları(1987-2006)(www.atam.gov.tr/ a.g.e.)

Düzenlenen Kongreler	Katılımcı Sayısı	Düzenlendiği Tarih	Yer
Birinci Uluslararası Atatürk Kongresi	97	21-23 Eylül 1987	Ankara
İkinci Uluslararası Atatürk Kongresi	108	9-11 Eylül 1991	Ankara
Üçüncü Uluslararası Atatürk Kongresi	90	3-6 Ekim 1995	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti/Gazi Magusa
Dördüncü Uluslararası Atatürk Kongresi	138	25-29 Ekim 1999	Kazakistan/Türkistan Şehri
Beşinci Uluslararası Atatürk Kongresi	168	8-12 Aralık 2003	Ankara
Atatürk'ün Doğumunun 125. Yılı Uluslararası Atatürk Kongresi	77	14-18 Mayıs 2006	Ankara

Yayınlar:

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı kurulduğundan bugüne kadar geçen zamanda çalışma alanına ilişkin yayınlarıyla da dikkat çeken bir kurum olmuştur. Merkezin kurulduğu ilk yıllarda öncelikle Atatürk'ün kendi eserlerinden, Nutuk'u, Söylev ve Demeçleri, Tamim Telgraf ve Beyannameleri ile birlikte Atatürkçü Düşünce Kavramının içeriğine yönelik telif eserler yayınlanmıştır. Bu yayınlardan sonra Merkez çalışma alanına giren konularda

araştırma ve inceleme yapan kişilerin kitaplarının ve makalelerinin ilk basımı olmak şartıyla yayımlamaya devam etmiş ve etmektedir. Kitap yayını olarak 2006 yılı sonu itibariyle, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığında 302 yayın gerçekleştirilmiştir.

Yayınlar, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı hizmet binasındaki kitap satış bürosundan ve e-mağaza üzerinden maliyetine pazarlanmakta, ayrıca fuarlar ve üniversitelerde yayın satış standları açılarak okuyucuya, dilekçe ile talepte bulunan kişi ve kurumlara da ücretsiz olarak ulaştırılmaktadır. Ayrıca, yurt içindeki ve yurt dışındaki belli başlı kütüphanelere de ücretsiz olarak gönderilmektedir.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı yayınları şu diziler altında yayınlanmaktadır:

- İnceleme ve Araştırma Dizisi
- Yabancı Dilde Yayınlar
- Sempozyum ve Kongreler
- Paneller ve Konferanslar
- Atatürk ve Atatürkçülük Halk Serisi
- Sesli ve Görüntülü Yayınlar (CD-ROM ve CD'ler)
- Süreli Yayınlar (Dergi)

Görüldüğü gibi Başkanlığın yayıncılığı kapsamında kitaplar dışındaki yayın kalemleri de önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin Atatürk'ün temel eserleri ile Başkanlığın süreli yayını olan Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi tam metin olarak pdf formatında Başkanlığın web sayfasında yayınlanmaktadır. Özellikle sesli ve görüntülü yayınlarla da Başkanlık, kuruluş amaçları doğrultusunda ülkemizde Atatürkçü düşünce konusundaki duyarlılığı artırmaya çalışmaktadır.

Nutuk CD'sinde Millî Mücadele, Erzurum ve Sivas Kongreleri, TBMM.'nin açılışı, Cumhuriyetin İlânı, İlk İnkılâpların yapıları, filmler, fotoğraflar, haritalar, animasyonlar ve müziklerle anlatılmaktadır.

“20. Yüzyılda İnsanlık Dramı” CD'sinde, Ermeni Meselesini Türkçe, İngilizce ve Almanca olarak, fotoğraf ve filmlerle anlatılmaktadır.

“Atatürk” CD'sinde; II. Meşrutiyet'ten Atatürk döneminin sonlarına kadar Türkiye'de ve dünyada yaşanan köklü değişiklikler; 400'ü aşkın başlık altında derlenmiş; kişiler, olaylar, kurumlar ve kavramlarla bir dönemin eksiksiz tarihi; ilkokul öğrencilerinin Atatürk'ü ve Atatürk Türkiye'sini tanımalarına yardımcı olacak özet bilgiler; 1876'dan 1940'a kadar uzanan zengin kronoloji; En değerli arşivlerden derlenen 30 dakikalık film; 500 fotoğraf; Atatürk'ün sevdiği şarkıları bulunmaktadır.

“Anadolu’dan doğan Güneş” adlı CD’de Atatürk’ün doğumundan Millî Mücadele’nin sonuna kadar olan süreç içerisinde yer alan tarihi olaylar belgesel olarak yer almaktadır.

Sürelî Yayınlar

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, “ *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* “ adıyla yılda 4 ayda bir 3 sayı olacak şekilde dergi çıkarmaktadır. Dergiler kitaplardan farklı olarak abonelik sistemiyle de okuyucuya gönderilmektedir. Bunun yanında, yayın değişim yoluyla da yurt içindeki belli başlı kurumlara ve kütüphanelere ücretsiz olarak gönderilmektedir.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından yayımlanan Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Atatürk ve Atatürkçü düşünce ve Türkiye Cumhuriyeti’nin temel değerlerini tarihi ve güncel gerçekler çerçevesinde araştıran, inceleyen ve ileriye yönelik yeni stratejiler geliştiren bir bilimsel dergidir.

Yayın hayatına Kasım 1984 yılında başlayan Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Mart, Temmuz ve Kasım aylarında (yılda 3 defa), ilke olarak Türkiye Türkçesi ile yayınlanmaktadır. Ayrıca üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça yazılara da yer verilmektedir. Her yayın yılı sonunda derginin yıllık dizini çıkarılarak yayınlanmaktadır.

Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi;

K.G. Saur Verlag München – Turkish Biographical Archive (TBA)

ABC-Clio Library

Ulrich’s International Periodicals Directory

isimli uluslararası referans kataloglarında yer alan hakemli bir dergidir.

Kitaplık ve Arşiv Faaliyetleri

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, kuruluş amacı ve görevleri itibariyle bilimsel araştırma ve yayın yapma üzerine odaklanmış bir araştırma kurumudur. Bu özelliğiyle kurumun faaliyet ve amaçlarını destekleyen bir kütüphaneye ihtiyacı kaçınılmazdır. Bu ihtiyacın farkında olan kurum, 1984 yılında 2876 sayılı yasanın 19. madde (c) ve (d) fıkraları gereğince konusu Atatürk, Millî Mücadele ve Cumhuriyet Tarihi olan “Atatürk İhtisas Kitaplığı”nı ve “Atatürk Arşivi”ni kurmuştur.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi, kuruluşundan günümüze kadar 5003 adet bağış, 3408 adet satın alınan, 16 adet aboneliği devam eden süreli yayın ve 47 adet aboneliği kesilen olmak üzere toplam 8474 adet materyalle hizmetini sürdürmektedir. 2006 yılı sonuna kadar 2.500 araştırmacı Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesine başvurarak yararlanmıştır.

Ayrıca Atatürk Arşivi'ne belgeleri içeren 216 adet dosya, 1237 fotoğraf, 1019 fotoğraf negatifi, 2196 fotoğraflı albüm, 1523 kartpostal, 2322 matbu resim, 308 gazete, 21 kitap, 27 dergi, 99 tablo, 107 teyp kasedi ve 41 videokasedi, 1 film, 100 slayt, 9 CD-ROM, 3 compact disk, 56 kutu mikrofilm kazandırılmıştır. Mevcut mikrofilmlerin araştırmacılar tarafından incelemesine yardımcı olmak için 2006 yılı sonunda Atatürk Arşivine bir mikrofilm makinası satın alınmıştır.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi Koleksiyonu

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi'nde; Atatürk'ün Hayatı, Çalışmaları, Millî Mücadele Dönemi, Cumhuriyet'in Kuruluşu, Cumhuriyet Dönemi olayları, Atatürk İlke ve İnkılâpları ile ilgili yayınlar bulunmaktadır. Kütüphane koleksiyonunda bugün çoğu Türkçe olmak üzere yaklaşık 9000 adet kitap ve 2.000 adet ciltli dergi mevcuttur. Merkezimiz kütüphanesinde ayrıca tezler ve görsel-işitsel materyaller de (ses bandı, CD, DVD vb.) yer almaktadır. Koleksiyonda yer alan kitap ve kurum yayınları açık raf sistemi ile kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır.

Koleksiyonun büyük bir çoğunluğu Türkçe olmakla birlikte, yayın dili açısından büyük bir çeşitlilik göstermektedir. Türkçe yayınların yanı sıra Rusça, Kazakça, Bulgarca, Macarca, Gürcüce, Yunanca, Osmanlıca, Arapça, İngilizce, Fransızca ve Almanca yayınlar da bulunmaktadır. Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk adlı eserinin, orijinal (Osmanlıca) ve bugünkü dille yayınlanmış nüshalarının yanı sıra çeşitli dillere çevrilmiş (İngilizce, Almanca, Fransızca, Kırgızca, Kazakça, Rusça, Farsça) nüshaları da koleksiyon içerisinde yer almaktadır.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Yayınları kütüphane içinde ayrı bir bölümde kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Bu şekilde kullanıcıların kurum yayınlarını bir arada görmesi sağlanmıştır. Yine bu yayınlarda Dewey Onlu Sınıflama Sistemine göre düzenlenmiştir. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi de yine bu raflarda bir arada kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Kütüphane koleksiyonunun zenginleştirilmesi geçmişte olduğu gibi günümüzde de Merkezin öncelikli hedeflerinden biridir.

Katalog Tarama

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi, MILAS 3.0 otomasyon sistemini satın alarak koleksiyonunu 2005 yılından itibaren elektronik ortama aktarmaya başlamıştır. 2006 yılı sonunda yeni arayüz olan MİLAS 4.0 yüklenmiştir. Geriye dönük kayıtların sisteme giriş işlemi tamamlanmak üzere olduğundan 9 Şubat 2007 tarihinde kütüphane kataloğu İnternet üzerinden taranabilir hale gelmiştir. Teknolojinin ilerlemesi ve elektronik erişim olanaklarının artması araştırmacıların uzaktan erişim kolaylığını talep etmelerine neden

olmaktadır. Çağın gereği olarak kayıtlarını elektronik ortama aktaran bütün kütüphaneler web sayfaları aracılığı ile kütüphane kataloglarını uzaktan erişilebilir hâle getirmektedirler.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi de bu gerekliliğin farkında olarak kütüphane koleksiyonunu elektronik ortama aktarmaya başlamıştır. Sisteme giriş işlemlerini tamamlamak üzere olan kütüphanenin amacı; kütüphane katalogunu İnternet üzerinden taranabilir hâle getirmektir.

Kütüphane Web Sayfası

Uzaktan erişim bütün kütüphaneler için olmazsa olmaz bir kural hâline gelmiştir. Bu nedenle merkezin yeniden yapılandırılan web sayfası üzerinde kütüphane için ayrılan bölümde iç ve dış kullanıcıların ihtiyacına uygun bağlantılar yer alacaktır. Web sayfası üzerinde kütüphaneyi tanıtıcı genel bilgiler; koleksiyon, çalışma saatleri, çalışan iletişim bilgileri ve ödünç verme kuralları yer alacak ayrıca katalog tarama, süreli yayınlar listesi, yeni gelen yayınlar ve araştırmacılara yardımcı açık erişimli veritabanları ve İnternet sayfalarına ait bağlantılar bulunacaktır. Düzenli olarak güncellenecek olan bu web sayfası ile kullanıcılar fiziksel olarak kütüphaneye gelmeden yayınları tarayabilecek ve kütüphane hakkında genel bilgilere sahip olabilecektir.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı web sayfası kurum yayınlarının tam metnini içermektedir. Buna Atatürk Araştırma Merkezi Dergisinde yer alan makalelerin tam metni de dahildir. Yakında hizmete açılacak olan kütüphane web sayfasında da gerekli değişiklikler yapılarak katalog taramasında erişilen kurum yayınlarının mevcut tam metinlerine de erişim imkânı sağlanması planlanmaktadır.

2006 yılında Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Arşivi için yurt dışında görevlendirilen öğretim üyelerinin yaptığı çalışmalar şu şekildedir:

İngiltere'den gelen belgeler:

Doç.Dr. Cihat Göktepe (4 adet büyük boy klasör – 250 sayfa bilgisayar çıktısı)

Doç.Dr. Kaya Tuncer Çağlayan (2 koli halinde belge fotokopileri)

Fransa'dan gelen belgeler:

Prof.Dr. Bige Sükan (20 adet plastik dosya içinde belge fotokopileri ve 24 bobin mikrofilm)

Yrd.Doç.Dr. Ayşe Karapınar (23 bobin mikrofilm ve 24 adet dosya içinde belge fotokopileri)

Almanya'dan gelen belgeler:

Doç.Dr. Ramazan Çalık (3 koli halinde belgelerin fotokopileri)

Rusya'dan gelen belgeler:

Prof.Dr. Cemil Hesenli

Prof.Dr. Elder İsmayilov (175 adet poşet dosya hâlinde belge fotokopileri)

Azerbaycan ve Rusya'dan gelen belgeler:

Prof.Dr. Aygün Attar (1092 adet belgeyi içeren 6 adet klasör, 2 adet videokaset ve 2 adet CD)

Amerika'dan gelen belgeler:

Prof.Dr. Esat Arslan (3 kitap ve 2000 sayfa fotokopi)

Prof.Dr. İsrail Muhammedov'un Ermeni Meselesi ile ilgili verdiği doküman (3 adet kitap ve 1 koli belge fotokopileri)

Yunanistan'dan gelen belgeler:

Kargoyla (Yunan arşivinden direkt gelen)

Dr. Damla Demirözü ve Yrd.Doç.Dr. Levent Kayapınar'ın teslim ettikleri (2 adet kitap, bir koli ve 2 adet klasör hâlinde belge fotokopileri)

Pakistan – Prof.Dr. Salim Cöhçe (tasnif aşamasındadır.)

Hindistan – Prof.Dr. Azmi Özcan (800 adet belge fotokopisi)

Bulgaristan – Arş. Gör. Sevim Hacıoğlu (185 belgeden oluşan 620 sayfa fotokopi)

İran – Uzman Ali Tuna (Yaklaşık 35.000 sayfa belge fotokopisi)

Araştırmalar – Projeler

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'nın iki projesi, geçmiş yıllarda Devlet Planlama Teşkilatınca desteklenmiştir. Bunlar;

- *Atatürk, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Hakkında Yabancı Ülkelerde Yayınlanmış Eserlerin Bibliyografyasının Hazırlanması ve Bu eserlerin Türkiye'ye Kazandırılması Projesi*

Projenin amacı yabancı ülkelerde Atatürk, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti üzerine yazılmış belge ve yayınların, birinci aşamada neler olduğunun tespit edilerek kataloglar halinde yayınlanması, ikinci aşamada da bunlardan satın alınabileceklerin satın alınması, satın alınamayanların mikro filmlerinin temin edilerek araştırmacıların hizmetine sunulmasıdır.

Bu proje çerçevesinde;

“Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Konusunda Yurt Dışında Yayınlanmış Kitaplar Bibliyografyası” ve “Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Konusunda Yurt Dışında Yayınlanmış Makaleler, Tezler ve Bildiriler Bibliyografyası” adlı eserler yayımlanmıştır.

- Atatürkçü Düşünceyi ve Atatürk ilke ve İnkılâplarını Türk ve Dünya Kamuoyunda Tanıtıcı Eserlerin Basımı ve Dağıtım Projesi

Projenin amacı, projede öngörülen eserlerin basım ve dağıtım ile kısa vadede bu konulardaki açığı kapatmak, toplumu, özellikle Türk gençliğini bölücü ve yıkıcı fikir akımlarına karşı Atatürkçü düşünce sistemi ve Atatürk ilke ve inkılâpları konularında teçhiz etmek, uzun vadede Atatürkçü düşünce sisteminin devlet ve toplum hayatına egemen kılınmasını sağlamak ve Atatürk'ün kurmuş olduğu modern Türkiye Cumhuriyetini dünya kamuoyuna tanıtmaktır. Proje kapsamında Nutuk'un orijinalinin tıpkı basımı yapılmış, Prof. Dr. Zeynep Korkmaz tarafından bugünkü dile aktarılan metni Nutuk CD-ROM'u adı altında iki CD'den oluşan sesli ve görüntülü hâle getirilmiştir.

Bu proje çerçevesinde yayınlanan eserler aşağıda belirtilmiştir:

- Mustafa Kemal Atatürk Nutuk (Orijinal, 2 cilt), Ankara 1997,
- Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası –Prof.Dr.Mehmet Gönlübol,Cem Sar,
- Atatürk'ün Hayatı ve Eseri-Yusuf Hikmet Bayur,
- Hüsrev Bey Heyet-i Nasihası-Doç. Dr. Günay Çağlar,
- Millî Mücadelede Konya-Yrd. Doç. Dr. Ahmet Avanas,
- Atatürk ve Millî Egemenlik-Prof. Dr. Hamza Eroğlu,
- Sivas Kongresi, Samsun'dan Ankara'ya Kadar Olaylarla ve Anılarla-Kemal Arıburnu,
- Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu-Yrd. Doç. Dr. Zekâi Güner,
- III.Uluslararası Atatürk Sempozyumu,
- 10.Atatürkçü Düşünce El Kitabı,
- 11.Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, Prof. Dr. Afet İnan,
- 12.Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (Bugünkü Dille),
- 13Atatürk'ün tamim Telgraf ve Beyannameleri (Bugünkü Dille)

Yabancı Dilde Yayınlanan Eserler:

- 10 November 1992 State Ceremony Peeches And Atatürk And Education Panel,
- 10 November 1994 State Ceremony Peeches And Atatürk And Turkish İdenty,
- Reflection On Turkish Revulution-Peyami Safa,
- A Commemoration-Ali Fuat Cebesoy
- The International Symposium Of the 75.Anniversary Of The First Women's Meeting in Kastamonu,
- Atatürk Und Die Nationale Souveranitat-Prof. Dr. Hamza Eroğlu,
- Atatürk Und Die Aussenpolitik Der Türkei (1919-1938),

- Das Internationale Symposium Zum 75.Jahrestag Des Ersten Frauenmeetings In Kastamonu,
- A Handbook Of Kemalist Thought,
- Manuel De La Pensee Kemaliste,
- Atatükçü Düşünce El Kitabı (Arapça),

Sesli Görüntülü Eserler:

Atatürk'ün Büyük Nutuk'u (Bugünkü Dille) CD-Rom'u

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığınca Yapılan İç Projeler :

- Türk Dış Politikasında Hatay Meselesi Adlı Eserin Hazırlanması

Hatay Meselesini arşiv belgelerine dayalı olarak ortaya koymak amacıyla olan bu eser; Hatay konusunda özellikle Suriye ve diğer bölge ülkelerinin iddialarına cevap verecek şekilde, daha önce bu konularda yayınlanmış kitaplarda yer alan eksiklikleri tamamlayacak ve temel başvuru kaynağı olarak 1998 yılında yayınlanarak proje tamamlanmıştır.

- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Adlı Kitabın Hazırlanması

Atatürk Araştırma Merkezi'nin Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim ve Uygulama Kolu tarafından hazırlanan bu proje ile daha önce bu konuda yayınlanmış kitaplarda yer alan eksikliklerin tamamlanması ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihini Millî Mücadele ve inkılâplar dönemi, öncesi ve sonrası şeklinde hem ders kitabı hem de temel başvuru kaynağı olacak şekilde yayınlanması planmış, neticede Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I ve II olarak iki cilt halinde yayınlanarak proje sona erdirilmiştir.

- Atatürk Düşüncesinde Din ve Lâiklik Adlı Kitabın Hazırlanması

Ülkemizde laiklik tam manasıyla anlaşılammış, toplumun huzurunun bozulmasında ve insanlarımızın arasına nifak sokulmasında bir istismar aracı olarak kullanılmıştır. Konunun aydınlığa kavuşmasında etkili olacağı düşüncesiyle, konu ile ilgili yazılmış ve kurumumuz yayınlarında yer almış makalelerden derlemelerle ve yeni makalelerle hazırlanan bu eser, lâiklik kavramına tam ve doğru bir tarif kazandırarak, uygulamalardaki eksiklikleri ve hataları tespit ederek ve bu konuda toplumu bilgi sahibi yaparak art niyetli kişilerin oyunlarını bozmak yönünde etkili olacaktır.

-Atatürk'ün Silah Arkadaşları Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri Adlı Kitabın Hazırlanması

Milletlerin, devletlerin insanlık dünyasında onurlu yer alabilmeleri, varlıklarını koruyup, kabul ettirebilmeleri sahip oldukları değerlere bağlıdır. Bu çalışmada biyografileri kaleme alınanlar, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere yakın silah

arkadaşları bu değerlere Türk milleti ve devletinin ebedi olarak yaşamasının 51 önderi olmuşlardır. Bir vefa borcu olarak Devlet Mezarlığı Kanunu'nda yer alan kahramanlar, Anayasa'nın 134. maddesi ve 2876 sayılı Kanun'la, 18 Ekim 1983 tarihinde Atatürk'ün manevi himayesinde, Cumhurbaşkanı'nın gözetim ve denetiminde ve Başbakanlık'a bağlı olarak kurulmuş olan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun dört bağlı kuruluşundan Atatürk Araştırma Merkezi'nin Şeref Üyeleri sayılmışlardır.

- Atatürk Orman Çiftliği'nin Tarihi Adlı Kitabın Hazırlanması

Atatürk Orman Çiftliği'nin kuruluş nedenleri, çiftlik arazisinin durumu, su ihtiyacı, binaların inşaatı, ağaçlandırılması, sebze ve meyve ile ilgili tarımsal faaliyetleri, hayvancılık, endüstriyel faaliyetleri gibi konuları ihtiva eden bu kitabın hazırlanması, Atatürk Araştırma Merkezi'nin desteği ile gerçekleşmiştir.

2. ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNİN KURUMSAL ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETİM ÜYESİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (*Dicle Üniversitesi Örneği*)

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için toplanan verilerin, yöntem bölümünde açıklanan tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmektedir. Ölçme aracını cevaplayan öğretim üyelerinin kişisel durumlarını ortaya koyduktan sonra; Araştırmanın alt problemlerindeki sıraya uyularak ölçme aracını cevaplandıran öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin araştırma, öğretim, sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ait görüşlerine yer verilmiştir.

2.1 Öğretim Üyelerinin Kişisel Durum Bilgileri

Ölçme aracı uygulanan öğretim üyelerinin cinsiyet, mesleki kıdem, ünvan ve görev yaptıkları fakülte değişkenlerine göre sınıflandırılmaları tablolar halinde sunulmuştur. Öğretim üyelerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 5'tedir.

Tablo 5 Öğretim Üyelerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Cinsiyet	N	%
Bay	72	69,9
Bayan	31	30,1
Toplam	103	100,0

Tablo 5'te belirtildiği gibi ölçme aracını cevaplandıran öğretim üyelerinin sayısı 103'tür. Erkek öğretim üyelerinin sayısı 72 olup, ölçme aracını cevaplandıranların %69,9'unu oluşturmaktadırlar. Bayan öğretim görevlilerinin sayısı 31 olup ölçme aracını cevaplandıranların %30,1'ini oluşturmaktadırlar. Öğretim üyelerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 6'dadır.

Tablo 6 Öğretim Üyelerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Mesleki Kıdem	N	%
1-10 yıl	18	17,5
11 yıl ve üzeri	85	82,5
Toplam	103	100,0

Tablo 6’da gösterildiği gibi Dicle Üniversitesinde görevli öğretim üyelerinden ölçme aracına yanıt verenlerin 18 ‘i (%17,5) 1-10 yıl arasında görev yapmış, 85’i (%82,5) 11 yıl ve üzerinde görev yapmış personelden oluşmuştur. Öğretim üyelerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesine tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7 Öğretim Üyelerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Ünvan	N	%
Profesör	10	9,7
Doçent	28	27,2
Yardımcı Doçent	65	63,1
Toplam	103	100,0

Tablo 7’de belirtildiği gibi ölçme aracını değerlendiren öğretim üyelerinin 10’u (%9,7) Profesör, 28’i Doçent (%27,2) ve 65’i (%63,1) Yardımcı Doçent ünvanına sahiptir. Ünvan olarak akademik etkinliği yüksek olan personele ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğretim üyelerinin görevli buldukları fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 8’dedir.

Tablo 8 Öğretim Üyelerinin Görevli Buldukları Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

Fakülte	N	%
Eğitim Fakültesi	19	18,34
Fen-Edebiyat Fakültesi	52	50,5
Diğer	32	31,16
Toplam	103	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi ölçme aracına cevap veren öğretim üyelerinin fakültelere göre dağılımları şu şekildedir: Eğitim Fakültesinden 19 (%18,34), Fen Edebiyat Fakültesinden 52 (%50,5), diğer fakültelerden 32 (%31,16) öğretim üyesidir.

Diğer seçeneğinde yer alan öğretim üyelerinin sayısı; İlahiyat Fakültesinden 14 (%13,6), Ziraat Fakültesinden 7 (%6,8) ve Veterinerlik Fakültesinden 11 (%10,7)) olmak üzere toplam 32 (%31,16) öğretim üyesidir.

2.2 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri

Ölçme aracındaki önermelere katılım belirten öğretim üyelerinin, üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri bu bölümde değerlendirilmiştir.

ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin önermeler ve çözümlemesi tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (%)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama (X [*])	Standart Sapma
1. Türk Yükseköğretim Sistemi, <i>etkisel / yaratıcı varoluş yöntemi</i> olarak <i>Atatürk bilincini</i> uyandırma vizyonuna programlıdır.	12,6	30,1	43,7	10,7	2,9	3,38	0.94
2. Atatürk Araştırma Merkezleri, üniversiter sistemin Atatürk bilincini uyandırma vizyonunu koordine eden kurumsal bir araç olarak biçimlenmiştir.	14,6	38,8	21,4	22,3	2,9	3,39	1.07
3. Atatürk Araştırma Merkezleri, resmi kuruluş amaçları itibarıyla Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğine sahiptir.	14,6	41,7	31,1	11,7	1,0	3,57	0.91
4. Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.	7,8	20,4	36,9	30,1	4,9	2,96	1.00
5. Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.	39,8	35,9	13,6	5,8	4,9	4,00	1.10
Toplam	17,88	33,38	29,34	16,12	3,32	3,46	1,00

* Aritmetik Ortalama

Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin Araştırma İşlevlerini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin görüşlerini belirleyen önermelere verilen cevaplarının ortalaması değerlendirildiğinde, en yüksek ortalama 5. önermede (Atatürk Araştırma

Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.) yer almaktadır. $X=4,00$ ve katılma düzeylerinden “katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir. En düşük ortalama ise 4.önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.) yer almakta $X=2,96$ ve katılma düzeylerinden “Kısmen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin Araştırma İşlevlerini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Öğretim Üyelerinin görüşlerini değerlendirdiğimiz 5 önermenin ortalaması $X=3,46$ olup katılma düzeylerinden “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Atatürkçülük öyle bir yol, öyle bir sistem, öyle bir yönetim biçimi, öyle bir ideoloji ve öyle bir yaşam tarzıdır ki içinde bulundurduğu özellikler nedeniyle her zaman gelişmeye ve ilerlemeye açıktır. Çünkü ulusal (resmi) ideoloji dogma ya da öğreti değildir, dondurulmamış, kalıplaşmamıştır, Türkiye Cumhuriyetinin düşün temelidir.⁷⁸

Atatürk bizzat kendisi geriye bir dogma bırakmadığını, Cumhuriyet nesilleri için tek mirasın akıl ve bilim yolu olduğunu ifade etmiştir. Atatürkçülük modernleşme ideolojisi olarak, bir üniter ulus devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsız, demokratik ve çağdaş bir devlet olarak sonsuza dek yaşamasını öngörür. Ne var ki, bugünkü durumuyla Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Atatürkçülüğün, özüne aykırı olarak, bugüne transfer edilmesi son derece güç bir tarihi miras olarak algılanmasına yol açmaktadır.⁷⁹

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Cinsiyet	N	%	X	S.S	Sonuç
Bay	72	69,9	3,45	0,98	t=1.256 P>0,05
Bayan	31	30,1	3,43	0,96	
Toplam	103	100	3,44	0,97	

⁷⁸ Özden, Y.G., (1995), Atatürk Sizsiniz, Bilgi Yayın Evi, Ankara, s.81.

⁷⁹ Öztürk, a.g.e, 2005, s.54.

Tablo 10’da belirtildiği gibi ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyesi görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ortalamalar değerlendirildiğinde erkek öğretim üyelerinin $X=3,45$ ile önermelere katılımları “Katılıyorum” seviyesinde, bayan öğretim üyelerinin önermelere katılımları da $X=3,43$ ile “Katılıyorum” seviyesindedir.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Mesleki Kıdem	N	%	X	S.S	Sonuç
1–10 yıl	18	17,5	3,43	0,94	t=1,168 p>0,05
11 yıl ve üzeri	85	82,5	3,44	0,97	
Toplam	103	100	3,43	0,95	

Öğretim üyelerinin, ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdeme göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde kategoriler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Mesleki kıdem kategorilerinin ortalamalarına bakıldığında 1–10 yıl kategorisindeki öğretim üyelerinin $X=3,43$ ile önermelere katılımları “Katılıyorum” seviyesinde, 11 yıl ve üzerindeki öğretim üyelerinin önermelere katılımları $X=3,44$ ile “Katılıyorum” seviyesindedir.

Öğretim üyelerinin, ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 12’dedir.

Tablo 12 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Ünvan	N	%	X	S.S	Sonuç
Profesör	10	9,7	3,48	0,96	F=1,403 p>0,05
Doçent	28	27,2	3,44	0,94	
Yardımcı Doçent	65	63,1	3,46	1,00	
Toplam	103	100	3,46	0,96	

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin, ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark bulunmamıştır.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinden Profesörlerin $X=3,48$ ile önermelere katılımları “Katılıyorum” seviyesinde, Doçentlerin $X=3,44$ ile “Katılıyorum”, Yardımcı Doçentlerin ise $X=3,46$ ile önermelere katılımları “Katılıyorum” seviyesindedir.

Öğretim üyelerinin, ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Araştırma İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Fakülte	N	%	X	S.S	Sonuç
Eğitim Fakültesi	19	18,34	3,45	0,98	F=1,034 p>0,05
Fen-Edebiyat Fakültesi	52	50,5	3,47	0,97	
Diğer	32	31,16	3,48	0,96	
Toplam	103	100	3,46	0,97	

Tablo 13’te diğer başlığı altında İlahiyat, Veterinerlik ve Ziraat Fakülteleri yer almaktadır. Bu fakültelerden görüşüne başvuru alan öğretim üyesi sayılarının düşük olmasından dolayı uzmanların yönlendirmesiyle “diğer” başlığında birleştirilerek tabloda yer alması gerektiğine karar verilmiştir. ATAM’nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerinin görev yaptıkları fakültelere göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözümleme sonucunda anlamlı fark bulunmamıştır. Eğitim Fakültesi $X=3,45$, Fen Edebiyat Fakültesi $X=3,47$, diğer fakülteler de $X=3,48$ ile “katılıyorum” seviyesinde önermelere katılım belirtmişlerdir.

2.3 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri

Ölçme aracındaki önermelere katılım belirten öğretim üyelerinin, Üniversiteler bünyesindeki ATAM’nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri bu bölümde değerlendirilmiştir.

ATAM’nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin önermeler ve çözümlemesi tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (%)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama	Standart Sapma
6. Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği öğretim etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.	13,6	35,0	31,1	15,5	4,9	3,36	1.05
8. Atatürk Araştırma Merkezleri 1982 YÖK Reformuyla üniversiter sisteme eklenmiş, daha çok ideolojik misyonu öne çıkan kurumsal araçlardır.	12,6	42,7	28,2	13,6	2,9	3,48	0.97
9. Atatürk Araştırma Merkezleri, paydaşları tarafından amaçları ve teorik/sosyal/teknik donanımı itibariyle yeterince bilinmeyen kapalı kurumlardır.	17,5	46,6	24,3	10,7	1,0	3,68	0.91
10. Atatürk Araştırma Merkezlerinin resmi ve özel üniversitelerde araştırma/öğretim/sürekli eğitim alt işlevlerine göre bir örneklik yapıya kavuşturulması, amaç gerçekleştirme başarısını artıracak bir girişim olabilir.	4,9	46,6	28,2	19,4	1,0	3,34	0.88
11. Atatürk Araştırma Merkezlerinin etkinlikleri, bilimsel/akademik olmaktan çok törenselleşmiş ve ideolojik düzlemde gerçekleşmektedir.	20,4	47,6	26,2	5,8	-	3,82	0.82
12. Atatürk Araştırma Merkezleri <i>Atatürkçü yaşam felsefesini</i> bireysel/ulusal/evrensel duyarlılıklar ve güncel titreşimler bağlamında yeniden üretme ve yayma işlevleri bakımından oldukça anlamlı ve başarılıdır.	17,5	38,8	28,2	9,7	5,8	3,52	1.07
13. Atatürk Araştırma Merkezleri, ait oldukları üniversiter yapının diğer kurumsal bileşenleriyle bütünleşme becerisi oldukça yüksek akademik servislerdir.	11,7	38,8	28,2	14,6	6,8	3,33	1.08
14. Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansı, para ve ekipman darlığı nedeniyle büyük ölçüde sınırlı kalmaktadır.	19,4	47,6	19,4	7,8	5,8	3,66	1.06

15. Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.	30,1	47,6	15,5	4,9	1,9	3,99	0,91
16. Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturucu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.	6,8	16,5	23,3	38,8	14,6	2,62	1,12
Toplam	15,45	40,78	25,26	14,08	4,47	3,48	0,98

Tablo 14 incelendiğinde; öğretim üyelerinin ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan önermelerden en yüksek ortalama $X=3,99$ ile "Katılıyorum" seviyesinde 15. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.) en düşük ortalama $X=2,62$ ile "Kısmen Katılıyorum" seviyesinde 16. önermede "Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturucu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir." görülmüştür.

ATAM'nin Öğretim İşlevlerini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Öğretim Üyelerinin görüşlerini değerlendirdiğimiz 10 önermenin ortalaması $X=3,48$ olup katılma düzeylerinden "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. "Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır." önermesine öğretim üyesi katılım oranlarının %30,1 ile "Kesinlikle Katılıyorum, % 47,6 ile "Katılıyorum" seviyelerinde gerçekleşmesi önemli bir sorun alanı olarak kabul edilmiştir. Bu sorun alanına yönelik olarak alınacak stratejik tedbirlerin ivedilik teşkil ettiği, ayrıca ülke bütününe kapsayacak şekilde uygulama sahalarına yönelik yapılacak yeni araştırmaların mevcut destekleyici sorun sahalarının tespiti açısından fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

(Gülmez,2003)⁸⁰ "Üniversite Gençliğinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine Bakışı" konulu araştırmasında araştırmamızda elde ettiğimiz bu sonucu dolaylı olarak destekleyecek şu sonuçlara ulaşmıştır:

Öğrencilerin ders kitapları dışında, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ile ilgili kitap ya da makale okuyup okumadıkları ve okudukları kitapların adını yazmaları istendiğinde, "adını hatırlamıyorum" cevabı çokça verilmiştir. Kitap ve makale adı veren öğrenci sayısı çok sınırlı kalmıştır. Genellikle öğrenciler bu soruyu boş bırakmışlardır. Okuduklarını belirttikleri kitaplar arasında ders kitaplarının da yazılmış olması, ayrıca dikkat edilmesi gereken bir durumdur. Örnek olarak 17 kişinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp

⁸⁰ Gülmez, N., (2003), "Üniversite Gençliğinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine Bakışı", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 57, Cilt: XIX, Kasım 2003, Ankara.

Tarihi adını yazmış olması gösterilebilir. Nutuk ise, orta ve yükseköğretim kurumlarındaki öğretmen ve öğretim üyeleri tarafından, ders kitaplarına ilave olarak okutulan yardımcı kitap durumundadır. Yine Atatürk tarafından yazılan eserler öğrencilere derslerde anlatılmaktadır ki, bu eserlerin de listede önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada Atatürk ve arkadaşları tarafından yazılan kitaplara öğrencilerimizin ne kadar ilgi duyduğu araştırılmak istenmiştir. Çünkü, bu dersin baş aktörlerinin yaşadıkları dönemle ilgili değerlendirmeleri, elbette önemlidir. Onların yazdıklarının içerikleri bilinmeden, Cumhuriyet dönemi ile ilgili sağlıklı değerlendirmeler yapılamayacaktır. Bu dönemin baş aktörlerinin eserleri okunmamış ve hatta adı bile bilinmiyorsa, bilgi birikimlerinin sağlıklı oluşması zor görülmektedir. Katılımcıların % 32'sinin bildiği kitap adı Nutuk'tur. Bunu 34 kişi ve % 3 ile Vatandaş İçin Medeni Bilgiler, 24 kişi ile Geometri, 20 kişi ile Kazım Karabekir'in Hatıraları, 16 kişi ile İsmet İnönü'nün Anıları, 9 kişi ile Zabit ve Kumandan ile Hasbıhal, 5 kişi ile Ateşten Gömlek, 4 kişi ile Atatürk'ün Hatıra Defteri adlı eserler izlemektedir.

Sarı Zeybek adlı eserin, Atatürk ve silah arkadaşları tarafından yazılan eserler arasında yazılması, üzerinde durulması gereken bir konudur. Atatürk ile ilgili yazılan her eserin, Atatürk dönemi insanları tarafından yazılmış olabileceği gibi bir yanlışlığı ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencilerinde zaman kavramı konusu araştırmaya değerdir. Veriler gösteriyor ki, Cumhuriyetin kurucularının eserlerinin isimleri bile bilinmemektedir. Peki o zaman, öğrencilerimizin bilgi birikimlerinin kaynağı nedir? Kitap ve makale okumamışlarsa, Cumhuriyetin kurucularının eserlerinin isimlerini bile bilemiyorlarsa, birikimlerinin kaynağı olarak neyi göstermektedirler? Konu incelendiğinde; öğrenciler bilgi birikimlerinin kaynağı olarak birinci olarak 711 kişi ve % 66.8 ile, derslerde, önemli gün ve haftalarda anlatılanları göstermişlerdir. Katılımcıların sadece 222'si ve % 20.8'i okuduğum kitap ve makaleler cevabı verilmiştir. Okuduğunuz kitap ve makalelerin adını yazın denildiğinde, "Adını hatırlamıyorum" cevabı ile karşılaşmıştır. Diğer cevaplar çok fazla bir yekun oluşturmamaktadır. Ancak bu soruya cevap veren öğrenciler, birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir. Yani hem okuldaki dersler, hem radyo televizyon yayınları, hem konferans ve paneller, hem aile içinde konuşulanlar ve hem de okunulan kitaplar, birikimlerinin oluşmasında belirli oranlarda katkı sağlamışlardır. Asıl dikkati çeken, bilgi birikimlerinin kaynağında dersler, önemli gün ve haftalarda anlatılanların önemli bir yer tutmuş olmasıdır. Bu da Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerinin, daha verimli işlendiğinde, daha iyi sonuçlar elde etmekte en önemli bir araç olduğunun kanıtıdır. Her şeye rağmen öğrenciler, üniversite yönetimlerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine verdiği önemi yeterli görmektedir. Durumu, mükemmel olarak algılamamakta, "yeterli" bulmaktadır. % 32'lik bir grubun yetersiz bulduğunu, % 18'lik bir grubun fikir belirtmediğini ve % 2'lik bir grubun da soruyu cevapsız bıraktığını unutmamakta yarar vardır. Bunların da toplamda % 50'yi buldukları görülmektedir. Oransal olarak bakıldığında iyi gibi görünen durum, genel değerlendirme içinde olumsuz bir görüntü de vermektedir. Bardağın dolu kısmı mı, boş kısmı mı görülmeli? Bardağın tamamı görülmeli ve herkes üzerine düşeni yapmalıdır. Öğrencilere, alanlarındaki yeterlilikleri açısından öğretim üyelerini, nasıl gördükleri sorulmuştur? Öğrenciler, öğretim üyelerini %46 yeterli, %29 çok yeterli bulmaktadırlar. Toplamda %75 gibi bir oran yakalanmaktadır. Derse giren öğretim üyelerinin yetiştirilmesinde uzun bir yolun aşıldığını göstermesi açısından önemlidir. 81 kişi soruyu boş bırakmıştır ki, öğretim üyeleri hakkında söylenecek sözlerin, onların aleyhine kullanılması korkusu, öğrencileri böyle bir yola itmiş olabilir.

Tarihin amacını ve öğretimini oluşturan üç unsur vardır. Birincisinde tarih öğretimi öğrencinin kişisel gelişmesinde bir öğe, ikincisinde tarih öğretimi bir sosyalleşme aracı

olarak kültürel mirası aktarıcı, sonuncusunda vatandaşlık eğitiminde kullanılan bir araç, tarihin işlevi geleneksel değerlerin aşılması veya demokratik/eleştirel amaçlara uygunluk çerçevesinde anlaşılabilirse bile, tarihin her iki anlayışta da “sosyalleşme” amacına hizmet ettiğini, okul programlarındaki tarih dersinin toplumun mevcut değerlerini devletin yönetim şekline kaynaklanan bir bakış açısıyla yansıttığını belirtmiştir. Bu açıdan tarih siyasal felsefeye bağlı olarak eğitimin siyasal karakterli amaçlarını gerçekleştirmektedir.⁸¹

Her devletin varlığını koruması ve ayakta durabilmesi için temel düşünceyi kendi fertlerine anlatmak durumunda olduğu da bir gerçektir. Tarih eğitiminin genç nesillerin millî şahsiyetlerini meydana getirmekte ve onlara kendi geçmişlerinin bütün kültür ve değerlerini öğretmekteki önemi dikkate alındığında, tarih öğretiminin tarihi hakikatlere bağlı kalmak kaydıyla millî bir doğrultuda ele alınması tabiidir.

XIX. yüzyılda millîyetçilik ve demokrasi fikirleri hızlı bir şekilde yayılarak Avrupa ülkelerinin ulus devlet olma yolunda gelişmeler göstermesine sebep olmuş ve XX. yüzyılda siyasal dünya toplumları ulus devletlerinden oluşmuştur. Bu tür devletlerden biri de Türkiye Cumhuriyeti’dir. Ulus devlet olmanın ön koşulu ise, ortak köken, dil, tarih anlayışı etrafında birleşen bir ulus bilincine, birbirlerine karşı sorumluluk duyan üyelere, millî ruh yani kolektif kimliğin modern biçime, hukuk devlet biçimine ve kültürel öz biçime sahip olmaktır. Bunu sağlayacak da tarih, tarih bilinci ve tarih eğitimidir. İşte bu dönemde millî tarihin önemi daha çok anlaşılabilir, millî birlik ve manevi kuvvet aşlamak yeni atılımlar yapmak maksadıyla millî tarihten faydalanmak hemen her memlekette başvurulan bir hadise olmuştur.⁸²

Müşterek geçmişin bilgisini ihtiva eden tarih, böylece millî devlet yapısının bekası için eğitim kurumlarının da vasıtasıyla fertte “millî karakterin” ve “kolektif kimlik duygusunun” tekâmülünü sağlamakla yükümlü tutulmuştur.⁸³

Türkiye Cumhuriyeti Devleti de Cumhuriyet’in kurulması ile Türk milletinin kendini tanıması ve tanıtması, Türklerin dünya tarihindeki yeri ve rolünü netleştirmesi, tarihin sistemli bir şekilde uygulanan politikalara destek olarak kullanılması ve eğitim sistemi içerisinde bir dayanak oluşturması için Türk Tarih Tezi’ni ortaya çıkarmıştır. Türk Tarih Tezi vasıtasıyla “içeride” millî birliği sağlamaya ve yeni Türk devletinin dünya görüşünü ve inkılâpları topluma benimsetmeye çalışırken, “dışarıda” da Türk milleti ve Türk devletinin maruz kaldığı maksatlı ve yanlış görüşlere karşı cevap vermeye çalışmıştır. “Atatürk’ün bu çalışmaları üç noktaya yönelmiştir. Birincisi, Türk ve dünya tarihini eski yanlış ideolojik yaklaşımlardan kurtarmak, ikincisi, dünya medeniyetine Türk medeniyetinin yapmış olduğu

⁸¹ Dursun, D., (2002), Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

⁸² Kafesoğlu, İ., (1963), Tarih İlmî ve Bizde Tarihçilik, İÜ Edebiyat Fak. Tarih Dergisi, İstanbul, s.3.

⁸³ Güngör, E., (1986), Kültür Değişmesi ve Millîyetçilik, 4. Baskı, Ötüken, İstanbul, s.128.

katkıları ortaya çıkarmak, üçüncüsü ise, Türk tarihini ilmi metotlarla modern, orijinal bir tarih haline getirmektir. Bu üç hususu ise Atatürk: “*Tarih hakikatleri tarif eden bir sanat değil, belirten bir ilim olmalıdır*” şeklinde ifade etmiştir.”⁸⁴

Türk Tarih Tezi doğrultusunda, millî çağdaşlaşma anlayışı ile tarih derslerinin niteliği ve içeriği geliştirilmiş, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarda siyasi, tarihi, sosyal ve kültürel problemlerin yönlendirmesi ve Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçişin doğurduğu zorunlulukların doğal bir sonucu olarak tarih öğretimi, Avrupa merkezli millî bir yaklaşımla aynı doğrultuda planlanmış ve bunun için eğitime yönelen tarih, rejimin siyasi niteliğini, tarih öğretimi ve eğitimi çerçevesinde üstlenerek ATAM’nin de bir faaliyet alanı olarak İnkılâp Tarihi adı ile Türk eğitim tarihindeki yerini almıştır. Bu ders ile dışarıda özellikle Avrupa’da yükselen totaliter rejimlere karşı Türk gençliğini korumak ve onları Cumhuriyet ideallerine bağlamak, cumhuriyet ile birlikte gündeme gelen inkılâp anlayışını onlara benimsetmek Osmanlı’nın, ümmet anlayışına dayalı ideolojik yapısının terk edilerek, yerine millî ve laik temellere dayalı bir yönetim biçiminin egemen kılınmasını sağlamak, ayrıca dış dünyadaki diğer rakip ulus-devlet ideolojilerine karşı Cumhuriyet’in kendi ulus-devlet ideolojisinin egemenlik ve nüfuz alanını korumak amaçlanmıştır.⁸⁵

Türk Tarih Tezi’nin ilk defa eğitim programına yansıdığı, “kuvvetli, cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, laik ve devrimci vatandaş” yetiştirmeyi amaçlayan 1936 Programı’nda Türk evlatlarına millî kimliğin tanıtılması açısından, Türk milletinin özelliklerini vurgulamasına büyük önem verilmiş; programın genel amaçları “cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik, inkılâpçılık” ilkeleri esaslarına göre tespit edilerek, özel amaçlar devletin temel prensipleri ve Atatürk ilke ve inkılâpları ile irtibatlandırılmıştır. Türkiye’nin daha sonraki gelişen tarihsel sürecinde, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları üniversitelerde Tarih ve Osmanlı Tarihi bünyesinde kronolojik esaslar çerçevesinde son bölümlerinde okutulmuştur. Bununla beraber, zamanla bu derslerin verimliliği de sorgulanmaya başlamıştır. Çünkü bu süreçte İnkılâp Tarihi dersi, Türkiye merkezli ve mevcut siyasi iktidarın etkisi altında şekillenerek Türk Devrimi ya da Cumhuriyet tarihinin öğretilmesi yerine dönemin iktidarının beğenisini kazanma duygusu ön planda tutularak amacından uzaklaşmaya başlamıştır. Özellikle üniversiteler siyasi amaçlara yönelik uygulama sahası hüviyeti almaya başlamıştır.⁸⁶

⁸⁴ Seçkin, M., (1999), Atatürkçüler Neleri Bilmelidir?, 3.Baskı, Başarı Matbaacılık, Ankara, s.397-398.

⁸⁵ Saray, M. ve Tosun, H., (2005), Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi, Atatürk Araştırma Merkezi, Divan yayıncılık, Ankara, s.2.

⁸⁶ Saray, M. ve Tosun, H., a.g.e., s.5.

Bunun sonucunda orta ve yüksek öğretim gençliğinin içinde yer aldığı siyasi kamplaşmayı ve terörü önlemek amacıyla 12 Eylül 1980 Hareketi gerçekleştirilmiştir. Hareketin lider kadrosu hemen harekete geçerek, Atatürkçü düşünceye bağlı bir gençlik yetiştirmek için Türk İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretimini yeniden düzenleyerek 1981 yılında kabul edilerek, 1981-1982 Öğretim Yılı'ndan itibaren ortaokul 3.sınıftan üniversite son sınıfa kadar okutulmak üzere müstakil bir ders haline getirilmiştir.⁸⁷

Bu programda amaçlar ve açıklamalar bölümü yeni kabul edilen “Temel Eğitim II.Kademe Okulları” T.C. İnkılâp Tarihi Dersi (TCİTA) programı içinde yer almıştır.⁸⁸

1982 yılında dersin ismine “Atatürkçülük” eklenmiş, amaçlarının daha iyi gerçekleştirmek için Atatürkçülük konuları dersler içine serpiştirilmiştir. 1986 yılında öğretim programlarına aktarılarak, yeni düzenlemeler ile Atatürkçülükle ilgili konular, Türkçe, yabancı dil, sosyoloji, felsefe, matematik, coğrafya, müzik, beden eğitimi, din dersleri gibi derslerin ve TCİTA dersinin konularına eklenmiştir.⁸⁹

Atatürkçülük konuları eğitimde bütünlüğü ve sürekliliği temin etmek üzere amaç, hedef davranış ve konular ilave edilerek değişikliklerle yeniden düzenlenmiştir.⁹⁰

Bu hali ile TCİTA dersi konuları ilk okutulmaya başlatılmasından itibaren bünyesinde bulundurduğu vatandaşlık ve ideolojik bilgisi açısından daha da zenginleşmiştir. Bu açıdan bu dersin siyasal kültürlenme aracı olarak kullanılması önem kazanmaktadır. Görüldüğü gibi TCİTA öğretimi hem yeni tarih anlayışıyla, hem vatandaş hem de yeni rejimin iç ve dış ilişkileri bağlantılı olarak yürütülmeye çalışılmıştır. Derste kültürün, toplumun ortak değerlerinin aktarılması ve kendine güvenen vatansöver insanların veya iyi vatandaşların yetiştirilmesi misyonu yüklenmiştir. TCİTA dersi, genel olarak öğrencilerde Türk inkılâbı felsefesine Cumhuriyet rejimine Atatürk İlke ve inkılâplarına yönelik olumlu tutum kazandırmak, aynı zamanda vatandaşlık bilincini oluşturmayı hedeflemiştir.

TCİTA dersi, Cumhuriyet'in resmi ideolojisinin aktarıldığı bir ders olması nedeniyle, gerekçeleri de ideolojik ağırlıklıdır. Bu yapısı ile aynı zamanda Türk millî eğitiminin ideolojik boyutunu tespit ve tayin eden bir mahiyet taşımaktadır. Söz konusu gerekçeler Türk Tarih Tezi'nden hareketle TCİTA dersini fertlere millî kimlik şuurunu kazandırmak, siyasi rejime bağlılığı tesis etmek ve inkılâpların mahiyetini açıklayarak benzerleri ile karşılaştırma yoluyla önemini belirtmek ve bu şekilde geleceği teminat altına almak şeklinde üç kademede ele almak mümkündür:

⁸⁷ Tebliğler Dergisi, S.2087, 21 Mayıs 1981.

⁸⁸ Tebliğler Dergisi, S.2090, 06 Temmuz 1981.

⁸⁹ Tebliğler Dergisi, S.2212, 30 Haziran 1986.

⁹⁰ Tebliğler Dergisi, S.2504, Eylül 1999.

Özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Türk Devrimi ve onun dayandığı Kemalist ideolojiyi ülkenin her yanında egemen kılma politikasında tarih, coğrafya ve yurt bilgisi/yurttaşlık derslerine önemli bir görev yüklenmiştir. Bu görev “Cumhuriyet’i sonsuza kadar yaşatacak Türk çocuklarını, etkin, nitelikli her yurttaş için gerekli bilgi ve beceriler ile donatmak” ve daha önemlisi onları “tarih bilincine ve yurt sevgisine sahip Cumhuriyet ve demokrasiye karşı olumlu tutum geliştirmiş bir birey haline getirmektir.”⁹¹

Toplumsallaşmanın siyasal boyutunu teşkil eden ve aktif vatandaş yetiştirme olarak tarif edilen siyasi toplumsallaşma ve vatandaşlık şuuru, gençlik çağlarında idealist duyguların yoğunluğuna bağlı olarak her türlü kötü kullanımın hedefini teşkil eden geçlerimizin doğru bilgilendirilmelerini hedeflemektedir.⁹²

Üniversite çağlarında geçlerimizin kendini gerçekleştirme, analiz etme, toplumsal kararlara katılma, özgün bir şey üretme, eleştirel düşünme gibi özelliklerini geliştirici etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir.

Bugün kültürüyle, siyasetiyle, popüler görüş ve değerleriyle toplumun bütünü “tarih” kadar etkileyen bir başka bilimsel disiplin düşünmek zordur. Tarih, toplumun kendi hakkındaki imajını, başka toplumlara ilişkin düşüncelerini ve algılamalarını diğer bilimsel disiplinlerden daha çok, biçimlendirir. Atatürk’ün ulusumuz için öngördüğü hedef “çağdaş” uygarlığa ulaşmak ve onu geçmektir. Öğrenci “çağdaş uyarlık” kavramı hakkında tam bir bilgisizlik içindedir. Uygarlığın ve çağdaşlığın özü öğrenciye kavratılmadığı gibi, bu kavramlar üzerinde yüzeysel bilgi de verilmiyor. Kaldı ki, çağdaş uygarlığın en belirgin niteliği eşitlik, özgürlük ve hukuka bağlılıktır. Bunlar da demokratik bir siyasal yapının içinde gelişir. Türk devriminin asıl felsefesi bu amaca ulaşmakta yoğunlaşır. Ama öğrenci olaylar ve kişiler içinde bunalıp gitmekte ve dersin asıl amacı ve Millî Eğitim Temel Kanunu’nda da gösterilen hedef olan öğrencileri “demokratik yapılı, bilinçli ve Atatürk’ün uygarlık anlayışı doğrultusunda tam ve kâmil insan olarak yetiştirmek” sürecine erişilememektedir.⁹³

ATAM öğretim faaliyetleri arasında yer alan derslerin bireyin duyuşsal, zihinsel, duygusal, ruhsal kapasitelerini devreye sokacak fiziksel, zihinsel, ruhsal bedenleri entegre olarak kendi doğal kodlamasına göre açacak şekilde değil de, onu toplumsal bilinç programlamasıyla yetiştirmeyi hedefleyen formdan ve özenden uzak bir formda verilmesi amaç gerçekleştirme başarısını sınırlamaktadır.

⁹¹Öztürk, C. ve Otluoğlu, R., (2003), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler, Pagem Yayıncılık, Ankara ,s.16.

⁹²Kaplan, İ., (1999), Türkiye’de Millî Eğitim İdeolojisi , İletişim Yayınları, İstanbul , s.53.

⁹³Mumcu, A., (2005), “Atatürk İlke ve İnkılâpları Tarihi dersinin okutulmasındaki Aksaklıklar”, TCİTA Konularının Öğretimi, (Haz. Saray, M., ve Tosun, H), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, s. 14.

Nitekim bu dersin 1930'lu yıllardan bugüne dek üzerinde hassasiyetle durulan dersler olmasına rağmen yakın tarihimizde her 10 yılda bir yaşanan 27 Mayıs 1960 İhtilali, 1971 Muhtırası, 12 Eylül 1980 İhtilali; vatandaşlarımızın “Kürt-Türk” ,”Alevi-Sünni”, “Sağcı-Solcu”, “Laik-Laik olmayan”,”Atatürkçü olanlar-Atatürkçü olmayanlar” şeklinde kamplara bölünmesi, ortaya çıkan PKK (Kadek/Kongra-Gel) terör örgütünün bölücü faaliyetleri neticesinde 30.000 insanımızın hayatını kaybetmesi ve yakın zamanda Hizbullah terör örgütünün ortaya çıkması, gerek okutulan bu dersler ile gerekse ATAM' nin diğer faaliyetleri ile gençlerimizi zararlı akımlardan koruyamadığımızın ve öğrencilerimize ortak bir kimlik kazandıramadığımızın göstergesidir.

ATAM'nin faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde, gerçekleştirilen girişimlerin en önemli eksikliği,

“..tarihsel düşüncenin doğası ve özelliklerinin eğitimle olan ilişkisinin göz ardı edilmiş olmasıdır. Bu tablo toplumun engellenen tarih güncel etkileşimine kendi inisiyatifi ile yol vermesi ama tarihin daha çok negatif enerji halinde güncel ve geleceğe nüfuzundan başka bir anlam taşımamaktadır...”⁹⁴

Türk toplumu olaylara genellikle belli ideolojiler açısından bakmaktadır. Bugün Türk toplumunda Millîyetçi, Laik ve İslamcı ideoloji dediğimiz üç ideolojik bakış biçimi olduğu söylenebilir. Bunların en önemli özellikleri Türk toplumu için kendilerini geçerli görmeleridir. Ancak zamanla bu ideolojiler toplumun ortak değerlerini parçalayarak her birinin kendi ideolojisine uygun değerlerin dışındakilere hayat hakkı tanımamasıdır. Çoğu zaman bu değerlerin bir arada olduğunu kendileri söyleseler de uygulamaya geldiğinde ise her biri rakip değerlerin güç kazanmaması için her şeyi yapmaktadırlar. Bu şartlar altında ciddi bir hamleyi gerçekleştirme imkânı çok zordur.⁹⁵

İşte bu yüzden önerilen bazı önlemler, problemin kendinden daha tehlikeli olma eğilimine girmiş, programlardan öğretime kadar uzanan bazı eksiklikler maalesef giderilememiştir. Siyasi ideolojilerin birbirine destek olmaması, tarihle barışılmadığından önceki çözümlerin zaaf ve yaratıcı noktalarını doğru teşhis ederek, besleyici yankıların mevcut şartlara en uygun ve yaratıcı çözümler üretilememiştir.

Araştırma konusuna yakın konularda yapılmış sınırlı olmakla beraber teoriyle uygulama arasındaki besleme/beslenme çarkının yeterince işlemediği söylenebilir. İlgili araştırmalar kritik bulguları ile kısaca şöyle özetlenebilir:

(Akgündüz, 1998) araştırmasında ana hatlarıyla şunu belirtmektedir.⁹⁶

⁹⁴ Akgündüz, 1998, a.g.e, s.82.

⁹⁵ Muşta, M. C., (2002), “Küreselleşme, Ulusal Eğitim”, Eğitime Yeni Bakışlar-1, (Haz.Ali Murat Sünbül), Mikro Yayınları 27, Ankara, s.385.

⁹⁶ Akgündüz, 1998, a.g.e., s. 9,27.

“..Eğitimin birincil muhatabı olan orta ve yüksek öğretimdeki gençlerin güncel yurt ve dünya oluşumlarına ilişkin duruşları bağlamında devlet ve toplum düzenine çevresel boyutta ayrılıkçı şiddete kadar varan yabancılaşıma ve ideolojik kirlilik olgusunu ölçme ve Türk kolektif bilincinin stratejik bir yaratımı olan eğitimin pozitif/negatif dönüştürücü performansının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Cumhuriyet değerlerinin güncel yaşamda geçerliliğini büyük ölçüde yitirdiği veya etkisizleştiği; Türk kolektif bilincinin Cumhuriyet deneyimine giriş itibariyle taşıdığı özgüven ve adanmışlık temelindeki dinamik ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşlarını, seksen yıllık süreçte bilhassa Diyarbakır örneğinde büyük ölçüde eridiği, toplumsal varoluş açısından yaşamın bu derin mesaj taşıyan kozmik cevabı itibariyle-kolektif ruhta varolan birlik bilincini uyandırma zaruretinin altı çizilmiştir...”

(Emiroğlu, 2002)⁹⁷, araştırmasının sonucunda:

“Hedef, muhteva ve ders kitabının öğretmenlerce kısmen yeterli bulunduğu, kullanılan metot ve etkinlikler ile araç-gereçler noktasında ise klasik tercihlerin ötesine gidilemediği, öğretmenlerin ölçme araç ve metotları kullanımında belirli bir zenginliğe sahip olduklarını tespit etmiştir. TCİTA ders konularında programa yönelik hedeflerin gerçekleştirilebilir nitelik ve nicelikte olmasını, muhtevada tarihi empatiyi güçlendirecek olan biyografi bilgilerine yer verilmesini, öğretmenlere hizmet için eğitimle metot ve etkinlik seçimi ile uygulamalar konusunda kendilerini geliştirmelerinin sağlanmasını çoklu zekaya yönelik olarak programlarda değişiklikler yapılmasını, öğretmene uygulamada rehberlik edebilecek yardımcı eserlerin hazırlanmasını ders kitaplarının konu uzmanı, öğretmen, müfettiş, grafiker tasarımcı ve dil bilimciden müteşekkil bir heyet tarafından hazırlanmasını ve ders kitaplarının suistimallerinin önüne geçecek şekilde bilimsel ve objektif olarak yapılandırılmasını” önermiştir.

(Aksoy, 2003)⁹⁸, yaptığı çalışma neticesinde:

“ Yüksek Öğretim kurumlarında okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretimini tarihi ve güncel durumu üzerinde durmuş, TCİTA dersi kavram, içerik, yazım, metot yönünden öğretim üyeleri ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirmiştir. Dersin YÖK programında kısmen uyumlu, ancak eksikliklerin bulunduğunu, dersin özellikle amaç ve kapsamından ziyade dersin işlenişi ve öğrencinin değerlendirilmesinde yetersizlikler olduğunu, öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yarattığını ve Atatürk ilkelerini ve içerdiği kritik özellikleri (Millî kimlik, Millî hedef, İç ve Dış tehditler) ile öğrenciye kazandırdığını. TCİTA dersinin; kredili olmasının, saatinin artırılmasının gerekliliğini, ölçme-değerlendirme için dönem ödevine ve yazılı sınavlara dayalı yapıldığını, öğretim yöntemi olarak sözlü anlatım yönteminin, araç-gereç olarak harita ve tepegözün tercih edildiğini tespit etmiştir. TCİTA dersinin tarih laboratuvarı oluşturulmasını, araştırma teknikleri yeni gelişen modern sistemlere adapte edilmesini, ilk elden kanıtlar içeren öğretim üyesi kılavuzunun hazırlanmasını, derse giren öğretim üyelerinin tam ehliyetli olmasını, dersin tarih dersinin ötesinde vatandaşlık ve demokrasi eğitimi olarak tutum ve beceri kazandırmaya yönelik olmasını dersin interdisipliner yaklaşımını benimsemesini ve içeriği kapsamı zenginleştirerek alınan Türk Modernleşmesi şeklinde değiştirilmesini” önermiştir.

⁹⁷Emiroğlu, G., (2002), İlköğretimde “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” Ders Konularının Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

⁹⁸Aksoy, İ., (2003), Yüksek Öğretim Kurumlarında İnkılâp Tarihi Öğretimi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi , Ankara.

“Tarihi mekân ve müzelere geziler düzenlemek, yaratıcı drama çalışması yapmak, öğrencilere belgesel filmleri izletmek, paneller, konferanslar, sempozyumlar düzenlemek, beyin fırtınası yapmak, tam öğrenme stratejisini uygulamak, alış yoluyla öğrenme-sunuş yoluyla öğrenme stratejisini uygulamak, buluş yoluyla öğrenme stratejisini uygulamak, kubaşık öğrenme stratejisini uygulamak, araştırma-inceleme yoluyla öğrenme stratejisini uygulamak, problem çözme stratejisini uygulamak”⁹⁹ önerilen çözümler arasındadır.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM’nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirmesi tablo 15’te gösterilmektedir.

Tablo 15 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Cinsiyet	N	%	X	S.S	Sonuç
Bay	72	69,9	3,50	0,99	t=1.164 P>0,05
Bayan	31	30,1	3,45	0,95	
Toplam	103	100	3,47	0,97	

Ölçme aracına katkıda bulunan öğretim üyelerinin, ATAM’nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözüm sonucunda anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Araştırmamızda erkek öğretim üyeleri X=3,50 ile bayan öğretim üyeleri ise X=3,45 ile “Katılıyorum” seviyesinde katılım belirtmişlerdir.

Öğretim üyelerinin ATAM’nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem açısından değerlendirilmesi tablo 16’dadır.

⁹⁹ Koca, H., (2005), “İlköğretimde Atatürk İnkılaplarının Öğretimi, TCİTA Konularının Öğretimi”, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, s.178.

Tablo 16 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Mesleki Kıdem	N	%	X	S.S	Sonuç
1-10 yıl	18	17,5	3,48	0,98	t=0,526 p>0,05
11 yıl ve üzeri	85	82,5	3,46	0,96	
Toplam	103	100	3,47	0,97	

ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyesi görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde anlamlı farka rastlanmamıştır. 1-10 yıl kıdeme sahip olan öğretim üyeleri $X=3,48$ ortalama ile 11 yıl ve üzeri olan öğretim üyeleri $X=3,46$ ortalama ile “Katılıyorum” seviyesinde önermelere katılım sunmuşlardır.

Ölçme aracındaki önermelere katılımda bulunan ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 17'dedir.

Tablo 17 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Ünvan	N	%	X	S.S	Sonuç
Profesör	10	9,7	3,49	0,98	F=0,276 p>0,05
Doçent	28	27,2	3,46	0,96	
Yardımcı Doçent	65	63,1	3,45	0,95	
Toplam	103	100	3,46	0,96	

ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde ortalama $X=3,46$ “Katılıyorum” seviyesinde olmuş ve anlamlı farka rastlanmamıştır.

Ölçme aracındaki önermelere katılımda bulunan ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Öğretim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Fakülte	N	%	X	S.S	Sonuç
Eğitim Fakültesi	19	18,34	3,40	0,39	F=1,234 p>0,05
Fen-Edebiyat Fakültesi	52	50,5	3,51	0,41	
Diğer	32	31,16	3,49	0,43	
Toplam	103		3,46	0,41	

Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözümlemede ortalama $X=3,46$ ile “Katılıyorum” seviyesinde olmuş ve anlamlı farklılığa rastanmamıştır.

2.4 Öğretim Üyelerinin Dicle Üniversitesi ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri

Ölçme aracındaki önermelere katılım belirten öğretim üyelerinin, üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri bu bölümde değerlendirilmiştir. Bu bölüme ait önermeler ve çözümlemesi tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (%)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama (X)	Standart Sapma
17. Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiteler sistemi dışındaki paydaş resmi kurumlarla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.	21,4	39,8	16,5	16,5	5,8	3,54	1.16
18. Atatürk Araştırma Merkezlerine kadrolu akademik personel istihdamı, bu kurumsal aracın bir tabaka kuruluş olmaktan çıkmasını ve akademik enerji akışına yüksek düzeyde kanal olmasını sağlayabilir.	15,5	31,1	28,2	23,3	1,9	3,34	1.06

19. Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.	1,0	25,2	36,9	32,0	4,9	2,85	0.89
20. Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşmemektedir.	20,4	39,8	17,5	15,5	6,8	3,54	1.16
21. Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.	5,0	20,1	30,9	32,1	10,9	2,85	0.89
22. Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansındaki zaafiyet, materyal bileşenlerden çok vizyoner sınırlılıkla ilgilidir.	29,3	30,9	16,4	15,6	7,8	3,54	1.16
23. Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak akademisyen benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.	6,6	20,8	36,2	24,6	11,9	3,33	1.08
7. Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği sürekli eğitim/panel-sempozyum-kongre vb. etkinliklerinin kurumsal amaçların gerçekleşme başarısına katkısı oldukça yüksek düzeydedir.	20,5	48,5	18,3	7,8	4,7	3,66	1.06
24. Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş sivil toplum kuruluşlarıyla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.	13,6	41,7	28,3	13,6	2,8	3,48	0.97
Toplam	14,81	33,10	25,46	20,11	6,38	3,34	1,04

Tablo incelendiğinde; öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan önermelerden en yüksek ortalama $X=3,66$ ile "katılıyorum" seviyesinde 7. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği sürekli eğitim/panel-sempozyum-kongre vb. etkinliklerinin kurumsal amaçların gerçekleşme başarısına katkısı oldukça yüksek düzeydedir) en düşük ortalama $X=2,85$ ile "kısmen katılıyorum" 19. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.) ve 21. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.) bulunmaktadır. Ölçme aracında yer alan önermelere öğretim üyelerinin katılım düzeyi $X=3,34$ "kısmen katılıyorum" seviyesinde bulunmuştur.

Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Cinsiyet	N	%	X	S.S	Sonuç
Bay	72	69,9	3,32	1,09	t=1.257 P>0,05
Bayan	31	30,1	3,30	1,08	
Toplam	103	100	3,31	1,08	

Ölçme aracına katkıda bulunan öğretim üyelerinin, ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözüm sonucunda anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Erkek öğretim üyeleri X=3,32 ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde, bayan öğretim üyeleri X=3,30 ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde katılım belirtmişlerdir.

Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 21'dedir.

Tablo 21 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Mesleki Kıdem	N	%	X	S.S	Sonuç
1–10 yıl	18	17,5	3,33	0,57	t=1,168 p>0,05
11 yıl ve üzeri	85	82,5	3,42	0,58	
Toplam	103	100	3,37	0,57	

Öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde anlamlı farka rastlanmamıştır. 1-10 yıl kıdeme sahip olan öğretim üyeleri X=3,33 ortalama ile “kısmen katılıyorum” , 11 yıl ve üzeri olan öğretim üyeleri X=3,42

ortalama ile “katılıyorum” seviyesinde önermelere katılım sunmuşlardır. Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM’nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 22’dedir.

Tablo 22 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Ünvan	N	%	X	S.S	Sonuç
Profesör	10	9,7	3,67	0,45	F=1,404 p>0,05
Doçent	28	27,2	3,35	0,54	
Yardımcı Doçent	65	63,1	3,43	0,50	
Toplam	103	100	3,48	0,49	

ATAM’nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde ortalama $X=3,48$ ile “katılıyorum” seviyesinde olmuş ve anlamlı farka rastlanmamıştır. Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM’nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Sürekli Eğitim İşlevini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Fakülte	N	%	X	S.S	Sonuç
Eğitim Fakültesi	19	18,34	3,41	0,55	F=1,035 p>0,05
Fen-Edebiyat Fakültesi	52	50,5	3,38	0,60	
Diğer	32	31,16	3,17	0,71	
Toplam	103		3,32	0,62	

Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analiz sonucunda ortalama $X=3,32$ ile "kısmen katılıyorum" seviyesinde gerçekleşmiş ve anlamlı farklılık bulunmamıştır.

2.5 Öğretim Üyelerinin Dicle Üniversitesi ATAM'nin Kurumsal Etkililiğini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşleri

Dicle Üniversitesi'nde görevli öğretim üyelerinin, üniversiteler bünyesinde bulunan ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri bu bölümde değerlendirilmiştir. Öğretim üyelerinin görüşleri ölçme aracında yer alan yirmi dört önermenin tamamı kullanılarak tablo 24'te belirtilmiştir.

Tablo 24 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (%)

Sıra No		Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Ortalama	Standart Sapma
1	Türk Yükseköğretim Sistemi, <i>etkisel / yaratıcı varoluş yöntemi</i> olarak <i>Atatürk bilincini</i> uyandırma vizyonuna programlıdır.	12,6	30,1	43,7	10,7	2,9	3,38	0,94
2	Atatürk Araştırma Merkezleri, üniversiter sistemin Atatürk bilincini uyandırma vizyonunu koordine eden kurumsal bir araç olarak biçimlenmiştir.	14,6	38,8	21,4	22,3	2,9	3,39	1,07
3	Atatürk Araştırma Merkezleri, resmi kuruluş amaçları itibarıyla Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğine sahiptir.	14,6	41,7	31,1	11,7	1,0	3,57	0,91
4	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.	7,8	20,4	36,9	30,1	4,9	2,96	1,00
5	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.	39,8	35,9	13,6	5,8	4,9	4,00	1,10
6	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği öğretim etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.	13,6	35,0	31,1	15,5	4,9	3,36	1,05
7	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği sürekli eğitim/panel-sempozyum-kongre vb. etkinliklerinin kurumsal amaçların gerçekleştirme başarısına katkısı oldukça yüksektir.	20,5	48,5	18,3	7,8	4,7	3,66	1,06
8	Atatürk Araştırma Merkezleri 1982 YÖK Reformuyla üniversiter sisteme eklenmiş, daha çok ideolojik misyonu öne çıkan kurumsal araçlardır.	12,6	42,7	28,2	13,6	2,9	3,48	0,97
9	Atatürk Araştırma Merkezleri, paydaşları tarafından amaçları ve teorik/sosyal/teknik donanımı itibarıyla yeterince bilinmeyen kapalı kurumlardır.	17,5	46,6	24,3	10,7	1,0	3,68	0,91
10	Atatürk Araştırma Merkezlerinin resmi ve özel üniversitelerde araştırma/öğretim/sürekli eğitim alt işlevlerine göre bir örneklik yapıya kavuşturulması, amaç gerçekleştirme başarısını artıracak bir girişim olabilir.	4,9	46,6	28,2	19,4	1,0	3,34	0,88
11	Atatürk Araştırma Merkezlerinin etkinlikleri, bilimsel/akademik olmaktan çok törensel ve ideolojik düzlemde gerçekleşmektedir.	20,4	47,6	26,2	5,8	-	3,82	0,82
12	Atatürk Araştırma Merkezleri <i>Atatürkçü yaşam felsefesini</i> bireysel/ulusal/evrensel duyarlılıklar ve güncel titreşimler bağlamında yeniden üretme ve yayma işlevleri bakımından oldukça anlamlı ve başarılıdır.	17,5	38,8	28,2	9,7	5,8	3,52	1,07
13	Atatürk Araştırma Merkezleri, ait oldukları üniversiter yapının diğer kurumsal bileşenleriyle bütünleşme becerisi oldukça yüksek akademik servislerdir.	11,7	38,8	28,2	14,6	6,8	3,33	1,08
14	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansı, para ve ekipman darlığı nedeniyle büyük ölçüde sınırlı kalmaktadır.	19,4	47,6	19,4	7,8	5,8	3,66	1,06
15	Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitimsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.	30,1	47,6	15,5	4,9	1,9	3,99	0,91
16	Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.	6,8	16,5	23,3	38,8	14,6	2,62	1,12
17	Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş resmi kurumlarla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.	21,4	39,8	16,5	16,5	5,8	3,54	1,16
18	Atatürk Araştırma Merkezlerine kadrolu akademik personel istihdamı, bu kurumsal aracın bir tabaka kuruluş olmaktan çıkmasını ve akademik enerji akışına yüksek düzeyde kanal olmasını sağlayabilir.	15,5	31,1	28,2	23,3	1,9	3,34	1,06
19	Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibarıyla Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.	1,0	25,2	36,9	32,0	4,9	2,85	0,89
20	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşmemektedir.	20,4	39,8	17,5	15,5	6,8	3,54	1,16
21	Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabaka oluşumlar konumundadır.	5,0	20,1	30,9	32,1	10,9	2,85	0,89
22	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansındaki zaafiyet, materyal bileşenlerden çok vizyoner sınırlılıkla ilgilidir.	29,3	30,9	16,4	15,6	7,8	3,54	1,16
23	Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak akademisyen benliğinde eğitimsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.	6,6	20,8	36,2	24,6	11,9	3,33	1,08
24	Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş sivil toplum kuruluşlarıyla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.	13,6	41,7	28,3	13,6	2,8	3,48	0,97
	Toplam	15,72	36,36	26,19	16,77	4,95	3,43	1,01

Tablo 24'deki öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri incelendiğinde; en yüksek ortalamanın 5. önerme (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.) “katılıyorum” ve 15. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.) “katılıyorum” seviyesinde olduğu gözlenmektedir. En düşük katılımın ise 16. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturucu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.) “kısmen katılıyorum” ile 19. önerme (Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.) “kısmen katılıyorum” ve 21. önerme (Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumları konumundadır.) “kısmen katılıyorum” seviyesinde olduğu görülmektedir.

Öğretim üyelerinin ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerine ilişkin önermelere katılımları $X=3,43$ “katılıyorum” seviyesinde olması katılım düzeyinin olumlu tarafta kaldığının göstergesi olarak değerlendirilmiş ancak yeterli olmadığı kanısına varılmıştır.

(Gülmez,2003)'in¹⁰⁰ üniversiteler bünyesinde bulunan ATAM'nin temel faaliyet alanlarından birisi olan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersi hakkında “Üniversite Gençliğinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine Bakışı” konulu araştırması bu bulguyu destekler niteliktedir:

“Üniversite öğrencilerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini gerekli bulup bulmadığı ve kararları ne olursa olsun bunun gerekçesinin ne olduğunun ortaya konması amaçlanmıştır. Dersin okutulmasına "evet" diyen 316 ve "mutlaka okutulmalı" kararını veren 493 öğrenci bulunmaktadır ki, okutulmasına inanan bu öğrencilerin toplam sayısı 809'dur. Bu sayı ankete katılan öğrencilerin % 75'ini meydana getirmektedir. Okutulmasına karşı çıkanların sayısı 190 olup, %20'de kalmaktadır. Yüzde 5'lik bir miktar da kararsız vardır.”

Bu araştırma üniversite gençliğinin bu dersi dolayısı ile ATAM'nin faaliyetlerini istediğini göstermektedir.

“Dersin okutulmasını isteyen öğrencilerin %28 ile en fazla kısmı, ‘iyi vatandaş ve Atatürkçü bir gençliğin yetiştirilmesinde, böyle bir derse gereksinim’ olduğunu inanmaktadır. Bunu %20 ile ‘tarihini bilmeyen geleceğini bilemez’ diyenler ve ‘Atatürk’ü ve Türkiye Cumhuriyeti tarihini en iyi şekilde öğrenmek’ isteyenler izlemektedir. Öğrenciler, ‘tarihin zaman ve yer içindeki konumumuzu belirlemedeki’

¹⁰⁰ Gülmez, a.g.e.

yerini, İnkılâp Tarihi için dikkate almamaktadır. Yani dersi, sadece bir tarih bilimi dersi olarak görmekten çok, bir ideoloji dersi olarak algılama eğilimi görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin, ilk ve ortaöğretim kurumlarında bu dersin gerektiği gibi verilemediği yolunda bir düşüncesi yoktur. Yani ilk ve ortaöğretim kurumlarında da ders gerektiği gibi verilmektedir. Ancak öğrencinin ilk ve ortaöğretimdeki düşünce ve anlayış düzeyi, Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin felsefesini anlamaya yeterli olmadığı için üniversite de bu dersin okutulmasını istemektedir. Dersin okutulmasını istemeyen öğrencilerin gerekçeleri Dersin okutulmasını istememe ile ilgili olarak 326 kişi işaretlemeye bulunmuştur. 326 kişinin tercihlerine baktığımızda ilk sırada, 'Yükseköğretimde, bölüm derslerinin daha fazla önem taşıması ve kredi saatinin daha fazla olması gerektiği' düşüncesi yer almaktadır, %39.6'sı bu gerekçeyi ileri sürmüştür. Sözü edilen gerekçeyi, birbirine yakın ve fakat düşük oranlarda diğerleri takip etmektedir. Yani %17.2'si 'doğduklarından beri bu dersi gördüklerini'; %16.3'ü 'yakın tarihimizle ilgili verilen bilgilerden kuşku duyduklarını', %14.7'si 'konuyla ilgili bilgi birikiminin yeterli' olduğunu ve %12'si 'fazla tekrarın kendi tarihinden ve Atatürk'ten soğuttuğunu' düşünmektedir. Görülüyor ki, karşı çıkanların da karşı çıkış gerekçelerinin çoğunluğunu, bu ders ve felsefesi değil, yükseköğretimde branşlaşmayla ilgili duydukları kaygılar oluşturmaktadır. Ancak diğer itiraz gerekçelerinin de, derslerin işleniş aşamasında ele alınması gerekmektedir."

Günümüzde resmi tarih anlayışı çerçevesinde bazı bilgilerin gizlendiği, bazılarının çarpıtıldığı, bazı konularda ise yalan söylendiği iddia ve suçlaması olmuştur. Basın-yayın özgürlüğü çerçevesinde bireyler Atatürk hakkında bilimsel platformlarda verilmeyen, ya da tersi savunulan konularla ilgili, okul dışında onlarca kaynağa ulaşmaktadır. İnternet üzerinden inanılmaz hızda istediği yanlı / yansız bilgiye ulaşmaktadır. Unutmayalım ki, çağımız olumlu birçok getirisinin yanı sıra olumsuzlukları da hayatımıza taşımıştır. Bunlardan birisi de bilgi kirlenmesidir. En çok üzerinde tartışılan, sorular sorulan, iftira ve çamur atılan dönem ise Cumhuriyet Tarihi ve Atatürkçülüktür.

Bu noktadan hareketle ATAM'nin faaliyetlerinin tüm üniversitelerde ve yurt genelinde hız kazanmasına, bu alanda teknolojinin yüksek yoğunlukla kullanılmasına doğan ihtiyacın arttığı değerlendirilmiştir.

Atatürkçülüğün ulusa, bilime, erdeme ve gönence dayalı alt yapısı boşaltıldıkça, yerinin yabancı ideolojiler ya da çıkar dürtüleriyle oluşmuş yerli ve alaturka görüşlerle doldurulduğu görülmektedir. Böyle olunca da, Atatürkçülüğün olgunlaştırılıp, dizgeleştirilemeden kişiliğini yitirmesi, kan kaybetmesi doğal değil midir? Atatürkçü yeni insanı yetiştirmeden, ulusal bütünlüğün parçalanması kaçınılmaz sonuç değil midir? Atatürkçü düşünceyle yoğrulmuş bu yeni insanın yetiştirilmesi ise gelişimin tüm evrelerini kapsayan, her evrenin kendi doğasına uygun bir eğitim sorunudur.¹⁰¹

Amaçların düzenlenmesi bir kaynaktan şöyle açıklanmaktadır¹⁰²:

¹⁰¹ Özgen, a.g.e, s.190.

¹⁰² Akgündüz, 2007, a.g.e., s.12.

“İnsanı varlığın ruhsal bilinç formu, zihinsel form ve bedensel form bu boyutları özgür idare temelinde lineer dış nedenselliği algılayan zihinsel kapasiteler ve kaotik spiral iç nedenselliği algılayan buradan nedensiz boyuta yürek kapasiteleri aracılığıyla işlemekte ve her bilinç formu gibi kendi kadar ve evrim planındaki proaktif doğayı ifade etmiş olmaktadır. Proaktif doğanın ifadelerinde halk bilgeliğinde söylendiği şekliyle nasihat ve musibet dediğimiz iki temel strateji karşımıza çıkmaktadır. İşte eğitim, nasihat stratejisini simgeleyen evrimsel dürtüye bağlı olana değil egoya direnişi ve proaktif doğayı özgürleştirmeyi kılavuzlayan yaratıcı bir yüzleşme, aşma ve farkındalık dönüştürme aracı olarak çıkmaktadır. Bu tasvirden de anlaşılacağı üzere eğitim bir ihtiyaç değil insan bilincinin evrim programına bağlı stratejik bir oyundur. Çünkü evrim vererek alma kanuniyetine bağlı olduğu için eğitimin özü eğiten ve eğitilen dişi ve erkek uç şeklinde ontolojik olarak birbirini tamamlamasıdır. Yani ışığı karşıya yansıtarak aydınlanma diyolojisidir. Eğitimde değişim değil dönüşüm ve filtrasyon esastır. Bunun anlamı oluşturma ve almanın (dialektik) yerini olma ve verme (diyolojik) ritminin ikamesidir. İnsanın yerel evrimi doğal özüne yabancılaşmaya ortaya çıkan korkulardan örülü ikincil doğasından özgürleşmektir. Yani diyalektik ilişkiden varoluşa etkisel katılma dediğimiz diyalogla ilişkiye geçiştir. Bu noktada varoluştaki bütün bilinç formlar iç içe geçmiş çarklar konumundadır. Birinin evrim bilmecesi diğerinin bilincindeki kör noktanın açılması ile ilişkilendirilmiştir. Bu anlamda tek taraflı mekanik eğitim duruşu yerine eğitim vizyonu esastır ve eğitim çevreden insana bir yükleme değil mutlak boyuta ait kalitelerin ışmasını engelleyen bloklardan özgürleşme, bütün zamanları itibariyle varolan ışmanın maddesel gösteri katına yansımalarının kılavuzlarıdır. Bu iki temel bakış açısıyla eğitsel oyuna yaklaştığımızda amaçları ve araçları bakımından birbiriyle bütünüyle zıtlaşan iki farklı duruş çıkmaktadır. Birinci duruşun çıkış noktası ihtiyaç, ikincinin çıkış noktası diyolojik aşk ilişkisidir. Buna bağlı olarak her düzey eğitim amaçları ve bu amaçları realize edecek teorik, sosyal, teknik araçlar hiyerarşisi içerik ve üslubu bütünüyle farklılaştırmaktadır. Birinde mutlak boyuta yüklenme ve merkezden çevreye doğal açılım, diğerinde çevreye hile temelinde kültürlenip tüketme modu öne çıkmaktadır.”

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 25'te gösterilmektedir.

Tablo 25 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Cinsiyet	N	%	X	S.S	Sonuç
Bay	72	69,9	3,42	1,02	t=1,431 P>0,05
Bayan	31	30,1	3,39	1,00	
Toplam	103	100	3,41	1,01	

Tablo 25'in belirttiği gibi ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde erkek öğretim üyeleri $X=3,42$ "katılıyorum" bayan öğretim üyeleri $X=3,39$ "kısmen katılıyorum" seviyesinde katkıda bulunmuşlar ve cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 26 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Mesleki Kıdem	N	%	X	S.S	Sonuç
1-10 yıl	18	17,5	3,41	0,83	t=1,034 p>0,05
11 yıl ve üzeri	85	82,5	3,44	0,84	
Toplam	103	100	3,42	0,83	

Tablo 26'da belirtildiği gibi ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde 1-10 yıl arasında görev yapan öğretim üyeleri $X=3,41$ "katılıyorum" 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip öğretim üyeleri $X=3,44$ "katılıyorum" seviyesinde katkıda bulunmuşlar ve anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi tablo 27'de gösterilmektedir.

Tablo 27 Öğretim Üyelerinin ATAM'nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Ünvan Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Ünvan	N	%	X	S.S	Sonuç
Profesör	10	9,7	3,55	0,80	F=0,913 p>0,05
Doçent	28	27,2	3,42	0,81	
Yardımcı Doçent	65	63,1	3,45	0,82	
Toplam	103	100	3,47	0,81	

Tablo 27’de belirtildiği gibi öğretim üyelerinin ATAM’nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde $X=3,47$ “katılıyorum” seviyesinde görüş oluşmuş ve anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinin, ATAM’nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesine ait bulgular tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28 Öğretim Üyelerinin ATAM’nin Toplam Amaç Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Görüşlerinin Fakülte Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi (%)

Fakülte	N	%	X	S.S	Sonuç
Eğitim Fakültesi	19	18,34	3,42	0,64	F=2,150 p>0,05
Fen-Edebiyat Fakültesi	52	50,5	3,43	0,66	
Diğer	32	31,16	3,38	0,70	
Toplam	103		3,41	0,67	

Tablo 28’de sunulduğu gibi ATAM’nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyeleri görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde $X=3,41$ “katılıyorum” seviyesinde görüş beyan edilmiş ve anlamlı bir fark saptanmamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tartışma

Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerine ilişkin önermelere katılımlarının $X=3,43$ "katılıyorum" seviyesinde olması katılım düzeyinin olumlu tarafta kaldığının göstergesi olarak değerlendirilmekle beraber, ATAM'nin sahip oldukları kritik önem ve kesinlikle katılıyorum seviyesinde hiç katılım olmaması sebebiyle kurumsal yeterliliğin akademik, hukuksal ve finansal seviyelerde tüm paydaşları tarafından desteklenerek geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

ATAM; bilimsel kanalları kullanım etkililiğini yükselterek Atatürkçülüğün ifade ettiği mevcut ideolojiler içerisinde farklı bir konuma sahip olan ideolojik misyonunu tüm paydaşlarına ulaştırabilmelidir. ATAM'nin amaçları teorik, sosyal ve teknik donanımları itibarıyla paydaşları tarafından daha iyi anlaşılması gereken kurumlar olduğundan, bu amaçla ATAM'nin iletişim kanallarını ve tekniklerini kullanma etkililiklerini artırmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

Etkinliklerini bilimsel ve akademik düzlemde icra eden ATAM kurumsal etkililiklerini de düzenli periyotlarla ölçülebilir hale getiren kurumlar olmalıdırlar. Bu ölçümlerin ATAM'nin kurumsal hedeflerini geliştirmelerine ve gerçekleştirmelerine katkı sağlamanın yanında zaman ve enerji yönetiminde de kurumsal çıkarlarını koruyacağı değerlendirilmiştir. ATAM Atatürkçü yaşam felsefesine gerek bireysel gerekse ulusal ve evrensel duyarlılıklar çerçevesinde sinerjik bir üretim ve yayma becerisine ulaşmalıdır. ATAM ait oldukları üniversiter yapıların diğer kurumsal bileşenleriyle bütünleşebilmeli, Atatürkçü yaşam felsefesini kurumsal bir hedef haline dönüştürebilmelidirler. Yürüttükleri faaliyetlerle ATAM gerek öğrenci, gerekse akademisyenlerin benliğinde yüksek eğitsel dönüştürme gücüne sahip olmalıdırlar. Bu özellikleri itibarıyla ATAM'nin akademik çevrelerce daha fazla desteklenmesine ve eğitsel dönüşüm gücünün artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin araştırma işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerini değerlendirdiğimiz 5 önermenin ortalaması $X=3,46$ olup katılma düzeylerinden "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir.

ATAM'nin araştırma işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerini belirleyen önermelere verilen cevapların ortalaması değerlendirildiğinde, en yüksek ortalama 5. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma

etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.) yer almaktadır. $X=4,00$ ve katılma düzeylerinden “katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Ancak Dicle Üniversitesi örneğinde yapılan araştırma esnasında; Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından bizzat yürütülen araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut araştırmaların daha çok Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi tarafından yönetilen çalışmalar olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar Atatürk bilincini kollektif bilinç seviyesine taşıma yolunda ciddi akademik çabalar sarf edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu konuda araştırmayı destekleyecek herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olması, ATAM'nin kurumsal etkililiğini değerlendirmeye yönelik akademik çalışmalara duyulan gereksinimin bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir. Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin stratejik planlarını hazırlamalarının ve hayata geçirmelerinin, mevcut araştırma sayılarının artırılması ve özgün araştırma konularının belirlenmesi açısından fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesindeki ATAM'nin Araştırma İşlevlerini Gerçekleştirme gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri incelenmeye devam edildiğinde en düşük ortalamanın $X=2,96$ ile (Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.) önermesine ait olması üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin akademik örgütlenme modelinin kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilecek yeterlilikte olmadığını ve birörneklik yapıya kavuşma ihtiyacının bulunduğunu göstermektedir. Bu noktada örgütlenme modeli ile birlikte mevcutların ve mevzuatın sorgulanması ihtiyacının doğduğu kanısına varılmıştır. Günümüz dünyasında yaşanan hızlı ve farklı açılardan esen değişim rüzgârları, kamu yönetimi anlayışlarını da etkilemektedir. Zira ekonomik unsurların değişken etkisi, teknoloji ve bilişimden büyük ölçüde yararlanan özel girişimciliğin, gün geçtikçe insanların gereksinimlerine devletin yerine daha uygun yanıtlar vermesi, halkın bilinç seviyesinin artması ve sivil örgütlenmenin giderek daha etkin hâle gelmesi sonucu, kamu hizmetlerinden sorumlu olanlar ve uygulama içinde bulunan yöneticiler, yeniden yapılanmanın gerekliliğine inanmak, desteklemek ve uygulanmasını sağlamak zorundadırlar. Elbette ki kamu yönetimindeki değişimi en zorunlu kılan da, bireylerin ve toplumların kamu hizmeti beklentilerindeki farklılaşma eğiliminin artması olmuştur. Çünkü halkın kamusal hizmetler konusundaki geleneksel beklentileri, hizmetlerin adalet, eşitlik, verimlilik, etkililik ve tarafsızlık ilkelerine göre sunulması olurken, bugün bu beklentilere yenileri eklenmeye devam etmektedir. Bundan dolayı mevcut ortamda üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin artan ihtiyaçlara cevap verebilecek konumda olması; kendi güçlü ve zayıf yönlerini

belirleyerek fırsatlardan maksimum faydayı sağlayacak stratejileri geliştirmesine bağlıdır. Mevcut yapısıyla kendisine verilmiş olan çok önemli görevlerin stratejilerini belirleyip uygulamasında güçlüklerle karşılaşacağı bir gerçektir.

Bunun yanında, üniversiteler bünyesinde bulunan ATAM'lerinin gerek kendi aralarında gerekse ulusal ölçekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı ile benzer teşkilat yapılarına, yeterlilikleri akademik faaliyetleri ile kanıtlanmış ve motivasyonu yüksek kadrolara, süreklilik arz eden ve en kısa sürede canlandırılmasına ihtiyaç duyulan güçlü destekleyici paydaş ilişkilerine ihtiyaç duyduğu yargısına varılmıştır.

ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerinin ortalaması $X=3,48$ olup katılma düzeylerinden "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. Öğretim üyelerinin ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan önermelerden en yüksek ortalama $X=3,99$ ile "Katılıyorum" seviyesinde 15. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.) yer almıştır. "Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır." önermesine öğretim üyesi katılım oranlarının %30,1 ile "Kesinlikle Katılıyorum, % 47,6 ile "Katılıyorum" seviyelerinde gerçekleşmesi önemli bir sorun alanı olarak kabul edilmiştir. Bu sorun alanına yönelik olarak alınacak stratejik tedbirlerin ivedilik teşkil ettiği, ayrıca ülke bütününe kapsayacak şekilde uygulama sahalarına yönelik yapılacak yeni araştırmaların mevcut destekleyici sorun sahalarının tespiti açısından fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

(Özgen,1997)'in araştırmasında¹⁰³ Atatürkçü Düşünce ve Atatürkçülüğün ne olup/olmadığını, Türkiye için özel önemini, ilke ve inkılapların tehlikede olup olmadığını açığa çıkartmayı ve halka benimsetilmesinde doğrudan görevli öğretmenlerin bu konuda düşüncelerini sorgulamayı, bilgi birikimlerinin derecesini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda;

“ Eğitimde Halkçılık ilkesinin ihlal edildiğini ve eğitimin her geçen gün laiklik ilkesinden uzaklaştığını, Atatürk dönemindeki politikadaki dürüstlük ve tutarlığın günümüz yaşamına uygulanmadığını, Atatürkçülüğün ne olduğunu ne anlama geldiğini halkın %88,2'sinin bilmemesinin öğretimde aksaklıklardan dolayı olduğunu, öğretmenlerin Atatürkçülük konusunda %67'sinin bilgi birikiminin olmadığını, Atatürkçü düşüncenin öğrencilerin bilincine iyice kazandırılmadığını tespit etmiş, Atatürkçü düşüncenin bağları çözüldükçe toplumsal hoşgörü ve uzlaşmanın kaybolduğunu, devlet ve yurttaş birlikteliğine gölge düştüğünü ” belirtmiştir.

¹⁰³Özgen, B., (1997), Atatürkçü Düşünce ve Atatürkçülük, Özgen Yayınları, İzmir.

Eğitim kademelerinden yüksek ğretim kurumlarında hizmet veren ğretim yelerinin ATAM'nin ğretim işlevini gerçekleştirme başarisına ait görüşlerini ortaya koyarken yüksek öğretimin tek başına değil, bir bütün halinde dinamik bir eğitim sürecinin parçası olduğu ve ATAM'nin yüksek eğitim kurumlarında beklenen etkilerinin daha önceki eğitimlerden etkileneceği unutulmamalıdır.

Öğretim yelerinin (Atatürk Araştırma Merkezlerinin resmi ve özel üniversitelerde araştırma/ğretim/sürekli eğitim alt işlevlerine göre birrneklilik yapıya kavuşturulması, amaç gerçekleştirme başarisını artıracak bir girişim olabilir.) nermesine katılımlarının $X=3,68$ ile "Katılıyorum" seviyesinde gerçekleşmesi niversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal etkililikleri çerçevesinde işleyiş mekanizmaları ve faaliyetlerinin incelenmesi sonucunda karşılaşılan kurumsal farklılıkları destekler niteliktedir. Türk Yüksek ğretim Sistemi ile ATAM'nin stratejik yapılanmaları etkisel, yaratıcı varoluş yöntemi olarak Atatürk bilincini uyandırma vizyonuna programlanmış olmalıdır. Atatürk bilincini uyandırma vizyonuna yönelik faaliyetlerde ulusal lekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı koordinatör kurum olarak yüksek öğretimin tüm kurumlarına ulaşabilmeli ve eşit mesafede olmalıdır. Bu başarılabilirdiği takdirde ğrenci benliğindeki eğitsel dönüşüm hızının arzu edilen seviyeye çıkacağına inanılmaktadır.

ATAM'nin, kurumsal etkililiği kapsamında ortaya koydukları stratejik hedefleri ve bunların gerçekleştirilme düzeyleri eğitimin her seviyesinde özellikle niversiteler bünyesinde i ve dış paydaşların yaratıcı düşüncelerini gerçekleştirmelerine olanak verecek, potansiyel inşa etmeye dönük bir konumda olmalıdır.

Eğitimin tüm paydaşları tarafından özellikle niversiteler bünyesinde zgerekleştirimini sağlama ortamına sahip bireyler yetiştirilme stratejisinin benimsenmesi, bireylerin kendi kapasitelerinin ortaya çıkarılmasına ve ATAM'nin hedef gerçekleştirme başarisına destek sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ATAM'nin sahip olmaları gereken kurumsal kabiliyetler de dünyadaki değişimle beraber sürekli revizyona ihtiyaç duymaktadır. Günümüzde kurumsal etkililiklerde kabiliyet, kapasitenin önüne geçmiştir. Bu duruma paralel olarak da eğitim, tüm kategorilerde zorunluluk kazanmış, süre olarak uzamış, süreç olarak detaylandırılmıştır.

Gelişimi ve millî varlığımızı merkez alan Atatürkçülük anlayışı, Türk insanıyla beraber aynı zamanda tüm insanların eşit, saygıdeğer ve gelişmeye açık olduğunu savunurken dünyada bir rneği daha olmayan yapıcı bir ideoloji ile dünya görüşleri arasında farklılık yaratmaktadır. Bu yaklaşımla toplumda kutuplaşmış bir yapı oluşmasının önüne geçmektedir. Bu anlayış insanlığın ulaşmayı hedeflediği erdemlerle ve insan haklarıyla uyumlu bir yapıdır.

Tarih boyunca çeşitli uluslar, üstün olduğunu hissetmenin verdiği ayrıcalıkla farklı olan ulusları sapkın görmüş ve onlara hükmetmeyi kendisine hak görebilmiştir. Atatürkçülük, “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesiyle dünya barışını ve huzurunu kendi iç huzur ve barışıyla bir tutan nadir ideolojilerden biridir.

ATAM'nin kurumsal etkililiklerinin ve yeteneklerinin evrensel gelişimle paralel bir boyutta bir gelişim çizgisi göstermesi, sadece kendi ülkemiz açısından değil dünya barışı açısından da önemli bir hizmettir. Bu gelişim sürecinde esnek bir yapıyla paydaşlara sürekli gelişen bir değişim gösteren gerçekliğin, durağan olamayacağı öğretilmelidir.

Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan toplam 9 önermeye katılım düzeyi $X=3,34$ “kısmen katılıyorum” seviyesinde bulunmuştur. Neticede, ATAM'nin araştırma etkinliklerinden ziyade sürekli eğitim etkinliklerinin akademik vizyonu ile ilgili bir sorun alanı tespit edilmiştir. Bu alanda akademisyen düzeyinde yapılacak detaylı araştırmalarla sorun kaynağının daha detaylı bir şekilde tanımlanabileceği değerlendirilmiştir.

Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan önermelerden en düşük katılım $X=2,85$ ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde 19. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.) ve 21. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.) bulunmaktadır. Öğretim üyelerinin bu katılımları ile, üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal etkililiklerini tüm alt hedefleri ile bir bütün halinde yeterli seviyede gerçekleştirebilmeleri durumunda, Atatürk bilincini gerçek ifadesi ile uyandırabileceklerine inandıkları kanaatine varılmıştır.

Öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyarken (Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş resmi kurumlarla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.) önermesine $X=3,54$ ile “Katılıyorum” seviyesinde katkı sunmaları ATAM'nin üniversiter sistem dışındaki paydaş resmi kurumlarla olan ilişkilerinin farklı bir sorun alanı olarak araştırılması ihtiyacını ortaya koymuştur.

Yüksek öğretimimiz; gelişim süreçlerine uyum sağlayacak esnek ve dinamik programların yanında dünya genelinde talep gören bir pozisyona ulaşmayı vizyonuna koymuştur. Tüm dünyanın örnek aldığı, en üstün liderlik vasıflarına sahip olan Atatürk'ün ve onunla ilgili tarihi ortaya koyan ATAM'nin bu alanda bilgi üretilen yerler olmaları nedeniyle, analitik yaklaşımların esas alındığı, bilgilerin ve düşüncelerin devamlı olarak doğrulandığı ve

yanlıkların kanıtlandığı, bilgi kirliliğinin engellendiği, tarihsel gerçeklerin tüm paydaşlara ulaştırıldığı ve bilgilerin üretiminin de evrensel ölçütlerle kalitesinin artırıldığı bir konumda olmalıdır.

ATAM misyonunu gerçekleştirirken ve vizyonuna doğru yol alırken öncelikle akademik kapasitesini yeterli seviyeye ulaştırabilmeli, akademik özerklik kapsamında devletten ya da toplumdan kaynaklanan ideolojik, siyasi ve dini baskılardan da korunaklı özgür bir yapıda olmalıdır.

ATAM'nin kurumsal etkililiği, paydaşları ile toplumu çatışma refleksinden çıkarmakta, kurumun vizyonuna ulaşmasını sağlamaktadır. ATAM kurumsal alanlarını küreselleşmenin ve piyasa ekonomisinin olumsuz etkilerinden korumak için kendi sisteminin sınırlarını farklılığıyla oluşturmalıdır. Bu sınırları tüm iç ve dış paydaşlarıyla ilişki içinde olmalıdır.

Araştırmamızın örneklemini oluşturan Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezinin sürekli eğitim faaliyetleri kapsamında 2006-2007 eğitim öğretim döneminde öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik 65 konferans verildiği belirtilmiş olmakla beraber, 2006-2007 eğitim öğretim döneminde Dicle Üniversitesinin tamamında gerçekleştirilen konferans sayısının toplamda 18 olarak belirtilmiş olması ve yayınlanan konferans isimleri ve bilgileri arasında konuyla ilgili hiçbir konferansa rastlanılmaması Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından iç ve dış paydaşlarla koordinasyon ve paylaşım sorununun olabileceğini düşündürmüştü, Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından yapılan tüm bilimsel faaliyet ve yayınların konu, tarih ve zaman belirtilerek yayınlanmasının kurumsal etkililik faaliyetlerinin hem kurum içi hem de kurum dışı birimler bazında daha etkin değerlendirilmesine imkan sağlayacağı ve araştırmalara destek olacağı sonucuna varılmıştır.¹⁰⁴

Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin akademik faaliyetler kapsamında araştırma etkinliklerinde üstlendikleri öncü kimliklerini tüm üniversiter yapılarında artan hızda geliştirmeleri, detaylı olarak araştırma faaliyetleri kapsamında yayınlamaları, bir kurumsal etkililik ölçüm kriteri olarak değerlendirmeleri, bu amaçla düzenlenen eğitim, panel, sempozyum, kongre vb. etkinliklere tüm iletişim kanalları kullanılarak iç ve dış paydaşların mümkün olan en yüksek oranda katılımları sağlamaları, bu faaliyetlerde sürekli eğitim faaliyetleri çerçevesinde konu, tarih ve isim belirtilerek net bir şekilde rapor halinde hem kendi veri tabanlarını oluşturmaları hem de tüm paydaşların farkındalık düzeylerinin

¹⁰⁴ <http://www.dicle.edu.tr/yeniweb/suryayin/faalarap/2006-07/birimler> Erişim Tarihi: 10 Haziran 2008

artmasına fayda sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bu katılımların paydaşların ATAM'ne olan katkılarını arttıracığı ve ATAM'ni motive edeceği değerlendirilmiştir.

Ortaya konulan temel düşünceler ışığında ATAM'nin kurumsal yeterliliğine ilişkin öğretim üyeleri görüşlerinin değerlendirilmesi, "Dicle Üniversitesi" örneği adlı araştırma yapılmış ve ATAM'nin kurumsal etkililiği sorgulanmıştır.

Sonuç

- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin araştırma işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerini belirleyen önermelere verilen cevapların ortalaması değerlendirildiğinde, en yüksek ortalama 5. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.) yer almaktadır. $X=4,00$ ve katılma düzeylerinden "katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. En düşük ortalama ise 4.önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.) yer almakta $X=2,96$ ve katılma düzeylerinden "Kısmen Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. ATAM'lerinin Araştırma İşlevlerini Gerçekleştirme Başarısına İlişkin Öğretim Üyelerinin görüşlerini değerlendirdiğimiz 5 önermenin ortalaması $X=3,46$ olup katılma düzeylerinden "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. (Tablo 9)
- ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyesi görüşleri cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde erkek öğretim üyelerinin önermelere katılımları $X=3,45$ ile "Katılıyorum" seviyesinde, bayan öğretim üyelerinin önermelere katılımları $X=3,43$ ile " Katılıyorum" seviyesindedir. (Tablo 10)
- Öğretim üyelerinin, ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin mesleki kıdeme göre değerlendirilmesi yapıldığında 1–10 yıl kategorisindeki öğretim üyelerinin önermelere katılımları $X=3,43$ ile " Katılıyorum" seviyesinde, 11 yıl ve üzerindeki öğretim üyelerinin önermelere katılımları $X=3,44$ ile "Katılıyorum" seviyesindedir. (Tablo 11)

- ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi yapıldığında ölçme aracına yanıt veren öğretim üyelerinden Profesörlerin $X=3,48$ ile önermelere katılımları "Katılıyorum" seviyesinde, Doçentlerin $X=3,44$ ile "Katılıyorum" Yardımcı Doçentlerin ise $X=3,46$ ile önermelere katılımları "Katılıyorum" seviyesindedir. (Tablo 12)
- ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerinin görev yaptıkları fakültelere göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözümleme sonucunda Eğitim Fakültesi $X=3,45$, Fen Edebiyat Fakültesi $X=3,47$, diğer fakülteler de $X=3,48$ ile "katılıyorum" seviyesinde önermelere katılım belirtmişlerdir. (Tablo 13)
- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri ortaya koyan önermelerden en yüksek ortalama $X=3,99$ ile "Katılıyorum" seviyesinde 15. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.) en düşük ortalama $X=2,62$ ile "Kısmen Katılıyorum" seviyesinde 16. önermede "Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir." görülmüştür.
- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerini değerlendirdiğimiz 10 önermenin ortalaması $X=3,48$ olup katılma düzeylerinden "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir. "Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır." önermesine öğretim üyesi katılım oranlarının %30,1 ile "Kesinlikle Katılıyorum, % 47,6 ile "Katılıyorum" seviyelerinde gerçekleşmesi önemli bir sorun alanı olarak kabul edilmiştir. Bu sorun alanına yönelik olarak alınacak stratejik tedbirlerin ivedilik teşkil ettiği, ayrıca ülke bütününe kapsayacak şekilde uygulama sahalarına yönelik yapılacak yeni araştırmaların mevcut destekleyici sorun sahalarının tespiti açısından fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir. (Tablo 14)
- ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyesi görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan

istatistiksel çözüm sonucunda erkek öğretim üyeleri $X=3,50$ ile, bayan öğretim üyeleri ise $X=3,45$ ile “Katılıyorum” seviyesinde katılım belirtmişlerdir. (Tablo 15)

- ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşleri mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirildiğinde 1-10 yıl kıdeme sahip olan öğretim üyeleri $X=3,48$ ortalama ile 11 yıl ve üzerinde olan öğretim üyeleri $X=3,46$ ortalama ile “Katılıyorum” seviyesinde önermelere katılım sunmuşlardır. (Tablo 16)
- ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerinin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde ortalama $X=3,46$ “Katılıyorum” seviyesinde olmuştur. (Tablo 17)
- Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin öğretim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel çözümlemede ortalama $X=3,46$ ile “Katılıyorum” seviyesinde olmuştur. (Tablo 18)
- Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerini ortaya koyan önermelerden en yüksek katılım $X=3,66$ “katılıyorum” ile 7. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği sürekli eğitim/*panel-sempozyum-kongre vb.* etkinliklerinin kurumsal amaçların gerçekleşme başarısına katkısı oldukça yüksek düzeydedir), en düşük katılım $X=2,85$ “kısmen katılıyorum” ile 19. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.) ve 21. önermede (Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.) bulunmaktadır. Ölçme aracında yer alan önermelere öğretim üyelerinin katılım düzeyi $X=3,34$ “kısmen katılıyorum” seviyesindedir. (Tablo 19)
- Ölçme aracına katkıda bulunan öğretim üyelerinin, üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi yapıldığında, erkek öğretim üyeleri

$X=3,32$ ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde, bayan öğretim üyeleri $X=3,30$ ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde katılım belirtmişlerdir. (Tablo 20)

- ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyesi görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan istatistiksel analizde 1-10 yıl kıdeme sahip olan öğretim üyeleri $X=3,33$ ortalama ile “kısmen katılıyorum”, 11 yıl ve üzeri olan öğretim üyeleri $X=3,42$ ortalama ile “katılıyorum” seviyesinde önermelere katılım sunmuşlardır. (Tablo 21)
 - ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerin ünvan değişkeni açısından değerlendirilmesinde, öğretim üyelerinin katılımları $X=3,48$ ile “katılıyorum” seviyesindedir. (Tablo 22)
 - Ölçme aracındaki önermelere katılım düzeyi belirten öğretim üyelerinin ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesi yapıldığında katılımları $X=3,32$ ile “kısmen katılıyorum” seviyesinde gerçekleşmiştir. (Tablo 23)
 - Öğretim üyelerinin üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri incelendiğinde; en yüksek katılımın 5. önerme (Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.) “katılıyorum” ve 15. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.) “katılıyorum” seviyesinde olduğu gözlenmektedir. En düşük katılımın ise 16. önermede (Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.) “kısmen katılıyorum” ile 19. önerme (Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.) “kısmen katılıyorum” ve 21. önerme (Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.) “kısmen katılıyorum” seviyesinde olduğu görülmektedir.
- Öğretim üyelerinin ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşlerine ilişkin önermelere katılımları $X=3,43$ “katılıyorum” seviyesinde olması

katılım düzeyinin olumlu tarafta kaldığının göstergesi olarak değerlendirilmiş ancak yeterli olmadığı kanısına varılmıştır. Değişkenler bazında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.(Tablo 24)

- Öğretim üyelerinin, ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde erkek öğretim üyeleri $X=3,42$ “katılıyorum” bayan öğretim üyeleri $X=3,39$ “kısmen katılıyorum” seviyesinde katkıda bulunmuşlardır. (Tablo 25)
- Öğretim üyelerinin, ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri mesleki kıdem değişkeni açısından değerlendirilmiş, 1-10 yıl arasında görev yapan öğretim üyeleri $X=3,41$ “katılıyorum” , 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip öğretim üyeleri $X=3,44$ “katılıyorum” seviyesinde katkıda bulunmuşlardır. (Tablo 26)
- Öğretim üyelerinin, ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri ünvan değişkeni açısından değerlendirildiğinde $X=3,47$ “katılıyorum” seviyesinde görüş oluşmuştur. (Tablo 27)
- ATAM'nin kurumsal etkililiğini gerçekleştirme başarısına ilişkin öğretim üyeleri görüşlerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirilmesinde $X=3,41$ “katılıyorum” seviyesinde görüş beyan edilmiştir. (Tablo 28)

Öneriler

Uygulayıcıya Öneriler

- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler arasında en yüksek katılımın sağlandığı “Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.” önermesinden hareketle, amaç gerçekleştirme başarısını yükseltmek amacıyla ATAM'nin öncülük ettiği araştırma sayılarının artırılması önerilir.

- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin araştırma işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler arasında en düşük katılım belirtilen "Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir." önermesinden hareketle ATAM'nin akademik örgütlenme modellerinin kurumsal amaçlarıyla örtüşecek şekilde geliştirilmesi ve özellikle Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının hukuksal alanda yaşadığı sorunların öncelikle ve ivedilikle çözüme kavuşturulması, üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin öncelikle bölgesel durum analiz sonuçlarını ortaya koyan bilimsel çalışmalara ağırlık vermeleri, bu araştırmaların sonuçlarını kıymetlendirerek akademik örgütlenme modellerini biörnellik yapıda ulusal bütünlüğe ulaşacak seviyede geliştirmeleri önerilir.
- Üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin öğretim işlevlerini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler arasında en yüksek katılımın sağlandığı "Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır." önermesinden ve en düşük katılımın sağlandığı "Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturucu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir." önermesinden hareketle, ATAM'nin sürekli eğitim etkinliklerini daha geniş bir akademik vizyonla ve öğrenci benliğindeki eğitsel dönüştürme gücünü artıracak doğrultuda akademik olarak desteklenmesi kritik düzeyde önerilir.
- ATAM'nin sürekli eğitim işlevini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşler arasında en düşük katılımın sağlandığı "Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibariyle Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur" ve "Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır" önermelerinden hareketle, özellikle üniversiteler bünyesinde yer alan ATAM'nin sürekli eğitim/*panel-sempozyum-kongre vb.* etkinliklere öncülük etmesi, Atatürk bilinci uyandırma faaliyetlerine kesintisiz devam etmesi ve akademik faaliyetlerini artırması önerilir.
- Öğretim üyelerinin ATAM'nin kurumsal yeterliliğini gerçekleştirme başarısına ilişkin görüşleri arasında en yüksek katılımın "katılıyorum" seviyesinde sağlandığı 5. önerme "Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç

gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksek düzeydedir.” ile 15. önermeden “Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturuvcu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.” ve katılımın “katılıyorum” seviyesinde gerçekleştiği 16. önerme “Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş resmi kurumlarla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.”, 19. önerme “Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşmemektedir.” ve 21. önermeden “Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansındaki zaafiyet, materyal bileşenlerden çok vizyoner sınırlılıkla ilgilidir.” hareketle, ATAM'nin öncülük ettiği araştırma sayılarını artırması, sürekli eğitim etkinliklerini akademik bir vizyonla gerçekleştirmesi, tüm faaliyetlerinin kayıt altına alınarak kıymetlendirilmesi, tüm paydaşları ile bütünleşmesi, örgütlenme modelinin kurumsal amaçlarıyla örtüşmesi, öğretim üyesi mevcutlarının % 90 doluluk oranın üstüne çıkartılması ve paylaşımlarında etkin iletişim kanalları ile yöntemlerini kullanması önerilir.

Araştırmacılara öneriler

- Konunun; Türkiye çapında, kurumsal etkililiğin somut verilerini ve tüm paydaşların görüşlerini kapsayacak şekilde daha kapsamlı araştırmalara tabi tutulması önerilir.
- Her işlevin ayrı ayrı incelemeye tabi tutularak mevcut ve olası sorun kaynakları ile gelişim fırsatlarının daha detaylı incelenme fırsatının oluşturulması önerilir.
- Tüm kurumsal paydaşların kendi faaliyet alanlarına özel ve ulusal ölçekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığını destekleme oranlarını belirleyen araştırmaların yapılması önerilir.
- Tüm kurumsal paydaşların son on yıllık faaliyet ve ürünlerini kapsayacak şekilde performans araştırmalarının yapılması önerilir.
- Bireysel ve kurum bazında yapılan tüm araştırmaların, ulusal ölçekli Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı bünyesinde toplanması ve tüm paydaşların ulaşabileceği şekilde kıymetlendirilmesi önerilir.

KAYNAKLAR

- “Akademi”, (1967), Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt:1, Meydan Yayınevi, s.119, İstanbul
- Akal, Z., (1995), “Toplam Kalite Yönetimi ve Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri”, Verimlilik Dergisi, özel sayı yayını, Millî Prodüktivite Merkezi, Ankara.
- Akgündüz, H., (1997), Klâsik Dönem Osmanlı Medrese ,Sistemi (Amaç-Yapı-İşleyiş), Ulusal Yayınları, s.46-500, İstanbul.
- Akgündüz, H., (1998), Tarihi Gelişim İçinde Medreseler ve Üniversiteler (Başlangıcından XV. Yüzyıla Kadar), Türk ve İngiliz Örnekleri Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme, s.50-200, Diyarbakır.
- Akgündüz, H., (1998), Türk Eğitim Tarihi, Zafer Matbaası, Diyarbakır.
- Akgündüz, H., (2004), Dünden Bugüne Türk Cumhuriyetlerinde Eğitim, Türkiye-Azerbaycan-Özbekistan, *Çağdaş Türk Cumhuriyetlerinde Eğitim*, www.e-sosder.com c.3, s.8 (14-23).
- Akgündüz, H., (2007), Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler, Diyarbakır.
- Aklan, T., (1973), Siyasal Toplumsallaşma, AÜ Basımevi, Ankara.
- Aksoy, İ., (2003), Yüksek Öğretim Kurumlarında İnkılâp Tarihi Öğretimi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akyüz, Y., (2004), Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S.2004, 9. Baskı, PEGEM Yayıncılık, Ankara.
- Arslan, M. ve Erarslan, L., (2003), “Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 160, s.90.
- Atatürkçülük, (Birinci Kitap), Genelkurmay Yayınları, 1984, Ankara.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni, (1987), Sayı:5.
- Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu, (2876 S.K.), Md.4, 1983.
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III, (1989), 4. Baskı, T.T.K.Basımevi, Ankara .
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C.II, ,1997, Ankara.
- Atatürk Araştırma Merkezi’nin 15 Yılı, Divan Yayıncılık, 1999, Ankara.
- Atatürk, M. K., (1938), Nutuk, Kültür Bakanlığının Cumhuriyetin XV’ nci Yıldönümü Armağanı, Ankara.
- Aydın, M., (1988), Eğitim Yönetimi, Hatipoğlu Yayınları, Ankara.

Baş, M. İ. ve Artar, A., (1990), İşletmelerde Verimlilik Denetimi Ölçme ve Değerlendirme Modelleri , Millî Produktivite Merkezi Yayınları, Ankara.

Başaran, S. ve Tican-Aksu, M., (2005), Temel Amaçlarına Hizmet Etme Bakımından Anadolu Öğretmen Liselerinin Etkinliği, Eğitim Araştırmaları, Anı Yayıncılık, Sayı 19, Ankara.

Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Millî Eğitim Bakanlarının Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri, Millî Eğitim Basımevi, 1946, Ankara.

Dankwart A. R., (1985), Kemalism, Südosteuropa Handbuch, Gottingen.

Dursun, D., (2002), Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Emiroğlu, G., (2002), İlköğretimde “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük”, Ders Konularının Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, Doktora.Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

“Ercümen-i Daniş”, Ana Britannica Ansiklopedisi, 15.Basım, Cilt: 8, Ana Yayıncılık, İstanbul.

Engin, M. S., (1938), Kemalizm İnkılâbının Prensipleri, Cilt-1, İstanbul.

Ereş, F., (2005), “Eğitimin Sosyal Faydaları: Türkiye-AB Karşılaştırması”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı.167, s.90.

Giritli, İ., 25 Mayıs 1971, “Anayasa ve Kemalizm”, Milliyet Gazetesi.

Giritli, İ., (1988), Atatürk Cumhuriyeti, Genişletilmiş 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Gülmez, N., (2003), “Üniversite Gençliğinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine Bakışı”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 57, Cilt:XIX, Kasım 2003, Ankara.

Güngör, E., (1986), Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik, 4.Baskı, Ötüken, İstanbul.

Güngör, Ö., Y., (1995), Atatürk Sizsiniz, Bilgi Yayın Evi, Ankara.

İlhan, S., (1987), Atatürk Kültür Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Kafesoğlu, İ., (1963), Tarih İlmi ve Bizde Tarihçilik, İÜ Edebiyat Fak.Tarih Dergisi, İstanbul.

Kaplan, İ., (1999), Türkiye’de Millî Eğitim İdeolojisi, İletişim Yayınları, İstanbul.

Karpuzoğlu, T., (1992), “Çağdaş Üniversite İçin Öneriler”, Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite, T.C.Başbakanlık Yayını, Ankara.

Kavcar, C., (1999), Edebiyat ve Eğitim, Engin Yayınevi, Ankara.

Kili, S., (2006), Atatürk Devrimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

- Koca, H., (2005), “İlköğretimde Atatürk İnkılâplarının Öğretimi ,TCİTA Konularının Öğretimi”, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Kocatürk, U., (1987), Atatürk, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Kocatürk, U., (1999), Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Kodaman, B., (1999), Cumhuriyet’in Tarihi-Fikri Temelleri ve Atatürk, S.D. Üniv. Yay., Isparta.
- Kopaçlı, Z., (1998), ”Yurt Dışında Kurulan Atatürk Araştırma Merkezleri”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 40, Cilt:XIV, Ankara.
- Küçükahmet, L., (2003), Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayın, Ankara.
- Lewis, B., (1988), Modern Türkiye’nin Doğuşu, T.T.T. Basımevi, Ankara.
- Mumcu, A., (2005), “Atatürk İlke ve İnkılâplar Tarihi Dersinin Okutulmasındaki Aksaklıklar” TCİTA Konularının Öğretimi, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Muşta, M. C., (2002), “Küreselleşme, Ulusal Eğitim”, Eğitime Yeni Bakışlar-1, Mikro Yayınları 27, Ankara.
- Olcaytu, T., (1998), Devrimlerimiz İlkelerimiz, 8.Baskı, Ajans-Türk Basım, Ankara.
- Özden, Y.G., (1995), Atatürk Sizsiniz, Bilgi Yayın Evi, Ankara.
- Özen, S., (1999), “Türk Yükseköğretim Sisteminin Etkinlik, Verimlilik, Katma Değer Sorunları ve Yöntemleri”, Eğitimde Yansımalar: V. 21’inci Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Sempozyumu, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları 3, Ankara.
- Özgen, B., (1997), Atatürkçü Düşünce ve Atatürkçülük, Özgen Yayınları, İzmir.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R., (2003), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Öztürk, H.İ., (2002), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, HD Yayıncılık 1.Baskı, Ankara.
- Prokopenko, J., (1992), Verimlilik Yönetimi, Millî Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara.
- Saray, M. ve Tosun, H., (2005), Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi, Atatürk Araştırma Merkezi, Divan Yayıncılık, Ankara.
- Sarıyüce, H.L., (1981), Atatürk’ün Hayatı, İlkeleri, Devrimleri, Serhat Dağıtım, İstanbul.
- Seçkin, M., (1999), Atatürkçüler Neleri Bilmelidir?, 3.Baskı, Başarı Matbaacılık, Ankara.
- Srtradling, R., (2002), ”Hassas Konular Nasıl Öğretilmeli?”, Toplumsal Tarih, S.100, s.62.
- Şişman, M., (2002), “Eğitimde Mükemmellik Arayışı”, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Taner, T., (1968), Türk Devrimi Tarihi Anlamı ve Felsefi Temeli, Sevinç Matbaası, Ankara.

Tebliğler Dergisi, S.2087, 21 Mayıs 1981.

Tebliğler Dergisi, S.2090, 06 Temmuz 1981.

Tebliğler Dergisi, S.2212, 30 Haziran 1986.

Tebliğler Dergisi, S.2504, Eylül 1999.

Temir, A., (1964), “Bir Bilim Dalı Olarak Eğitim ve Millî Eğitim”, Türk Kültürü Sayı 18, Nisan, s.12.

Tevetoğlu, F., (1968), “Türk Akademisi ve Atatürk”, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:67, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara.

Tongas, G., (1937), Atatürk ve Modern Türkiye'nin Gerçek Yüzü, s.24-27.

Tosun, H., (2000), Atatürk ve İnkılâpçılık, Atatürk Konferansları, Atatürkçülük Araştırma Merkezi, Ankara.

“Türk Tarih Kurumu”, (1987), Ana Britannica Ansiklopedisi 15 Basım, Cilt:21, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopaedia Britannica, INC işbirliği, İstanbul.

Üre, R.Ö., (1999), Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Mikro Basım Yayın Dağıtım, Konya.

Yalçın, A., (1987), Türkiye Cumhuriyeti Anayasaları. Md.134, 3. Baskı, Geçit Kitabevi, İstanbul.

11.08.1983 tarih ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Kanunu, Madde 18.

11.08.1983 tarih ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Kanunu, Madde 19.

İnternet Siteleri

“Adnan Menderes Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği”

<http://www2.adu.edu.tr/topic.asp?path=24:0>

[Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008]

“Akademik Personel Ünvanına Göre Arama”

<http://www.dicle.edu.tr/akademikweb/index.php?orta=2>

[10 Mart 2006]

“Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Tarihçe”

<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=29>

[Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2007].

“Atatürk Araştırma Merkezi Stratejik Plan”

http://www.atam.gov.tr/templates/resimler/File/Belgeler/strateji/atam_stratejik_plan.pdf

[Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2007].

“Atatürkçü Düşünce Derneği Tüzüğü”

http://www.add.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=51&Itemid=160

[Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2007].

“Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu”

<http://www.ataturkyuksekkurum.gov.tr/sayfa/incele.php?id=MTA=>

[Erişim Tarihi: 10 Eylül 2008].

“Atatürk Kültür Merkezi”

<http://www.akmb.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=15>

[Erişim Tarihi: 10 Nisan 2008].

“Çukurova Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği”

<http://www.ataturk.cukurova.edu.tr/merkezimiz.html>

[Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008]

“Dicle Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği”

<http://www.dicle.edu.tr/yeniweb/kanun/20.doc>,

[Erişim Tarihi: 07 Ağustos 2007]

“Dicle Üniversitesi 2006-2007 Öğretim Yılı Faaliyet Raporu”

<http://www.dicle.edu.tr/yeniweb/suryayin/faalrap/2006-07/birimler>

[Erişim Tarihi: 10 Haziran 2008]

“Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Uygulama Merkezi”

<http://www.ataum.gazi.edu.tr/index.php?sayfa=genel&islem=hakkimizda>

[Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008]

“Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Uygulama Merkezi”

http://www.atam.selcuk.edu.tr/index_dosyalar/Page1428.htm

[Erişim Tarihi: 07 Eylül 2008]

“Türk Silahlı Kuvvetleri Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi Yönetmeliği”

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20444.html>

[Erişim Tarihi: 10 Eylül 2008]

EKLER**ÖLÇME ARACI****Araştırma Konusu****Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin (Atatürk Araştırma Merkezleri) Kurumsal Etkililiğine İlişkin Öğretim Üyesi Görüşlerinin Değerlendirilmesi / Dicle Üniversitesi Örnekleme****Sayın Öğretim Üyesi**

Bu anket formu *Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin Kurumsal Etkililiğine İlişkin Öğretim Üyesi Görüşlerinin Değerlendirilmesi* başlıklı araştırmada, öğretim üyesi görüşlerinin betimlenmesi amacıyla tasarlanmıştır. Toplanan verilerin amacı dışında kullanılması söz konusu değildir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim. 01.03.2007

Yavuz ÖZFİDAN

D.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı /Yüksek Lisans Öğrencisi

I. Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet	1. ...Bay	2. ...Bayan	2. Öğrenim Kaynağı
3. Meslek Kıdemi	1. ... 1-10 yıl	2. ... 11- Üzeri	4. Branş

II. Anket İçeriği

Sıra No		Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor
	* Aşağıdaki her önerme için paralel seçeneklerden bir tanesi işaretlenecektir. * Aşağıdaki önermeler araştırma konusuna ilişkin katılımcı görüşlerinin betimlenmesine yöneliktir. * Önermeler araştırmaya konu olan olgunun arkaplanındaki nedensellik örüntüsünü farklı değişkenler açısından doğrulama ve yanlışlama desenlemeleriyle çözümlenecek nitelikte inşa edilmiştir.					
1	Türk Yükseköğretim Sistemi, <i>etkisel / yaratıcı varoluş yöntemi</i> olarak <i>Atatürk bilincini</i> uyandırma vizyonuna programlıdır.					
2	Atatürk Araştırma Merkezleri, üniversiter sistemin Atatürk bilincini uyandırma vizyonunu koordine eden kurumsal bir araç olarak biçimlenmiştir.					
3	Atatürk Araştırma Merkezleri, resmi kuruluş amaçları itibarıyla Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğine sahiptir.					
4	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşür niteliktedir.					
5	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği araştırma etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksektir.					
6	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği öğretim etkinliklerinin amaç gerçekleştirme başarısı, oldukça yüksektir.					
7	Atatürk Araştırma Merkezlerinin öncülük ettiği sürekli eğitim/panel-sempozyum-kongre vb. etkinliklerinin kurumsal amaçların gerçekleştirme başarısına katkısı oldukça yüksektir.					
8	Atatürk Araştırma Merkezleri 1982 YÖK Reformuyla üniversiter sisteme eklenmiş, daha çok ideolojik misyonu öne çıkan kurumsal araçlardır.					
9	Atatürk Araştırma Merkezleri, paydaşları tarafından amaçları ve teorik/sosyal/teknik donanımı itibarıyla yeterince bilinmeyen kapalı kurumlardır.					
10	Atatürk Araştırma Merkezlerinin resmi ve özel üniversitelerde araştırma/öğretim/sürekli eğitim alt işlevlerine göre bir örneklik yapıya kavuşturulması, amaç gerçekleştirme başarısını artıracak bir girişim olabilir.					
11	Atatürk Araştırma Merkezlerinin etkinlikleri, bilimsel/akademik olmaktan çok törenselleşmiş ve ideolojik düzlemde gerçekleşmektedir.					
12	Atatürk Araştırma Merkezleri <i>Atatürkçü yaşam felsefesini</i> bireysel/ulusal/evrensel duyarlılıklar ve güncel titreşimler bağlamında yeniden üretme ve yayma işlevleri bakımından oldukça anlamlı ve başarılıdır.					
13	Atatürk Araştırma Merkezleri, ait oldukları üniversiter yapının diğer kurumsal bileşenleriyle bütünleşme becerisi oldukça yüksek akademik servislerdir.					
14	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansı, para ve ekipman darlığı nedeniyle büyük ölçüde sınırlı kalmaktadır.					
15	Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak öğrenci benliğinde eğitimsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.					
16	Atatürk Araştırma Merkezlerinin sürekli eğitim etkinlikleri, akademik vizyonu sınırlı daha çok imaj oluşturu ve koşullayıcı düzeyde gerçekleşmektedir.					
17	Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş resmi kurumlarla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.					
18	Atatürk Araştırma Merkezlerine kadrolu akademik personel istihdamı, bu kurumsal aracın bir tabela kuruluş olmaktan çıkmasını ve akademik enerji akışına yüksek düzeyde kanal olmasını sağlayabilir.					
19	Atatürk Araştırma Merkezleri, güncel amaçları itibarıyla Atatürk bilincini uyandırma yeterliliğinden yoksundur.					
20	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel idari ve akademik örgütlenme modeli, kurumsal amaçlarıyla örtüşmemektedir.					
21	Atatürk Araştırma Merkezleri, Atatürk bilincinin uyandırılmasında manidar hiçbir katkısı olmayan tabela oluşumlar konumundadır.					
22	Atatürk Araştırma Merkezlerinin güncel etkililik/yeterlilik performansındaki zaafiyet, materyal bileşenlerden çok vizyoner sınırlılıkla ilgilidir.					
23	Atatürk Araştırma Merkezlerinin önemli bir paydaş olarak akademisyen benliğinde eğitimsel dönüştürme gücü oldukça sınırlıdır.					
24	Atatürk Araştırma Merkezlerinin aynı vizyona hizmet eden üniversiter sistem dışındaki paydaş sivil toplum kuruluşlarıyla bütünleşme becerisi oldukça sınırlıdır.					

Geliştiren: Prof. Dr. Hasan AKGÜNDÜZ

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : B.30.2.DİC.0.E1.00.00/312
Konu : Anket Çalışması

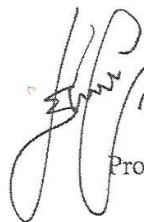
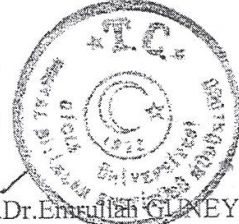
30/03/2007

İLGİLİ MAKAMA

Adı Soyadı : Yavuz Özfıdan
Baba Adı : İsmail Hakkı
Doğum Yılı : 1968
Öğrenci No. : G-25884

Yukarıda açık kimliği yazılı **Yavuz Özfıdan**, halen Enstitümüz Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi programında kayıtlı yüksek lisans öğrencisi olup, tez konusu "*Atatürk Araştırma Merkezlerinin Kurumsal Etkililiğine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Dicle Üniversitesi Örneklere)*" dir.

Yavuz Özfıdan'ın, Dicle Üniversitesinde tezi ile ilgili yapacağı araştırma ve anket çalışmaları için gerekli iznin verilmesini arz ederim.

Prof. Dr. Emrullah ÇİNEY
Müdür

EK : 1 Adet Onaylı Anket Formu

TUTANAK

Yukarıda sunulan tezde aşırma yahut toplu intihal yapmadığımı, yazdıklarımın tümünden şahsımın sorumlu olduğunu beyan ve taahhüt ederim. 15.09.2008

Yavuz ÖZFİDAN

*Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi*